

Program rewitalizacji dla Gminy Klwów

Opracowany przez Zespół

WGS84 Polska Sp. z o.o.
ul. Warszawska 14 lok. 5
05-822 Milanówek
www.wgs84.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy	6
3. Diagnoza czynników zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	12
3.1. Wykorzystane źródła danych	13
3.2. Porównywalne jednostki przestrzenne.....	13
3.3. Analiza wskaźnikowa	15
3.4. Demografia	16
3.5. Bezrobocie.....	18
3.6. Ubóstwo.....	24
3.7. Przestępczość	26
3.8. Edukacja	29
3.9. Aktywność społeczna	30
3.10. Identyfikacja obszarów w stanie kryzysowym pod względem sytuacji społecznej	33
4. Zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji	37
4.1. Sytuacja gospodarcza	38
4.2. Sytuacja środowiskowa.....	40
4.3. Sytuacja przestrzenno-funkcjonalna	43
4.4. Delimitacja obszarów zdegradowanych	49
4.5. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji	51
5. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	56
6. Cele rewitalizacji i kierunki działań	57
7. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych ...	61
8. Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	76
9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji	79
10. Indykatywne ramy finansowe	84
11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów w proces rewitalizacji.....	88
12. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji	97
13. System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu <i>Programu</i>.....	99
14. Ocena oddziaływana na środowisko.....	102
15. Wykorzystane źródła danych.....	103
16. Załączniki	105
17. Spis załączników, tabel, wykresów i map	110

1. Wprowadzenie

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.¹

Celem prowadzenia procesu rewitalizacji zdegradowanych i zmarginalizowanych obszarów wskazanych jako problemowe jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych, a także stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach. W swych założeniach działania naprawcze będą prowadziły do polepszenia jakości życia mieszkańców, w tym również zwiększenia ich szans na zatrudnienie. Ponadto umożliwią one trwałą odnowę obszaru, poprawę ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy poprzez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych. Przyczynią się również do podnoszenia atrakcyjności stref rozwojowych w miastach i pozwolą na odnowienie lub wzmocnienie atutów rozwojowych obszarów wiejskich. Rezultatem prowadzonych działań powinna także być zmiana wizerunku obszaru poddanego rewitalizacji, a co za tym idzie zwiększenie zainteresowania inwestorów tym obszarem.²

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne.³

Program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn.zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.⁴

„Program rewitalizacji dla Gminy Klwów” obejmuje swym zakresem obszar położony w granicach administracyjnych Gminy Klwów i składa się z następujących części:

- opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy,
- diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb

¹ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. 2015, poz. 1777, z późn. zm.

² Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, dostępna:

https://funduszedlamazowska.eu/g2/oryginal/2015_12/b985dd226839bc6ef704699740c34dbf.pdf.

³ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, op. cit.

⁴ Wytoczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, dostępne: https://www.mr.gov.pl/media/23916/Wytoczne_dot_rewitalizacji_po_aktualizacji-zatwierdzone02082016clear.pdf

- rewitalizacyjnych,
- zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji,
 - wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji,
 - cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk,
 - lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
 - charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową,
 - mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji,
 - indykatywne ramy finansowe,
 - mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji,
 - system wdrażania programu rewitalizacji,
 - system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

Prace nad programem przebiegały w kilku etapach:

1. Opracowanie diagnozy stanu, w wyniku której wyłonione zostały obszary gminy, znajdujące się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, a także występowania negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych.
2. Konsultacje społeczne w celu sformułowania diagnozy stanu Gminy Klwów, wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
3. Wyznaczenie celów strategicznych i kierunków działań.
4. Opracowanie „Programu rewitalizacji dla Gminy Klwów” na podstawie przeprowadzonych analiz i wniosków zebranych w trakcie partycypacji społecznej, a także zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
5. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.

Program został sporządzony z uwzględnieniem zasad planowania rewitalizacji, wskazanych w Wytycznych Ministra Rozwoju i dotyczących komplementarności w wymiarze przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz źródeł finansowania.

Podstawa prawna

„**Program rewitalizacji dla Gminy Klwów**” (w dalszej części dokumentu zwany także *Programem*) został opracowany na podstawie umowy zawartej 14 listopada 2016 r. pomiędzy Gminą Klwów a WGS84 Polska Sp. z o.o.

Program został opracowany zgodnie z wymogami ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r., poz. 446) oraz z kierunkami i wytycznymi zawartymi w następujących dokumentach:

- ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U.2015 r., poz. 1777, z późn. zm.), zwana także w dalszej części dokumentu „ustawą”,
- Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020⁵, zwane także w dalszej części dokumentu „Wytycznymi”,
- Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego,⁶ zwana w dalszej części niniejszego dokumentu „Instrukcją”.

⁵ Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, op. cit.

⁶ Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, op. cit.

2. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

„Program rewitalizacji dla Gminy Klwów” stanowi instrument zarządzania rozwojem w obszarach kryzysowych oraz stanowi uzupełnienie dotychczas realizowanych programów na szczeblu gminnym. Działania wyznaczone w „Programie Rewitalizacji dla Gminy Klwów” są spójne z celami, kierunkami i działaniami gminnych dokumentów programowych, tj. „Strategią Rozwoju Gminy Klwów na lata 2016-2025”, „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Klwów”, „Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Klwów na rok 2016” oraz „Planem gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Klwów na lata 2015-2020”.

Strategia Rozwoju Gminy Klwów na lata 2016-2025⁷

Strategia Rozwoju Gminy Klwów stanowi długofalową koncepcję rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego gminy. Zawiera ona wizję stanu docelowego, określoną jako zestaw celów, zadań, kierunków działania, projektów przedsięwzięć, reguł i zasad postępowania. Wskazuje drogę i jest inspiracją dla podejmowania racjonalnych działań na rzecz rozwoju lokalnej wspólnoty, a także ustala hierarchię tych działań. Strategia jest dokumentem, który stanowi podstawę współpracy samorządu, mieszkańców i podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy. W Strategii zidentyfikowane zostały bariery rozwojowe gminy Klwów, które są typowe dla obszarów rolniczych o niskim poziomie urbanizacji. Określone zostały m.in. na podstawie opinii i sugestii lokalnej społeczności, a także na podstawie analizy słabych i mocnych stron gminy. Wśród niekorzystnych zjawisk występujących w gminie jako najważniejsze określone zostały m.in:

- niezadowalający stan szlaków komunikacyjnych,
- brak sieci kanalizacji sanitarnej,
- brak sieci gazowej,
- brak opłacalności produkcji rolnej,
- brak przemysłu i inwestorów zewnętrznych,
- niewielka różnorodność gospodarcza,
- znikoma ilość podmiotów gospodarczych poza rolnictwem,
- nadmiar siły roboczej zaangażowanej w produkcji rolnej,
- niskie dochody ludności rolniczej skutkujące ograniczeniem lokalnego popytu,
- niewielkie możliwości dywersyfikacji źródeł zarobkowania na terenie gminy,
- niski poziom wykształcenia,
- niewielka ilość pozarolniczych miejsc pracy,
- niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna,
- brak profesjonalnej promocji turystycznej gminy,
- brak tradycji turystycznej na wsi,

⁷ „Strategia Rozwoju Gminy Klwów na lata 2016-2025”, przyjęta uchwałą nr XIV/71/2016 Rady Gminy Klwów z dnia 26 stycznia 2016 r.

- niewystarczające wykorzystanie znajdujących się na terenie gminy dóbr dziedzictwa kulturowego i walorów krajobrazowych,
- niewystarczający poziom świadomości ekologicznej mieszkańców gminy⁸.

W Strategii określone zostały obszary strategiczne, które w znaczącym stopniu przyczynią się do eliminacji lub ograniczenia wskazanych powyżej problemów, a także pozytywnie wpłyną na rozwój społeczny, gospodarczy, środowiskowy i przestrzenny gminy:

- Cel strategiczny I: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu potencjału rozwojowego gminy.
- Cel strategiczny II: Wzmocnienie lokalnej bazy ekonomicznej i kapitału społecznego służące intensyfikacji rozwoju społeczno-gospodarczego.
- Cel strategiczny III: Intensyfikacja promocji zewnętrznej i wewnętrznej gminy.⁹

Celom strategicznym zostały przypisane cele operacyjne, znajdujące swoje odzwierciedlenie we wdrażaniu programu rewitalizacji. Z punktu widzenia aspektów społecznych wśród istotnych należy wymienić następujące¹⁰:

Cel strategiczny I:

1. Cel operacyjny: Zapewnienie wszystkim gospodarstwom domowym możliwości dostępu do sieci wodociągowej z wodą dobrej jakości, w którym jako najważniejsze działania wskazano m.in. budowę sieci wodociągowej Głuszyna Kierkut - Klwów, Głuszyna Trzcianka; budowę sieci wodociągowej do Pakulanki; modernizację stacji uzdatniania wody w Głuszynie i Borowej Woli.
2. Cel operacyjny: Zapewnienie funkcjonowania sprawnego układu komunikacyjnego na terenie gminy, rozwój przedsiębiorczości i poprawa warunków bytowych mieszkańców, w którym jako najważniejsze działania wskazano m.in. budowę i przebudowę dróg na terenie gminy.
3. Cel operacyjny: Zapewnienie wszystkim mieszkańcom lepszego dostępu do usług publicznych oraz dostosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych, w ramach którego planowane są m.in. termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Klwów oraz likwidacja barier architektonicznych w budynku Urzędu Gminy.
4. Cel operacyjny: Zapewnienie wszystkim gospodarstwom domowym możliwości dostępu do sieci kanalizacyjnej oraz poprawa czystości wód, poprzez m.in. kontynuację budowy sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Klwów, budowę kanalizacji w miejscowościach gminy, budowę przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach na terenie Gminy Klwów.
5. Cel operacyjny: Poprawa jakości życia mieszkańców gminy, poprzez m.in. montaż paneli fotowoltaicznych, kolektorów słonecznych oraz pomp ciepła w gospodarstwach domowych mieszkańców gminy Klwów.

⁸ Tamże

⁹ Tamże

¹⁰ Tamże

Cel strategiczny II:

1. Cel operacyjny: Poprawa atrakcyjności turystycznej gminy oraz zwiększenie ilości miejsc noclegowych, poprzez m.in. zagospodarowanie turystyczne wsi Brzeski i Ligęzów; usuwanie eternitu z pokryć dachowych; budowa toru crossowego dla kładów w Ligęzowie oraz wyznaczenie tras; budowę zalewu w m. Klwów.
2. Cel operacyjny: Poprawa atrakcyjności gminy, poprzez m.in. przebudowę i wyposażenie świetlicy wiejskie w Klwowie; budowę i wyposażenie Centrum Kultury w Borowej Woli; remont i doposażenie świetlicy wiejskiej w Brzeskach; budowę i wyposażenie Centrum Kultury w Podczaszej Woli; zagospodarowanie centrum wsi w Przystałowicach Dużych; budowę placów zabaw w miejscowościach na terenie Gminy Klwów; budowę siłowni zewnętrznej w Klwowie i w Kadzi; zagospodarowanie centrów wsi na terenie Gminy Klwów; doposażenie świetlic wiejskich zlokalizowanych na terenie Gminy Klwów.
3. Cel operacyjny: Podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców gminy, stwarzanie warunków do pełnego rozwoju osobowości młodego człowieka oraz eliminowanie zjawisk zagrażających temu rozwojowi, w ramach którego podejmowane będą takie działania jak m.in. zatrudnienie w szkołach podstawowych i przedszkolach logopedy; zatrudnienie w szkołach psychologa; dodatkowe kształcenie i rozwijanie zainteresowań; organizacja szkoleń zawodowych i informacyjnych dla mieszkańców gminy; budowa sali gimnastycznej przy PSP w Kłudnie.
4. Cel operacyjny: Pielęgnowanie i popularyzacja dziedzictwa kulturowego oraz kreowanie i wspieranie aktywności kulturalnej mieszkańców, poprzez m.in. organizowanie wieczorków poetyckich; zakup sceny z wyposażeniem; wspieranie działań mających na celu integrację mieszkańców gminy.

Cel strategiczny III:

1. Cel operacyjny: Poprawa atrakcyjności turystycznej gminy, zwiększenie skuteczności komunikowania się pomiędzy władzami gminy i mieszkańcami, stałe zwiększanie skuteczności docierania z ofertą inwestycyjną gminy do potencjalnych inwestorów oraz umocnienie więzi partnerskiej z sąsiednimi gminami.

Cele rewitalizacji zdefiniowane w „Programie Rewitalizacji dla Gminy Klwów”, tj. wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia, zrównoważony rozwój gospodarczy oraz zagospodarowanie i adaptacja wspólnej przestrzeni, są spójne z celami strategicznymi, operacyjnymi i kierunkami działań „Strategii Rozwoju Gminy Klwów na lata 2016-2025”.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Klwów¹¹

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Klwów” przyjęto jednostki urbanistyczne, które, dla zachowania spójności funkcjonalno-przestrzennej, stanowiły podstawę opracowania programu rewitalizacji. Głównym celem rozwoju gminy Klwów jest poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzrost ładu na terenie gminy, a także aktywizacja mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym. Przyjmując zasadę zrównoważonego rozwoju, w Studium określone zostały cele oraz proponowane działania przypisane do poszczególnych obszarów tematycznych. Są to m.in.:

- podejmowanie działań zwiększających produktywność działalności rolniczej, usprawnianie procesów produkcji żywności, organizowanie rynków rolnych, wspomaganie współpracy producentów rolnych oraz zwiększanie możliwości zbytu na rynkach zagranicznych,
- przestrzeganie zgodności zasobów biotycznych (naturalnych) z kierunkami produkcji rolnej,
- stopniowa przebudowa drzewostanów zgodnie z potencjałem siedliskowym,
- stosowanie rozwiązań przestrzennych, pozwalających na podniesienie standardu życia w gminie, zarówno ekonomicznego jak i przestrzennego,
- wprowadzanie programów wspierających rozwój rolnictwa i gospodarki na terenie gminy w celu zatrzymania tendencji wzrostu bezrobocia,
- wyznaczenie tras rowerowych i pieszych w celu rozwoju turystyki,
- utworzenie bazy noclegowej i gastronomicznej w oparciu o gospodarstwa agroturystyczne i letniska,
- wyznaczanie nowych terenów usług sportu i rekreacji na terenie gminy,
- rozwój sektora związanego z usługami oraz produkcją,
- realizacja obwodnicy miasta Klwowa oraz modernizacja infrastruktury drogowej.

Rozwój obszaru gminy Klwów powinien uwzględniać kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów. Należy kształtować go w sposób następujący:

1. Na obszarze miejscowości Klwów wyznaczone są tereny dla perspektywicznego rozwoju funkcji produkcyjnej i usług.
2. Wzdłuż dróg przebiegających przez zabudowę wsi mogą być lokalizowane usługi.
3. W poszczególnych wsiach dopuszcza się jako funkcję uzupełniającą i wzbogacającą program przestrzenny lokalizację wg potrzeb: usług podstawowych, usług rzemiosła i wytwórstwa, usług związanych z obsługą rolnictwa, usług publicznych, usług rekreacji i zieleni.
4. Zagospodarowanie terenów wiejskich należy projektować jako obszary zabudowy wielofunkcyjnej.
5. Na obszarze gminy należy promować gospodarstwa związane z produkcją rolną

¹¹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Klwów, przyjęte uchwałą nr XX/127/2016 Rady Gminy Klwów z dnia 17 października 2016 r.

- i przetwórstwem.
6. Należy wprowadzić i promować rozwój branży piwowarskiej na obszarze gminy, jako kontynuację tradycji miejsca.
 7. Na obszarze gminy dopuszcza się lokalizację gospodarstw specjalistycznych, hodowlanych, ogrodniczych oraz produkcji specjalistycznej zgodnie z przepisami odrębnymi.
 8. Należy zapewnić przekształcenia i rozwój środowiska kulturowego w kierunku kształtowania ładu przestrzennego i harmonii ze środowiskiem naturalnym, jako niezbędnego czynnika jakościowego środowiska życia człowieka.
 9. W celu rozwoju małych przedsiębiorstw, dopuszcza się lokalizację zabudowy o funkcji usługowej nieuciążliwej na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową.
 10. Należy podnieść standardy poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej i systemu komunikacji.
 11. Należy rozwinąć sferę związaną z usługami i produkcją rolniczą.
 12. Należy wzbogacać i racjonalnie wykorzystywać walory systemu przyrodniczego dla rolnictwa.
 13. Należy utrzymać i racjonalnie wykorzystywać system przyrodniczy dla potrzeb turystyczno-krajoznawczych, rekreacyjnych i usługowych obiektów środowiska kulturowego.
 14. Należy wyznaczyć obszary preferowane do rozwoju funkcji letniskowej, turystycznej o charakterze agroturystyki i rekreacji.
 15. Należy dążyć do stworzenia właściwych warunków do zaspokojenia potrzeb społecznych w zakresie przemieszczania się ludzi i towarów na terenie gminy, jak też i przemieszczeń zewnętrznych, w tym tranzytu ludzi i towarów przez tereny gminy.
 16. Na obszarach najlepszych kompleksów glebowych należy promować rolnictwo.

Cele strategiczne i zadania priorytetowe wskazane w *Studium* są powiązane z celami strategicznymi i kierunkami działań rewitalizacyjnych ujętych w niniejszym *Programie*, tj. wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia, zrównoważony rozwój gospodarczy oraz zagospodarowanie i adaptacja wspólnej przestrzeni. W zapisach obydwu dokumentów znalazły się dążenia do realizacji przestrzennych procesów rozwojowych w sposób kompleksowy i wszechstronny w obszarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, funkcjonalno-przestrzennym i technicznym, determinując w ten sposób przekształcenia związane z poprawą sytuacji społecznej i jakości życia mieszkańców.

Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Klwów na rok 2016¹²

Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Klwów ma na celu wspieranie rodzin z problemem alkoholowym lub zagrożonych alkoholizmem poprzez:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób

¹² Uchwała Nr XVI/99/2016 Rady Gminy Klwów z dnia 11 kwietnia 2016 r. w sprawie przyjęcia "Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Klwów na rok 2016".

- uzależnionych od alkoholu,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
 - prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
 - wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
 - wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centów integracji społecznej.

Cel rewitalizacji, tj. wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia, uwzględni najbardziej istotne obszary życia społecznego, a dzięki realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oczekiwane jest przyspieszenie procesu wyprowadzania z kryzysowej sytuacji obszaru wsparcia.

Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Klwów na lata 2015-2020¹³

W „Planie gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Klwów na lata 2015-2020” zidentyfikowano priorytetowe obszary działań w gminie w zakresie dążenia do gospodarki efektywnej energetycznie. Należą do nich m.in.:

- Budynki użyteczności publicznej i budynki/urządzenia komunalne;
- Budynki indywidualne, wspólnot mieszkaniowych i spółdzielni;
- Budynki/urządzenia niekomunalne (usługowe/przemysłowe);
- Oświetlenie publiczne;
- Transport drogowy.

Zapisy „Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Klwów na lata 2015-2020” mają istotny wpływ na realizację działań rewitalizacyjnych w gminie, w szczególności w zakresie efektywności energetycznej i termomodernizacji, tj. realizacji celu rewitalizacji, jakim jest wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia oraz zagospodarowanie i adaptacja wspólnej przestrzeni. Zaplanowane zadania obejmują termomodernizację budynków, w tym użyteczności publicznej, budowę/modernizację obiektów kultury i świetlic wiejskich, budowę ścieżek rowerowych, modernizację i rozbudowę oświetlenia ulicznego, zmianę systemu źródeł ogrzewania w budynkach mieszkalnych, w tym na energooszczędne źródła odnawialne oraz modernizację przedsiębiorstw i placówek usługowych w kierunku energooszczędnym. Tym samym *Program* pozostaje zgodny z założeniami planu gospodarki niskoemisyjnej, a także stanowi istotny wkład w osiągnięcie zdefiniowanych w Planie gospodarki niskoemisyjnej wskaźników monitorowania realizacji planu.

¹³ Uchwała Nr XV/81/2016 Rady Gminy Klwów w sprawie przyjęcia i wdrożenia do realizacji „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Klwów na lata 2015-2020”.

3. Diagnoza czynników zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Gmina Klwów położona jest w południowo-zachodniej części województwa mazowieckiego, na granicy z województwem podlaskim. Jest jedną z ośmiu gmin powiatu przysuskiego, zlokalizowaną w jego północnej części. Administracyjnie Gmina Klwów zajmuje obszar 90,5 km² i składa się z 17 miejscowości podzielonych na 16 sołectw. Gmina sąsiaduje od północy z gminami: Nowe Miasto (powiat grójecki) i Wyśmierzyce (powiat białobrzegi), od wschodu z gminą Potworów (powiat przysuski), od zachodu z gminą Odrzywół (powiat przysuski), natomiast od południa z gminą Rusinów (powiat przysuski).

Gmina Klwów jest gminą o charakterze rolniczym. Użytki rolne zajmują 6052 ha, w tym grunty orne to 4875 ha. Wśród gospodarstw rolnych gminy dominują gospodarstwa małe i średnie. Lesistość Gminy Klwów wynosi ok. 23%.¹⁴

Metodyka prac

Zarys metodyki prac przedstawiono na poniższym schemacie.

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym to taki, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

¹⁴ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Klwów, przyjęte uchwałą nr XX/127/2016 Rady Gminy Klwów z dnia 17 października 2016 r.

3.1. Wykorzystane źródła danych

Do opracowania diagnozy stanu Gminy Klwów, mającej na celu identyfikację potencjalnych obszarów gminy znajdujących się w stanie kryzysowym, wykorzystane zostały dane pozyskane z następujących źródeł:

- Urząd Gminy Klwów,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Klwowie,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Klwowie,
- Powiatowy Urząd Pracy w Przysusze,
- Komenda Powiatowa Policji w Przysusze,
- Krajowy Rejestr Sądowy,
- Narodowy Instytut Dziedzictwa,
- Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków,
- Państwowa Komisja Wyborcza,
- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
- Wyniki partycypacji społecznej.

3.2. Porównywalne jednostki przestrzenne

Uzyskanie porównywalności wyników diagnozy wymaga przetwarzania danych w ramach możliwie podobnych do siebie jednostek przestrzennych. Do analizy wskaźnikowej w celu opracowania diagnozy stanu przyjęto jednostki pomocnicze Gminy Klwów wyznaczone w uchwale nr IV/22/2003 Rady Gminy Klwów z dnia 29 kwietnia 2003 r. (z późn. zm.) w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Klwów. Wyznaczone jednostki urbanistyczne to obszary, które stanowią pewne całości pod względem funkcjonalnym oraz charakteryzują się pewną spójnością społeczną i przestrzenną.

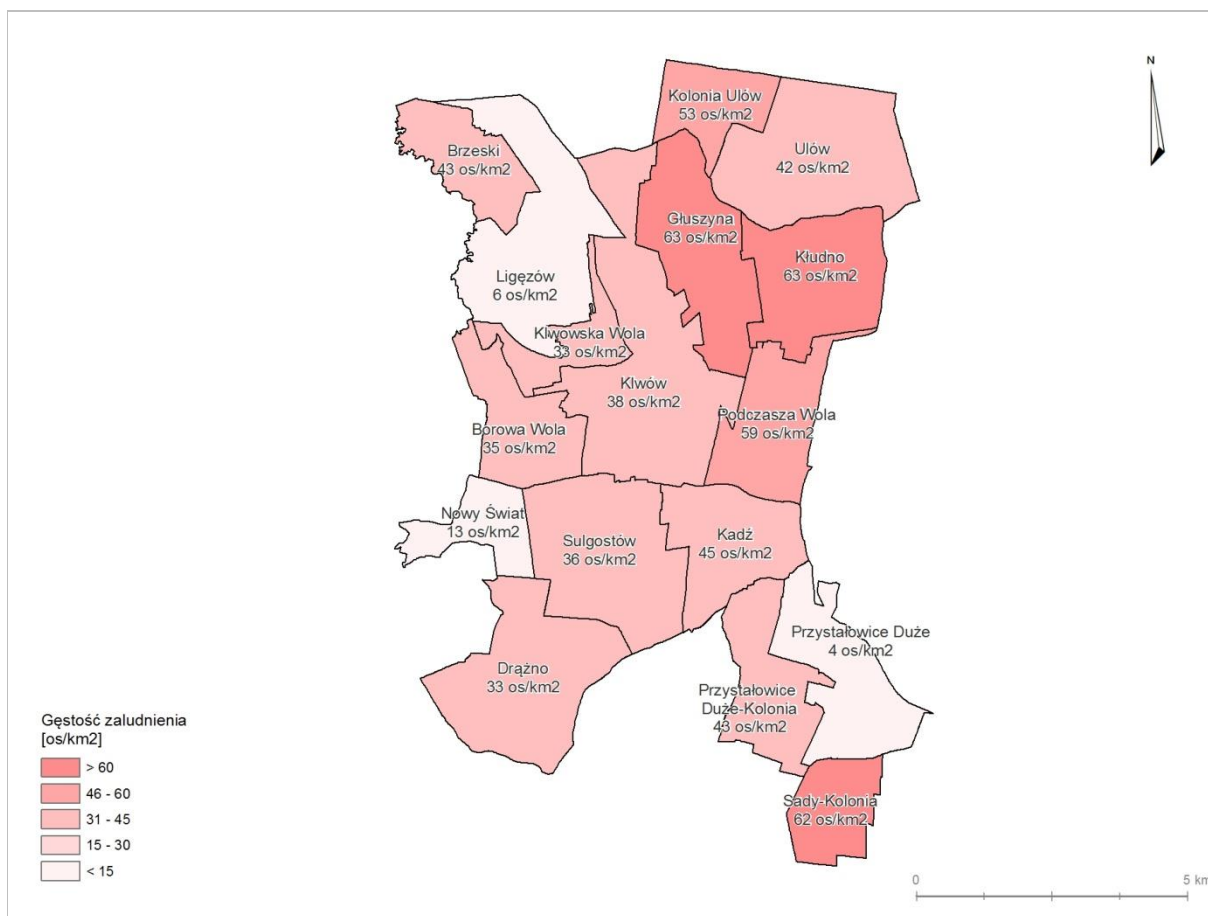
Na mocy uchwały Nr IV/22/2003 Rady Gminy Klwów z dnia 29 kwietnia 2003 r. (z późn. zm.) w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Klwów, teren gminy podzielony został na 16 sołectw, w których organem uchwałodawczym jest zebranie wiejskie, a organem wykonawczym sołtys. Działalność sołtysa wspierana jest przez radę sołecką, która nie jest organem sołectwa. Zasady działania sołectw jako jednostek pomocniczych, zakres przekazywania im składników mienia do korzystania oraz zasady przekazywania środków finansowych na realizację zadań tych jednostek określone zostały przez radę gminy w statucie sołectwa. W statucie jednostki pomocniczej określone zostały następujące kwestie: nazwa i obszar jednostki, zasady i tryb wyborów organów, organizacja i zasady działania tychże organów, zakres zadań przekazywanych jednostce przez gminę oraz sposób ich realizacji, a także zakres i formy kontroli oraz nadzoru organów gminy nad działalnością jednostki pomocniczej.

Tabela nr 1 Jednostki urbanistyczne Gminy Klwów

Lp.	Symbol	Nazwa jednostki urbanistycznej	Powierzchnia [ha]	Liczba mieszkańców [os.]
1	I	Borowa Wola	383,25	136
2	II	Brzeski	325,79	141
3	III	Drażno	730,92	243
4	IV	Głuszyna	582,89	366
5	V	Kadź	457,26	205
6	VI	Klwowska Wola	224,08	75
7	VII	Klwów	1 027,40	387
8	VIII	Kłudno	551,00	349
9	IX	Kolonia Ulów	271,60	144
10	X	Ligęzów	773,57	46
11	XI	Nowy Świat	242,08	32
12	XII	Podczasza Wola	448,43	255
13	XIII	Przystałowice Duże	499,13	20
14	XIV	Przystałowice Duże-Kolonia	407,02	173
15	XV	Sady-Kolonia	270,16	168
16	XVI	Sulgostów	720,61	256
17	XVII	Ulów	750,89	313

Zasięg wytypowanych jednostek urbanistycznych wraz z gęstością zaludnienia poszczególnych obszarów przedstawiono na mapie nr 1.

Mapa nr 1 Gęstość zaludnienia w jednostkach urbanistycznych Gminy Klwów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

3.3. Analiza wskaźnikowa

Zgodnie z *Instrukcją* wybór wskaźników powinien uwzględniać możliwość pozyskania informacji, a jednocześnie porównania otrzymanych wartości z danymi dla powiatu, województwa, czy kraju. Ponadto podstawą decyzji o wyborze konkretnych danych powinna być ocena potrzebnej szczegółowości diagnozy i potwierdzenia intensywności negatywnych zjawisk w różnych materiałach. Analizy w ramach diagnozy stanu Gminy Klwów i wytypowania obszarów w stanie kryzysowym zostały wykonane z wykorzystaniem obiektywnych i weryfikowalnych mierników i metod badawczych dostosowanych do lokalnych uwarunkowań. Pierwszym etapem w przeprowadzonej analizie było wytypowanie zmiennych, które zostały wykorzystane do diagnozy stanu Gminy Klwów. Przy formułowaniu diagnozy, wykorzystano rekomendowane wskaźniki podstawowe do wyznaczania obszarów kryzysowych w poszczególnych sferach, tj.: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

W celu delimitacji obszaru zdegradowanego wykorzystano następujące dane w odniesieniu do poszczególnych jednostek urbanistycznych (według stanu na 30.06.2016 r.):

- Liczba mieszkańców.

- Liczba osób bezrobotnych.
- Liczba osób długotrwale bezrobotnych.
- Struktura wiekowa osób bezrobotnych.
- Liczba osób korzystających z pomocy społecznej, w tym pobierających zasiłki stałe.
- Liczba popełnionych przestępstw.
- Liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty”.
- Liczba działających organizacji pozarządowych.
- Liczba osób zapisanych do biblioteki.
- Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w 2014 r.
- Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON.
- Ilość wykorzystywanych wyrobów azbestowo-cementowych.
- Powierzchnia terenów zielonych i zalesionych.
- Liczba przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych.
- Liczba mieszkań wybudowanych przed 1988 r.

Wyniki analizy wskaźnikowej zostały zaprezentowane z wykorzystaniem oprogramowania geoinformatycznego w odniesieniu do poszczególnych jednostek urbanistycznych oraz wyników analiz ilościowych w formie zestawień tabelarycznych oraz wykresów. Zastosowano następujące metody prezentacji kartograficznej:

1. kartogram do ilościowego przedstawienia na mapie średniej intensywności określonego zjawiska w granicach przyjętych pól odniesienia, przedziały klasowe wybrano metodą odchylenia standardowego lub metodą naturalnych granic,
2. kartodiagram do ilościowego przedstawienia na mapie bezwzględnej wartości określonego zjawiska w granicach przyjętych pól odniesienia,
3. punktowa do jakościowego przedstawienia na mapie zjawisk niekwantyfikowanych.

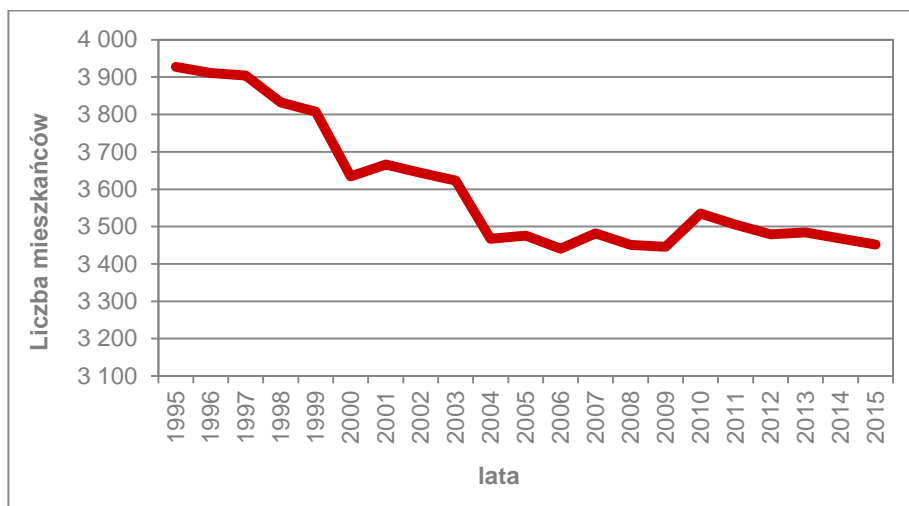
Zebrane i uporządkowane dane zostały następnie wykorzystane do wyliczenia wartości wskaźników delimitacyjnych. W ramach zasięgu obszaru zdegradowanego dokonano wyboru obszaru rewitalizacji. Wybór obszaru rewitalizacji został wsparty procesem partycypacji społecznej, tj. ankietyzacji wśród wszystkich zainteresowanych interesariuszy, a także wnioskami ze spotkań z mieszkańcami i wywiadami z przedstawicielami lokalnych organizacji. Celem prowadzonego badania było zgromadzenie informacji i pozyskanie opinii zainteresowanych stron odnośnie do obszarów gminy szczególnie wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych.

3.4. Demografia

W Gminie Klwów według stanu na 30.06.2016 r. zameldowanych było 3309 osób. W latach 1995-2015 liczba osób zameldowanych w gminie ulega sukcesywnemu zmniejszeniu. Ujemne saldo migracji, w szczególności odpływ młodych ludzi poza gminę, został wskazany przez mieszkańców jako jeden z głównych problemów wymagających interwencji. W trakcie partycypacji społecznej mieszkańcy wskazali także na związany z tym problem starzejącego się społeczeństwa. Brak działań w tym zakresie będzie wzmagał

negatywną sytuację demograficzną, dlatego zdaniem mieszkańców należy dążyć do zwiększenia atrakcyjności gminy poprzez zmniejszenie bezrobocia, podniesienie jakości życia oraz inwestycje w infrastrukturę, w szczególności drogową i wodno-kanalizacyjną.

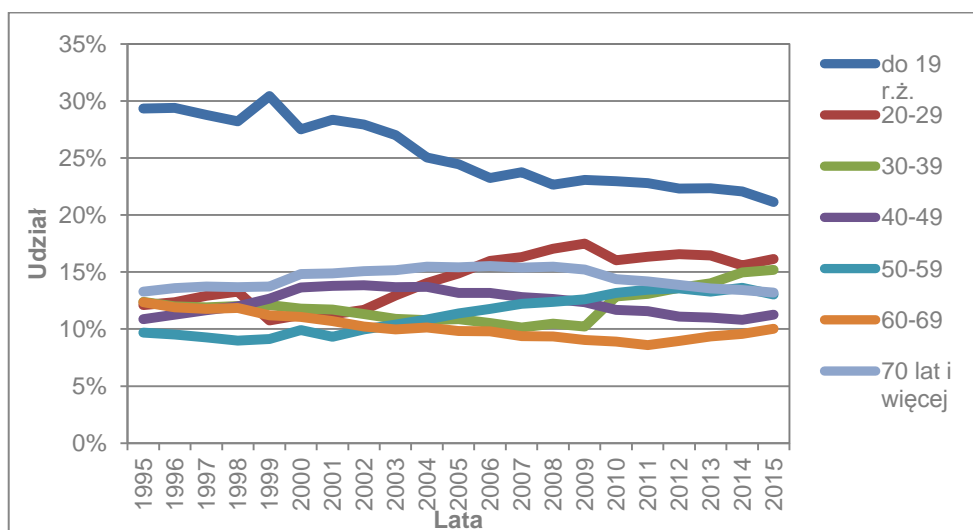
Wykres nr 1 Liczba ludności Gminy Klwów w latach 1995-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

21% mieszkańców gminy Klwów to ludzie do 20-go roku życia, 31% ma pomiędzy 20 a 40 lat, kolejne 24% nie ukończyło 60 lat, a 24% osób ma więcej niż 60 lat. W strukturze wiekowej ludności zaobserwować można tendencję zmniejszającego się udziału osób młodych, poniżej 19 roku życia przy jednoczesnym zwiększeniu udziału osób powyżej 60 roku życia. Jest to jeden z symptomów starzejącego się społeczeństwa, co zostało również zauważone przez interesariuszy zaangażowanych w proces partycypacji społecznej.

Wykres nr 2 Struktura wiekowa mieszkańców gminy

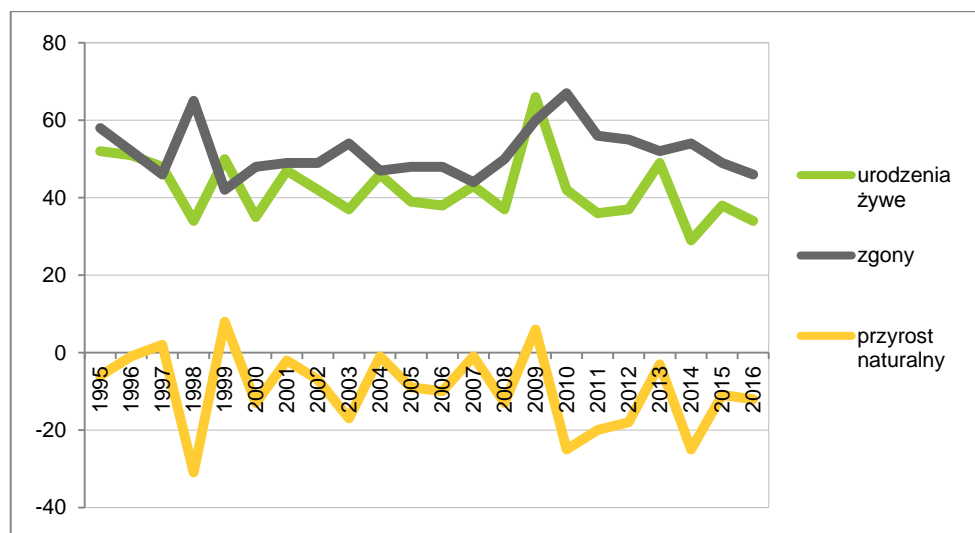

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W strukturze demograficznej Gminy Klwów nieznacznie przeważają kobiety. Współczynnik feminizacji, określający wzajemne relacje między liczbą kobiet i mężczyzn, tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn, od 2012 r. kształtuje się na poziomie 101.

Od 1995 r. przyrost naturalny w Gminie Klwów jest ujemny, tj. liczba urodzeń jest mniejsza niż liczba zgonów, za wyjątkiem 1999 r. i 2009 r. W 2016 r. przyrost naturalny wyniósł -12 osób.

Wykres nr 3 Przyrost naturalny w latach 1995-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dodatnie saldo migracji wewnętrznych wystąpiło tylko w dwóch latach: 2001 oraz 2007 roku. W 2003 r. ruch wewnętrzny był całkowicie zbilansowany, natomiast w pozostałych latach saldo migracji wewnętrznych było ujemne i przyjmowało wartości od (-41) osób w 1995 roku do (-2) osób w roku 2012. W roku 2015 wskaźnik ten wyniósł (-11) osób.

Głównym problemem jest migracja ludności i niski przyrost naturalny. Dla mieszkańców gminy istotnym problemem jest starzejące się społeczeństwo oraz wyludnianie się gminy. Powoduje to konieczność podjęcia działań zmierzających do podniesienia atrakcyjności gminy, a także wsparcia dla osób starszych. Problem ten został także podniesiony w „Strategii Rozwiązywania Gminy Klwów na lata 2016-2025”.

3.5. Bezrobocie

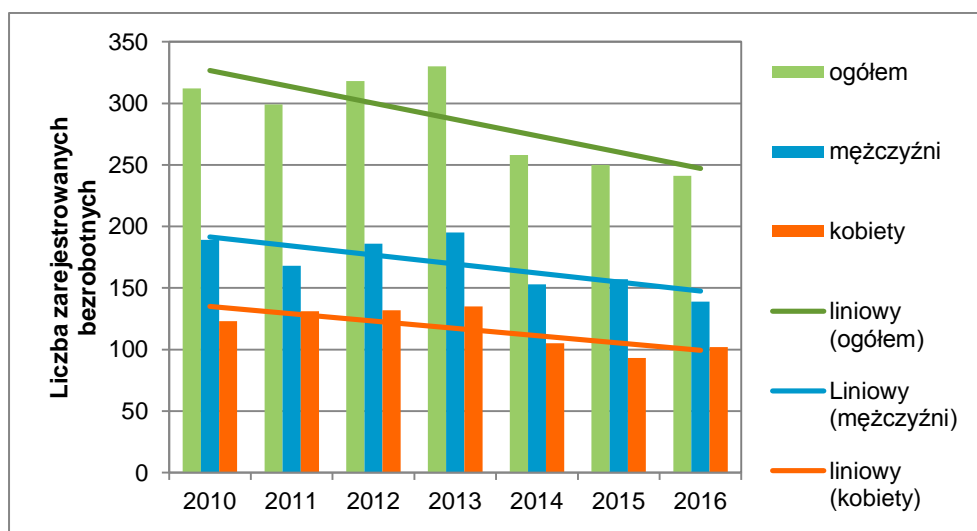
Brak zatrudnienia albo wykonywania pracy zarobkowej, zwłaszcza w perspektywie długoterminowej może być przyczyną problemów na płaszczyźnie ekonomicznej, ale także prowadzić do szeregu negatywnych zjawisk prowadzących do degradacji społecznej. Do tego rodzaju zjawisk można zaliczyć utrwalanie niekorzystnych wzorców postaw społecznych, tj. bierność, bezczynność czy bezradność i dziedziczenie ich przez kolejne pokolenia. Brak pracy może także prowadzić do wzrostu przestępczości na danym terenie, albo rodzić innego

negatywne czy patologiczne zachowania, tj. niewywiązywanie się z obowiązków rodzicielskich, zaniedbanie kwestii edukacji dzieci i młodzieży.¹⁵ W statystyce urzędów pracy osobą bezrobotną jest osoba niezatrudniona i niewykonywająca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukująca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, natomiast stopa bezrobocia jest to procentowy udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).¹⁶

Udział osób bezrobotnych w populacji mieszkańców Gminy Klwów (WS1)

Na koniec czerwca 2016 r. liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Klwów zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Przysusze wynosiła 246 osób, z czego 39% stanowiły kobiety.¹⁷ Obserwowany jest niewielki spadek liczby bezrobotnych zarówno wśród mężczyzn jak i kobiet.

Wykres nr 4 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2010-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2015 r. dla Gminy Klwów wynosił 11,9%, dla powiatu przysuskiego – 17,9%, podczas gdy dla województwa mazowieckiego wskaźnik ten wynosił 6,6%. W ostatnim roku spadek liczby osób bezrobotnych wśród mężczyzn, natomiast w przypadku kobiet nastąpił wzrost liczby bezrobotnych po 2015 roku. Udział osób bezrobotnych wśród mężczyzn jest wyższy średnio o 2,2 punktu procentowego niż u kobiet.

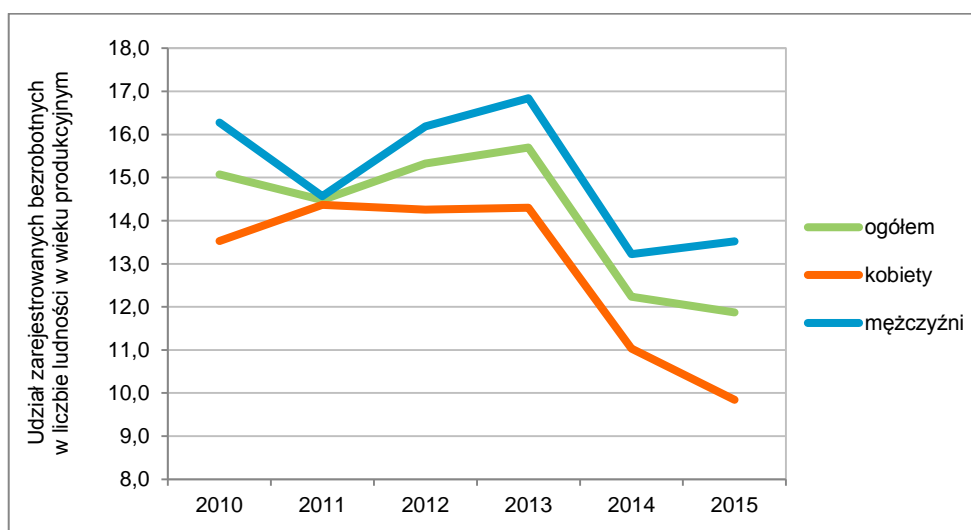
¹⁵ Demograficzne i społeczne uwarunkowania rewitalizacji miast w Polsce, praca pod red. Andrzeja Zborowskiego, Instytut Rozwoju Miast, tom 5, Kraków, 2009.

¹⁶ Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2008 [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/zasady-metodyczne-statystyki-rynku-pracy-i-wynagrodzen,1,1.html>]

¹⁷ Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Przysusze.

Gmina Klwów to region o podstawowej funkcji rolniczej i dlatego też w gminie dominuje gospodarka rolna. Sprzyjają temu stosunkowo dobre gleby, w miarę korzystne warunki klimatyczne (dobre nasłonecznienie, łagodny klimat) oraz ukształtowanie powierzchni (łagodna rzeźba terenu). Na obszarze gminy dominującą formą zatrudnienia jest rolnictwo indywidualne. Struktura agrarna gminy nie jest korzystna. Oprócz uprawy zbóż mieszkańcy zajmują się produkcją owoców i warzyw. Znajdujące się tutaj tunele foliowe wchodzą w skład największego w Polsce zagłębia paprykowego, na terenie którego odczuwalny jest brak przetwórci owoców i warzyw.

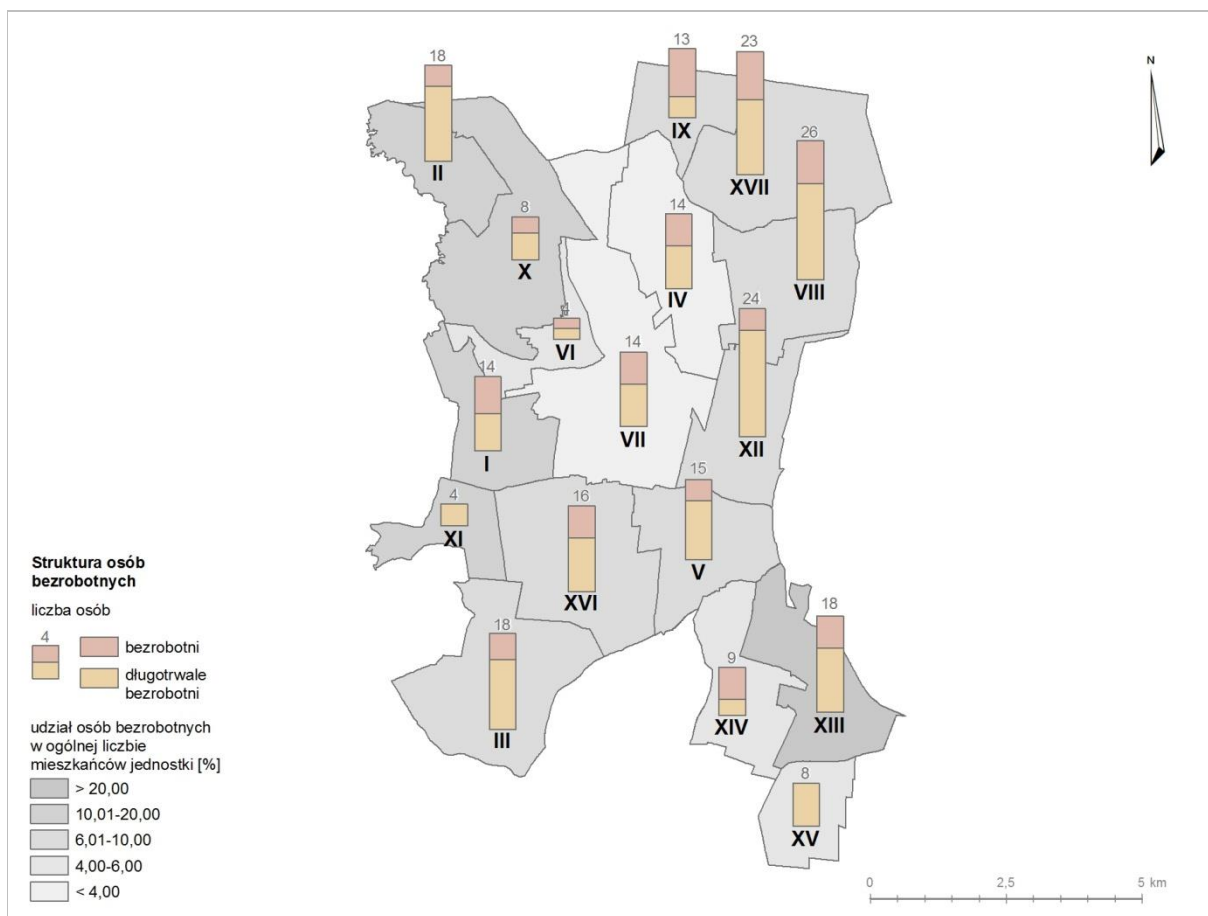
Wykres nr 5 Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2015

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców poszczególnych jednostek urbanistycznych został odnotowany w sołectwie Przystałowice Duże (90%). Około 17% udziałem osób bezrobotnych charakteryzuje się sołectwo Ligęzów, powyżej 10% bezrobotni stanowią także w sołectwach Borowa Wola, Brzeski i Nowy Świat. Średnia wartość wskaźnika dla całej gminy wynosi 7%. W gminie można zaobserwować w ostatnim roku wzrost udziału bezrobotnych mężczyzn w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym. Istotnym czynnikiem potęgującym to zjawisko jest wysoki udział mężczyzn w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminie, wynoszący 61%. Wśród kobiet sytuacja na rynku pracy ulega poprawie, jednak nadal konieczne jest podejmowanie aktywnych działań w celu ograniczania zjawiska bezrobocia.

Mapa nr 2 Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przysusze

W ramach partycypacji społecznej mieszkańcy wskazali bezrobociu jako jeden z najistotniejszych problemów w sferze społeczno-gospodarczej. Problem bezrobocia często zgłaszany był w połączeniu z problemem wynikającego z niego ubóstwa oraz wykluczenia społecznego. Rozwiązanie tego problemu wymaga podjęcia szeregu działań zmierzających do poprawy sytuacji na rynku pracy w gminie, co również zostało podniesione w trakcie spotkań z mieszkańcami.

Odsetek długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych (WS2)

Istotne znaczenie w diagnozie społecznej sytuacji gminy posiada poziom natężenia i przestrzennej koncentracji wskaźnika, ukazującego odsetek osób długotrwale pozostających bez pracy. Długotrwale bezrobotny to bezrobotny, pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych.¹⁸

¹⁸ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz.U. 2004 r., Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.

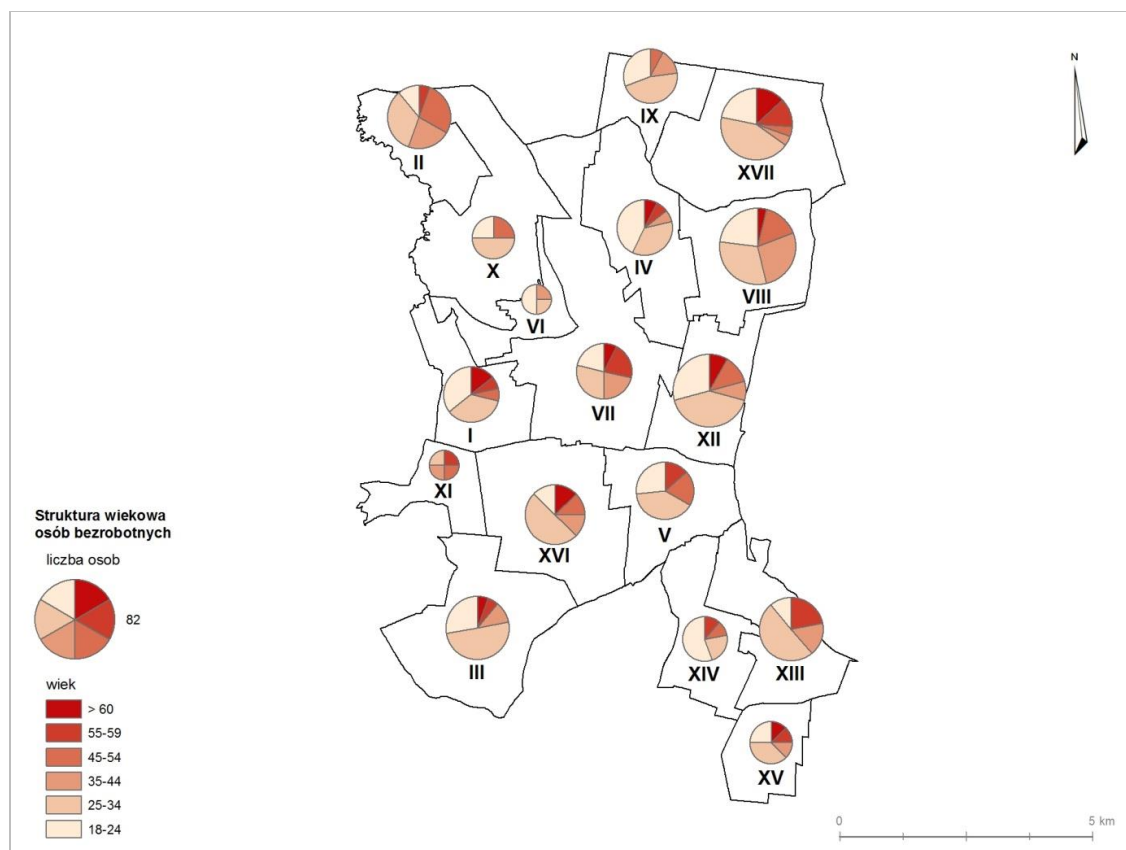
Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych wymaga podjęcia szeregu działań i jest przedsięwzięciem bardzo skomplikowanym, gdyż brak doświadczenia zawodowego stanowi istotny czynnik utrudniający znalezienie zatrudnienia bądź podjęcie pracy zarobkowej. Wśród ogółu mieszkańców Gminy Klwów, prawie 5% stanowią mieszkańcy długotrwale pozostający bez pracy, przy czym odsetek ten w stosunku do ogółu osób bezrobotnych wynosi aż 65% .

Najwyższy odsetek osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w poszczególnych jednostkach urbanistycznych odnotowano w sołectwach Nowy Świat oraz Sady Kolonia (100%), następnie w sołectwie Podczasza Wola (83%). W sołectwach Kolonia Ulów i Przystałowice Duże Kolonia odnotowano najniższy udział długotrwale bezrobotnych - odpowiednio 30,77% i 33,3%.

Udział osób do 34 roku życia wśród zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców (WS3)

Jednym z problemów społecznych na terenie Gminy Klwów jest bezrobocie wśród osób młodych do 34 roku życia. Prawie 65% wszystkich osób pozostających bez pracy stanowią osoby, które nie ukończyły 35 lat. Zjawisko to jest szczególnie niekorzystne ze względu na spadek aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz konieczność wsparcia z tytułu pomocy społecznej. Diagnoza stanu w odniesieniu do struktury wiekowej bezrobotnych w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 3.

Mapa nr 3 Struktura wiekowa osób bezrobotnych

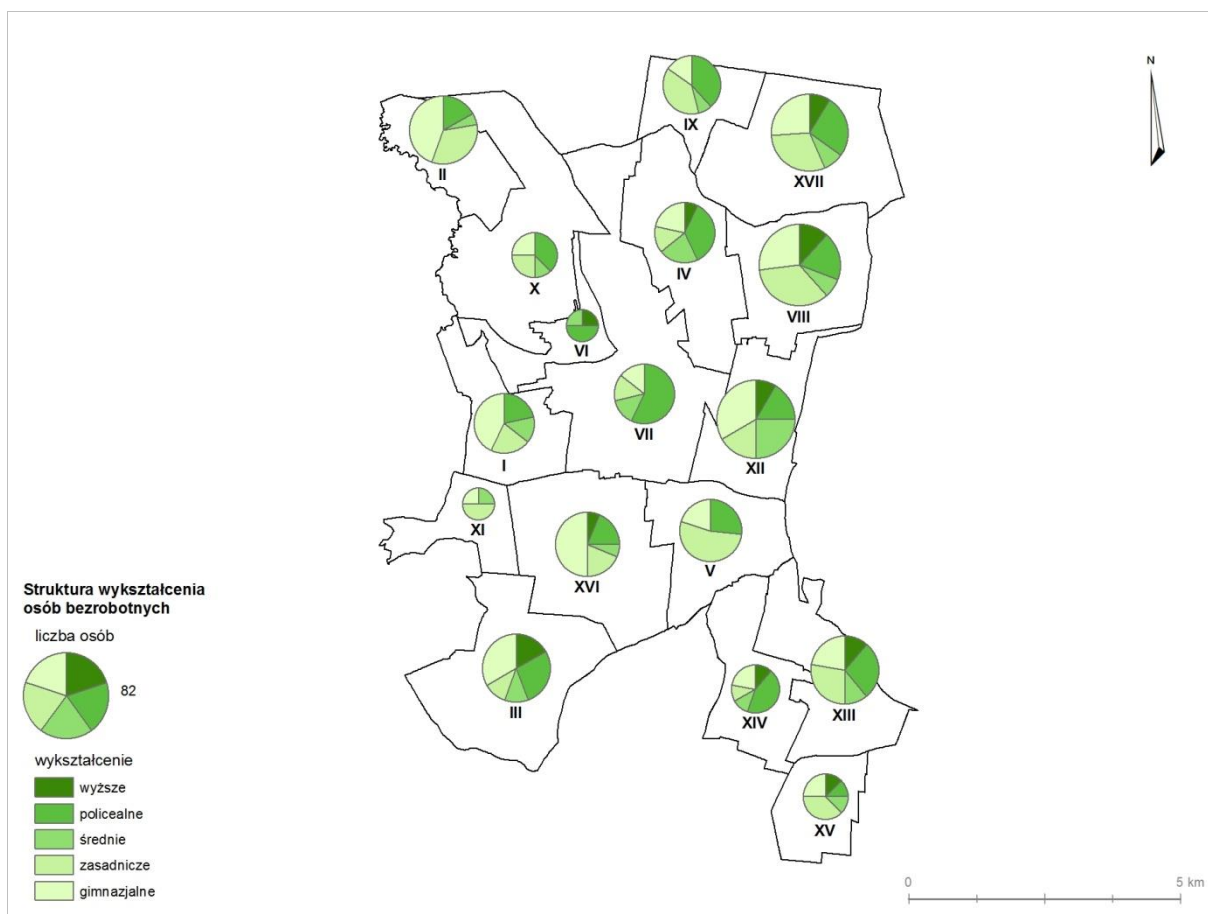
Wśród osób do 34. roku życia najwięcej osób bezrobotnych zamieszkuje sołectwo Podczasza Wola (17), Ulów (15) oraz sołectwa Drażno i Kłudno (po 14 osób), natomiast pomiędzy 35 a 44 rokiem życia – sołectwo Kłudno (7). Wśród osób bezrobotnych pomiędzy 45. a 54. rokiem życia najwięcej z nich mieszka w sołectwie Brzeski (5). 4 osoby z sołectwa Przysiałowice Duże jest w przedziale wiekowym 55-59 lat, a z ogólnej liczby 23 osób bezrobotnych w wieku 60 lat i więcej zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Przysusze – 3 osoby mieszkają w sołectwie Ulów, 2 w sołectwie Borowa Wola, Podczasza Wola i Sulgostów. Po 1 osobie bezrobotnej powyżej 60 roku życia mieszka w sołectwach Drażno, Głuszyna, Klwów, Kłudno, oraz Sady Kolonia.

Niski poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych mieszkańców gminy stanowią jedną z głównych przyczyn problemu bezrobocia w gminie.

Udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej wśród zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców (WS4)

Z analizy struktury osób bezrobotnych według poziomu wykształcenia wynika, iż najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym, tj. 28% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych.

Mapa nr 4 Poziom wykształcenia osób bezrobotnych

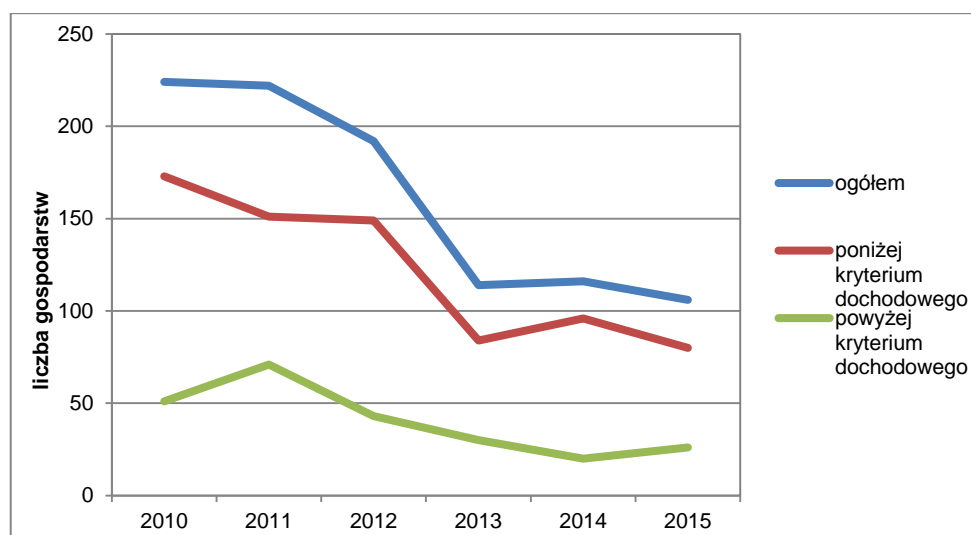

Obserwowane trudności na rynku pracy w dużej mierze wynikają z niedostatecznego poziomu wykształcenia. Zdaniem mieszkańców, bez zapewnienia odpowiedniej jakości edukacji w szkołach oraz szkoleń, kursów i warsztatów dla osób pozostających bez pracy, pogłębiać się mogą negatywne zjawiska związane z ubóstwem, przestępczością oraz wykluczeniem społecznym jako rezultatem bezrobocia. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych również zostało wskazane jako pożądany kierunek działań. Obecnie osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym stanowią 27% bezrobotnych. 26% stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym to kolejne 11% bezrobotnych, natomiast grupa osób z wykształceniem wyższym stanowi 15% bezrobotnych – jest to najmniej liczna grupa osób wśród bezrobotnych.

3.6. Ubóstwo

Ubóstwo to pojęcie, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Jest zjawiskiem wielowymiarowym, a dla polityki społecznej podstawowe znaczenie mają informacje dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego.¹⁹ Czynnikiem istotnie decydującym o sytuacji materialnej jednostki i jej rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych.

Wykres nr 6 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zasięg ubóstwa jest zróżnicowany w zależności od grupy społeczno-ekonomicznej, określanej na podstawie przeważającego źródła dochodów. W najtrudniejszej sytuacji znajdowały się osoby żyjące w gospodarstwach domowych utrzymujących się z tzw. innych

¹⁹ Ubóstwo w Polsce w latach 2013 i 2014, 2015, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2013-i-2014,1,6.html>]

niezarobkowych źródeł, w tym przede wszystkim w gospodarstwach, których podstawę utrzymania stanowiły świadczenia społeczne inne niż renty i emerytury. Pauperyzacji sprzyja także wykonywanie nisko płatnej pracy, a dotyczy to głównie osób o niskim poziomie wykształcenia, pracujących na stanowiskach robotniczych. Wykształcenie jest jednym z najważniejszych czynników różnicujących zagrożenie ubóstwem.²⁰

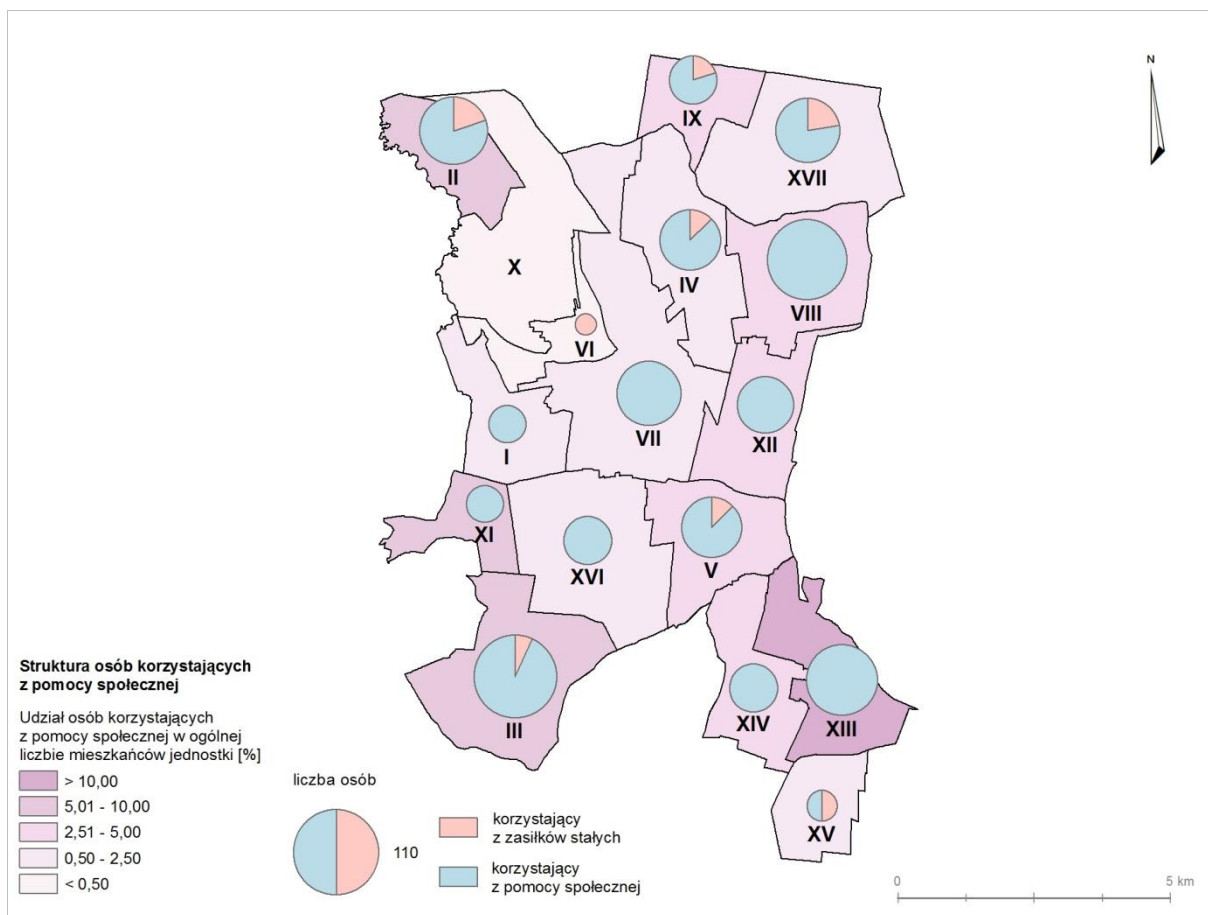
W latach 2010-2015 w Gminie Klwów nastąpił spadek liczby gospodarstw korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Należy jednak zauważyć, że w przypadku gospodarstw powyżej kryterium dochodowego wartość wskaźnika w roku 2015 wzrosła o 30% w porównaniu do roku 2014. Z punktu widzenia jakości życia w gminie istotne jest, aby zachować tendencję spadkową we wszystkich przypadkach - wymaga to działań nie tylko doraźnych, polegających na wsparciu bezpośrednim, ale również działań długookresowych, w tym zwiększenia poziomu wykształcenia. Spotkania z mieszkańcami, organizowane w ramach partycypacji społecznej, potwierdzają te wnioski, gdyż wskazywali oni na istniejące problemy w zakresie edukacji i związanych z tym problemów ze znalezieniem pracy.

Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców (WS5)

Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Klwowie 105 osób korzysta z pomocy świadczonej przez ośrodek. Najwyższy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców zanotowano dla sołectwa Przysiałowice Duże (55%). 9,38% mieszkańców sołectwa Nowy Świat stanowi beneficjentów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Klwowie, a w sołectwach Brzeski i Drążno ok. 5% mieszkańców jest wspierane zasiłkami. W sołectwach Klwowska Wola oraz Ligęzów żaden mieszkaniec nie korzysta z pomocy społecznej). Od kilku lat w strukturze społeczności gminy obserwuje się postępujące rozwarstwienie ekonomiczne i wzrost dezintegracji społecznej. Głównymi powodami przyznawania pomocy społecznej są: bezrobocie, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo lub wielodzietność.

²⁰ Tamże

Mapa nr 5 Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Udział osób pobierających zasiłki stałe w liczbie korzystających z pomocy społecznej (WS6)

Zasiłki stałe, w rozumieniu ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2004, nr 64, poz. 593 z późn. zm.), otrzymuje 10 osób zamieszkałych w gminie. Najwięcej osób otrzymujących zasiłki stałe mieszka w sołectwach Brzeski i Ulów (po 2 osoby), po 1 osobie otrzymującej zasiłek stały jest w sołectwach Drążno, Głuszyna, Kadź, Klwowska Wola, Kolonia Ulów oraz Sady Kolonia (mapa nr 5).

3.7. Przestępczość

Kolejnym zjawiskiem umożliwiającym zdefiniowanie obszaru w stanie kryzysowym jest przestępczość. Często jest powiązana z innymi problemami społecznymi, tj. bezrobocie czy ubóstwo.

Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców (WS7)

Do analizy zjawiska przestępczości w gminie wykorzystano dane Komendy Powiatowej Policji w Przysusze, dotyczące liczby popełnionych przestępstw na obszarze Gminy Klwów. W 2015 r. na terenie gminy popełniono 58 przestępstw, z czego największą liczbę stanowiły: kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwości (11), kradzież (7) oraz kradzież z włamaniem (7). Od 1 stycznia do końca czerwca 2016 r. na terenie Gminy Klwów popełniono 23 przestępstwa. 6 spośród nich dotyczyło kierowania pojazdem w stanie nietrzeźwości, kolejne to: kradzież z włamaniem (3) i kłusownictwo (3). Inne przypadki dotyczyły kradzieży, oszustw oraz innych.

Według danych Komendy Powiatowej Policji w Przysusze najwięcej przestępstw zostało popełnionych w sołectwie Klwów (7) oraz sołectwach Kłudno, Sulgostów i Ulów (3 w każdej z jednostek). Po 2 przestępstwa zostały popełnione w sołectwach: Głuszyna oraz Podczasza Wola, natomiast po 1 - w sołectwach Borowa Wola, Drażno oraz Przysiałowice Duże (mapa nr 6).

Mapa nr 6 Liczba popełnionych przestępstw w jednostkach urbanistycznych gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Przysusze

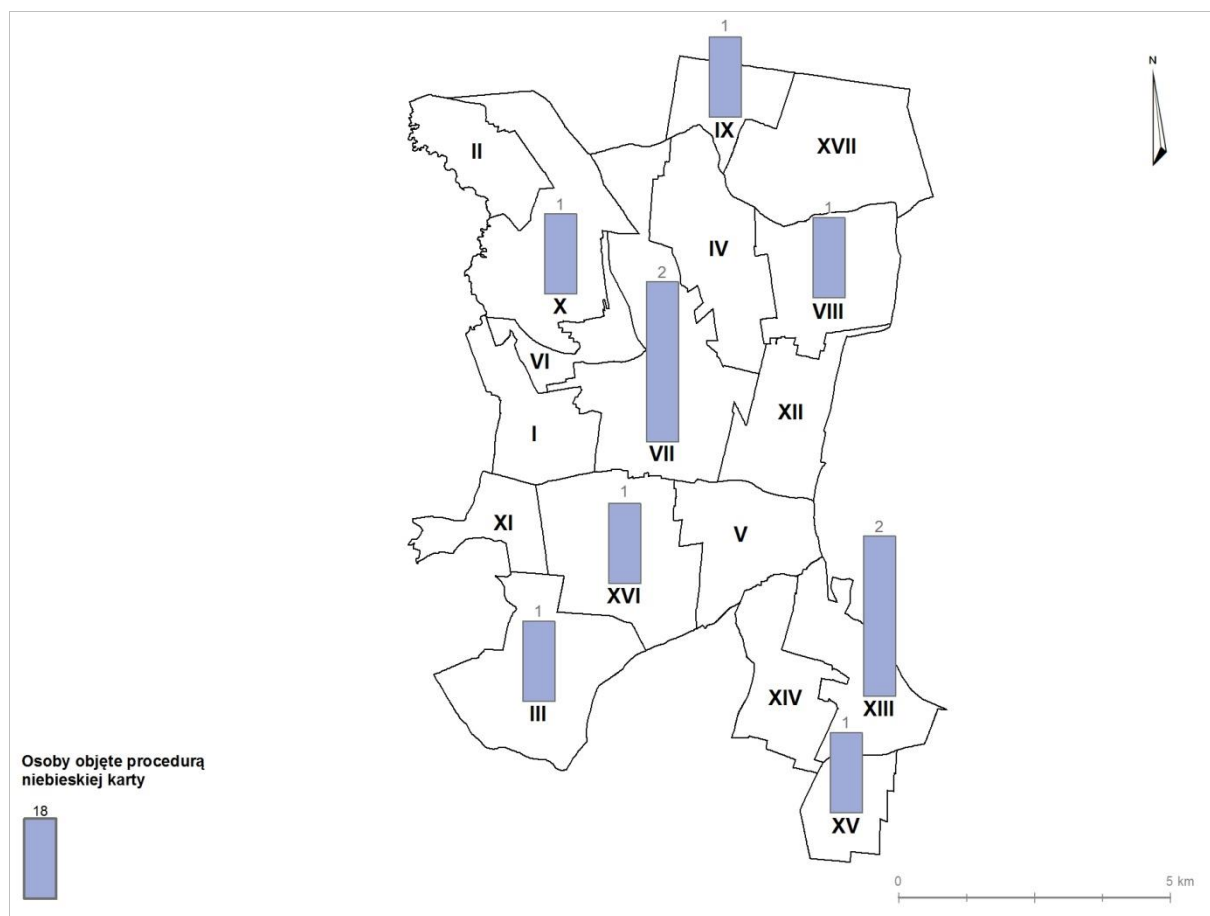
Wyniki analizy danych zebranych przez Komendę Powiatową Policji w Przysusze pokrywają się z postulatami mieszkańców, dla których bardzo istotne jest zapewnienie

bezpieczeństwa, w szczególności bezpieczeństwa na drogach. Mieszkańcy w ramach partycypacji społecznej wskazali na niewystarczający dostęp do infrastruktury bezpieczeństwa na drogach (tj. chodniki, ścieżki rowerowe) przy jednoczesnym złym stanie infrastruktury drogowej. Poprawa tego stanu, zdaniem ankietowanych, jest koniecznym elementem pozwalającym na poprawę sytuacji w gminie. Zauważają oni, że należy podjąć działania w kierunku poprawy stanu technicznego dróg poprzez modernizację istniejącej lub położenie nowej nawierzchni asfaltowej, a także w działania w zakresie budowy ścieżek rowerowych i chodników w celu zapewnienia bezpieczeństwa pieszym i rowerzystom.

Udział osób podlegających procedurze „Niebieskiej Karty” w przeliczeniu na 100 mieszkańców (WS8)

Spółecznie istotnym problemem jest przemoc w rodzinie. W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2005 nr 180 poz. 1493 z późn. zm.) podniesiono, iż przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności.

Mapa nr 7 Liczba osób podlegających procedurze niebieskiej karty w jednostkach urbanistycznych gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Na potrzeby niniejszej diagnozy jako wskaźnik przestępczości przyjęto liczbę osób podlegających procedurze „Niebieskiej Karty”²¹ w poszczególnych jednostkach urbanistycznych gminy. Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Klwowie wynika, iż procedurą „Niebieskiej Karty” objętych jest 10 mieszkańców gminy. 2 osoby zamieszkują w Klwowie, natomiast po 1 osobie w: Drążnie, Klwowskiej Woli, Kłudnie, Kolonii Ulów, Sadach-Kolonii i Sulgostowie (mapa nr 7).

Przemoc w rodzinie jest poważnym problemem społecznym, którego występowanie związane jest również z poziomem bezrobocia oraz ubóstwem. Dążenie do eliminacji zjawiska przemocy przeciwko rodzinie i opiece, a także wspieranie integracji społecznej oraz świadomości społecznej powinno być jednym z priorytetowych kierunków działań wskazanych w ramach partycypacji społecznej, podejmowanych w zakresie wyprowadzania obszaru ze stanu kryzysowego. Jednocześnie wskazywano na potrzebę podejmowania działań komplementarnych w zakresie ograniczenia bezrobocia oraz ubóstwa. Walka z wykluczeniem, ubóstwem i nieporadnością życiową to jedno z istotnych wyzwań stojących przed władzami Gminy, mających kluczowe znaczenie dla jej rozwoju.

3.8. Edukacja

Edukacja jest istotnym elementem, determinującym rozwój osobisty jednostek, a jednocześnie wpływającym istotnie na późniejsze zachowania i możliwości na rynku pracy, decyduje o statusie społecznym, a brak wykształcenia może być przyczyną marginalizacji na różnych płaszczyznach społecznych. Podnoszenie jakości kształcenia ma kluczowe znaczenie dla rozwoju gminy. W gminie funkcjonuje Publiczne Gimnazjum im. Lotników Polskich w Zespole Szkół Samorządowych w Klwowie oraz Publiczna Szkoła Podstawowa w Kłudnie. Wskaźnik jakości edukacji stanowią wyniki egzaminu gimnazjalnego²². Dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie za rok 2016²³ wskazują, że średnie wyniki uzyskane w Publicznym Gimnazjum w Klwowie to 55,9%. Dla porównania średnia dla powiatu przysuskiego wynosi 48,5%.

Na terenie gminy nie ma szkół ponadgimnazjalnych. Młodzież najczęściej kontynuuje naukę w szkołach zlokalizowanych w pobliskiej Przysusze, Radomiu i Nowym Mieście nad Pilicą. Z ośrodków akademickich najczęściej wybierana jest Warszawa.

Struktura poziomu wykształcenia wśród osób bezrobotnych pokazuje, że prawie 50% z nich nie posiada odpowiednich kwalifikacji zawodowych. Ogranicza to możliwość zatrudnienia takich osób bez zapewnienia odpowiedniego wsparcia, polegającego na działaniach szkoleniowo-doradczych oraz edukacyjnych. W ramach partycypacji społecznej

²¹ Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, Dz.U 2011, nr 209, poz. 1245.

²² Dla ujednoczenia informacji przyjęto wskaźnik opisujący średni wynik z wykorzystaniem średniej ważonej, obejmujący część humanistyczną, matematyczno-przyrodniczą i język nowożytny.

²³ Dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie, http://bip.oke.waw.pl/bip/bip_534GIMNAZJUM_Wstepne%20informacje%20o%20wynikach_OKE.pdf.pdf.

problemy te były szeroko poruszane. Poziom edukacji jest czynnikiem, który w dłuższej perspektywie wpływa na najważniejsze aspekty życia, takie jak poziom zatrudnienia, poziom dochodów, świadomość społeczna, poziom przestępczości, świadomość ekologiczna oraz inne, które ostatecznie wpływają na jakość życia. Dlatego zwiększenie liczby zajęć dodatkowych w szkołach zostało wskazane przez mieszkańców jako jeden z kierunków działań rewitalizacyjnych. W ramach partycypacji postulowano jednocześnie o podjęcie działań w zakresie organizacji szkoleń dla osób w trudnej sytuacji zawodowej, aby zapewnić wsparcie edukacyjne również dla osób, które po zakończeniu szkoły rozpoczynają poszukiwanie pracy oraz osób o niskich kwalifikacjach zawodowych.

3.9. Aktywność społeczna

Aktywność społeczna to wszystkie unormowane społecznie działania jednostek, wykonywane w ramach określonych ról społecznych.²⁴

Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców (WS9)

Współpraca władz Gminy z organizacjami pozarządowymi została określona w „Programie Współpracy Gminy Klwów z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami w rozumieniu ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2017 rok”. Do zadań priorytetowych zaliczone zostały następujące obszary²⁵:

1. Nauka, edukacja, oświata i wychowanie, w tym promowanie młodzieży uzdolnionej oraz organizowanie czasu wolnego podczas wakacji i ferii,
2. Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji,
3. Kultura fizyczna i sport,
4. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych,
5. Profilaktyka i promocja zdrowia.

Następujące organizacje, działające na terenie gminy, zostały wpisane do rejestru stowarzyszeń Krajowego Rejestru Sądowego:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Ulowie (KRS 0000075208).
- Ochotnicza Straż Pożarna w Sulgostowie (KRS 0000079923).
- Ochotnicza Straż Pożarna w Sadach Kolonii (KRS 0000104088).
- Ochotnicza Straż Pożarna w Przysławowicach Dużych (KRS 0000197126).
- Stowarzyszenie na Rzecz Promocji i Rozwoju Gminy Klwów (KRS 0000201643).
- Ochotnicza Straż Pożarna w Klwowie (KRS 0000236898).
- Lokalna Grupa Działania „Wszyscy Razem” (KRS 0000306299).

²⁴ Definicja za encyklopedią PWN.

²⁵ Program Współpracy Gminy Klwów z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami w rozumieniu ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2017 rok, przyjęty Uchwałą Nr XXI/132/2016 Rady Gminy Klwów z dnia 30 listopada 2016 r.

- Stowarzyszenie „Gmina Klwów - Wspólne Marzenia” (KRS 0000349751).
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Klwowie (KRS 0000373343).
- Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich „Gosposie” (KRS 0000410260).
- Stowarzyszenie Oświatowe Gminy Klwów (KRS 0000468358).
- Stowarzyszenie „Babska Rzeczpospolita Klwów” (KRS 0000488914).
- Planeta Kobiet (KRS 0000548443).
- Wystrzałowe Babki (KRS 0000552826).
- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych „Na Plus” (KRS 0000562300).
- Stowarzyszenie „Drażnianki” (KRS 0000587881).

Na terenie gminy Klwów działa również Gminny Klub Sportowy Klwów (mapa nr 8).

Mapa nr 8 Działalność organizacji pozarządowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Rejestru Stowarzyszeń KRS

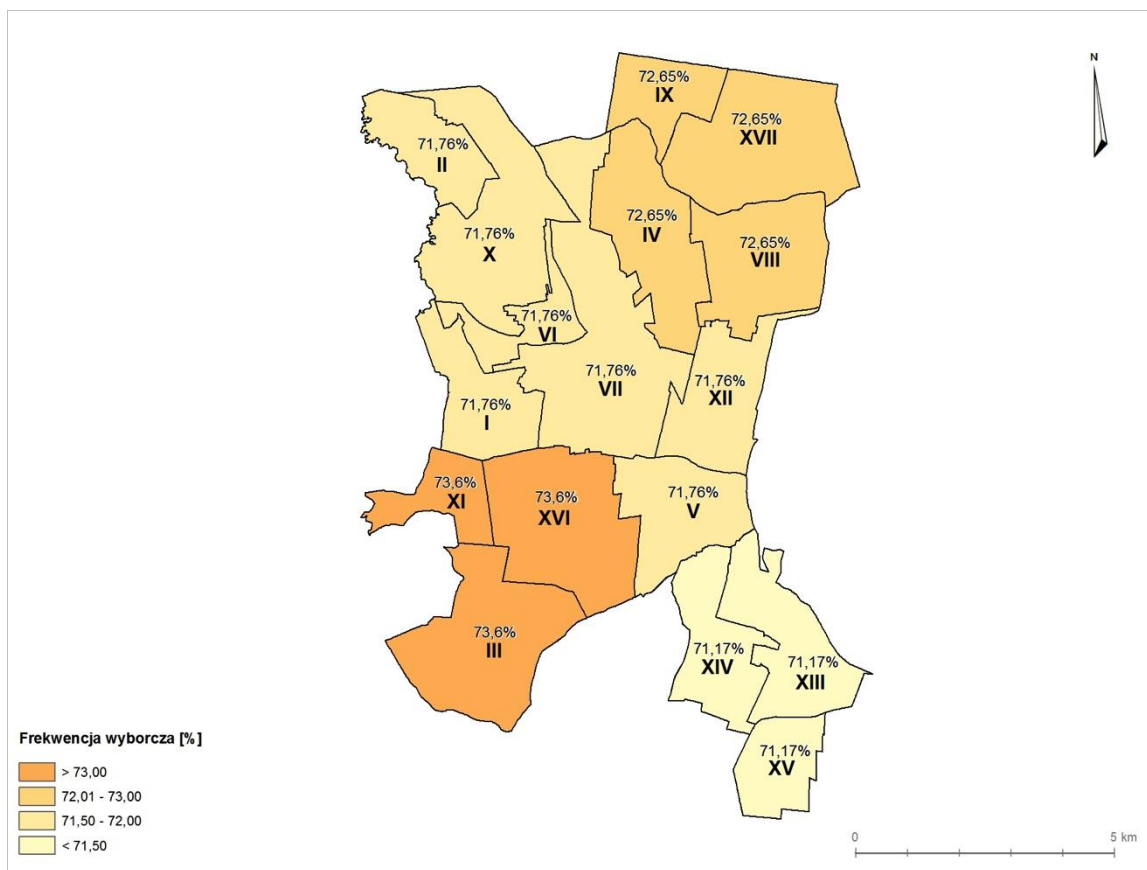
Organizacje pozarządowe pełnią w społeczeństwie ważną rolę integracyjną i edukacyjną, a także mogą prowadzić do zmniejszenia problemu bezrobocia, ubóstwa i przestępczości. Działania społeczne, które są przez nie podejmowane na obszarze gminy przyczyniają się do zwiększenia zaangażowania mieszkańców w życie społeczne, a także zwiększają ofertę kulturalną, sportową i rekreacyjną w gminie. Należy przy tym zauważyć, że potrzeba organizacji większej liczby ogólnodostępnych imprez kulturalnych i sportowych była jednym z elementów zgłaszanych w ramach partycypacji społecznej. Dlatego ważne jest

również podejmowanie działań mających na celu zagospodarowanie wspólnych przestrzeni publicznych, które służyć będą jako miejsca przeznaczone na organizację wspólnych spotkań, wydarzeń oraz inicjatyw dla mieszkańców. Ogromną rolę w tym zakresie spełniać będą organizacje pozarządowe, dlatego ich liczba oraz aktywność pełnią tak istotną rolę.

Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 r. (WS10)

Według danych Państwowej Komisji Wyborczej w 2015 r. frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych wyniosła 50,92% dla całego kraju, 58,71% dla województwa mazowieckiego, a w powiecie przysuskim – 49,61%.²⁶ W Gminie Klwów frekwencja w wyborach parlamentarnych wyniosła 63,61%. Frekwencja w wyborach samorządowych w całym kraju wyniosła 47,21%, w województwie mazowieckim – 51,07%, w powiecie przysuskim – 65,83%, a w Gminie Klwów była wyższa i osiągnęła poziom 72,24%.

Mapa nr 9 Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PKW

W aspekcie wzrostu zainteresowania mieszkańców sprawami lokalnymi, mierzonego frekwencją wyborczą, ważne jest zarówno podnoszenie poziomu integracji mieszkańców przez wspólne działanie, jak też wspólne dążenie do poprawy jakości życia na obszarze Gminy. Elementy te były poruszane w trakcie spotkań z interesariuszami.

²⁶ Dane Państwowej Komisji Wyborczej dostępne: <http://parlament2015.pkw.gov.pl>.

Liczba osób korzystających z biblioteki (WS11)

W Gminie Klwów funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Klwowie, organizująca i udostępniająca swoją bazę dla działań oświatowo-kulturalnych skierowanych głównie do dzieci i młodzieży. Liczba osób zapisanych do biblioteki jest wskaźnikiem, pozwalającym na diagnozę sytuacji społecznej. Łączna liczba osób zapisanych według stanu na 30.06.2016 r. wynosi 277 osób. Największy odsetek mieszkańców zapisanych do biblioteki zanotowano dla sołectwa Przystałowice Duże (70%), a następnie dla sołectwa Klwów (16%) oraz Borowa Góra (10,3%). W pozostałych jednostkach gminy udział ten kształtuje się poniżej 10% (mapa nr 10).

Mapa nr 10 Liczba osób zapisanych do biblioteki gminnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

3.10. Identyfikacja obszarów w stanie kryzysowym pod względem sytuacji społecznej

Jako obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym można uznać taki, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Do oceny sytuacji społecznej przyjęto wartości następujących wskaźników:

- Udział osób bezrobotnych w populacji mieszkańców (WS1).
- Odsetek długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych (WS2).
- Udział osób do 34 roku życia wśród zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców (WS3).
- Udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej wśród zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców (WS4).
- Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców (WS5).
- Udział osób pobierających zasiłki stałe w liczbie korzystających z pomocy społecznej (WS6).
- Liczba popełnionych przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców (WS7).
- Udział osób podlegających procedurze „Niebieskiej Karty” w 100 mieszkańców (WS8).
- Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców (WS9).
- Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 r. (WS10).

Wartości przyjętych wskaźników, charakteryzujących sferę społeczną gminy, zostały zestawione w tabeli. Wyróżnieniem oznaczono te jednostki urbanistyczne, w których wartość wskaźnika odbiegała na niekorzyść od wartości średniej dla całej gminy.

Tabela nr 2 Wartości wskaźników charakteryzujących sytuację społeczną poszczególnych jednostek urbanistycznych Gminy Klwów

Lp.	Nazwa jednostki urbanistycznej	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5	WS6	WS7	WS8	WS9	WS10	WS11
1	Borowa Wola	10,3%	0,50	71,43	43%	2,2%	0,0%	0,74	0,00	0,00	71,76	10,29
2	Brzeski	12,8%	0,78	44,44	44%	5,7%	25,0%		0,00	0,00	71,76	7,80
3	Drażno	7,4%	0,72	77,78	33%	5,8%	7,1%	0,41	0,41	0,41	73,60	7,41
4	Głuszyna	3,8%	0,57	78,57	21%	1,9%	14,3%	0,55	0,00	0,00	72,65	8,20
5	Kadź	7,3%	0,73	66,67	20%	3,4%	14,3%	0,00	0,00	0,49	71,76	8,29
6	Klwowska Wola	5,3%	0,50	75,00	0%	1,3%	100%	0,00	1,33	0,00	71,76	9,33
7	Klwów	3,6%	0,86	78,57	43%	3,4%	15,4%	1,81	0,52	2,07	71,76	16,02
8	Kłudno	7,4%	0,69	53,85	27%	4,0%	0,0%	0,86	0,29	0,00	72,65	3,72
9	Kolonia Ulów	9,0%	0,31	76,92	15%	2,8%	25,0%	0,00	0,69	0,00	72,65	6,94
10	Ligęzów	17,4%	0,00	0,00	0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	0,00	71,76	8,70
11	Nowy Świat	12,5%	1,00	25,00	25%	9,4%	0,0%	0,00	0,00	0,00	73,60	9,38
12	Podczasza Wola	9,4%	0,83	70,83	33%	2,7%	0,0%	0,78	0,00	0,00	71,76	7,06
13	Przystałowice Duże	90,0%	0,67	61,11	22%	55%	0,0%	5,00	10,00	10,00	71,17	70,00
14	Przystałowice Duże-Kolonia	5,2%	0,33	77,78	22%	2,9%	0,0%	0,00	0,00	0,00	71,17	6,36
15	Sady-Kolonia	4,8%	1,00	62,50	25%	0,6%	100%	0,00	0,60	0,60	71,17	7,74
16	Sulgostów	6,3%	0,63	62,50	50%	2,0%	0,0%	1,17	0,39	0,78	73,60	7,42
17	Ulów	7,3%	0,00	0,00	0%	2,2%	28,6%	0,96	0,00	0,64	72,65	4,15
	Razem	7,4%	0,67	66,26	30%	3,3%	10,9%	0,70	0,30	0,51	72,24	8,37

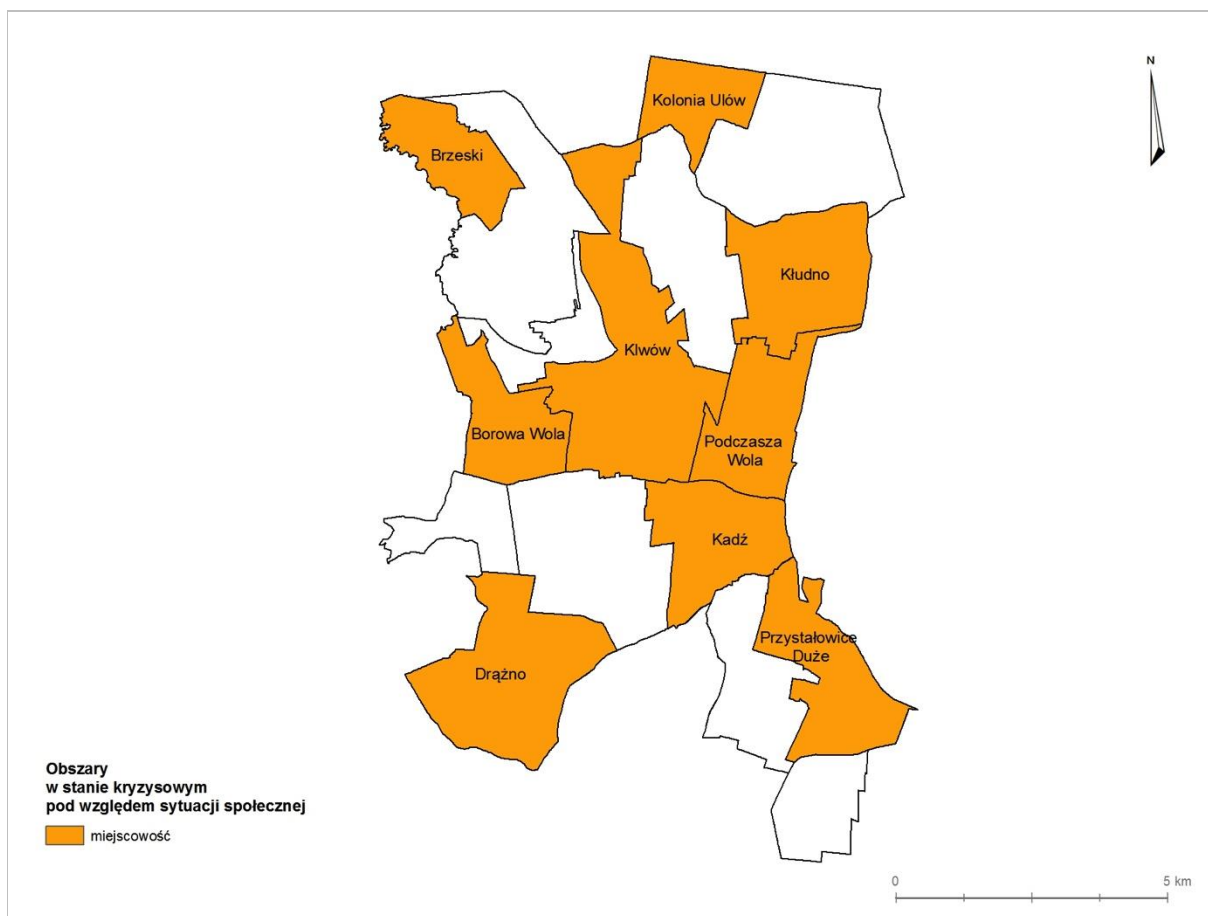
Dla każdej jednostki urbanistycznej wyliczono wartości wskaźników w sferze społecznej (WS1 do WS11). Do klasyfikacji jednostek urbanistycznych wykorzystano średnią arytmetyczną. Kolorem czerwonym wyróżniono te jednostki, w których na podstawie analizy wskaźnikowej w sferze społecznej zdiagnozowano sytuację kryzysową, tj. odnotowano wartości niekorzystne dla co najmniej 6 wskaźników.

Tabela nr 3 Jednostki urbanistyczne Gminy Klwów w stanie kryzysowym pod względem sytuacji społecznej

Lp.	Nazwa jednostki urbanistycznej	liczba przekroczonych wskaźników	sytuacja kryzysowa w sferze społecznej
1	Borowa Wola	7	tak
2	Brzeski	6	tak
3	Drażno	7	tak
4	Głuszyna	4	nie
5	Kadź	7	tak
6	Klwowska Wola	5	nie
7	Klwów	8	tak
8	Kłudno	6	tak
9	Kolonia Ulów	6	tak
10	Ligęzów	3	nie
11	Nowy Świat	4	nie
12	Podczasza Wola	8	tak
13	Przystałowice Duże	6	tak
14	Przystałowice Duże-Kolonia	4	nie
15	Sady-Kolonia	5	nie
16	Sulgostów	4	nie
17	Ulów	3	nie

Największą liczbę przekroczeń wartości średniej dla gminy odnotowano dla miejscowości Klwów i Podczasza Wola (po 8), zaś najmniej dla miejscowości Ligęzów i Ulów (po 3).

Mapa nr 11 Obszar w stanie kryzysowym na terenie Gminy Klwów

Spółeczny aspekt rewitalizacji dotyczy działań nakierowanych na zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz ponownej integracji grup zamieszkałych na danym obszarze z innymi częściami gminy. Czynnikiem stanowiącym przyczynę wykluczenia są także wysoka stopa bezrobocia, a zwłaszcza bezrobocia długotrwałego, jak również niski poziom wykształcenia, oraz stosunkowo wysoki poziom przestępczości, będącej często wynikiem złej sytuacji materialnej.

4. Zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji

Diagnoza stanu została przeprowadzona w trzech etapach. Pierwszym z nich była ankietyzacja interesariuszy połączona ze spotkaniami oraz warsztatami mającymi na celu rozpoznanie potrzeb mieszkańców dotyczących oczekiwanych kierunków działań oraz sposobów wyjścia z sytuacji kryzysowych. Jednocześnie prowadzona była analiza wskaźnikowa zjawisk społecznych na terenie Gminy Klwów, prowadząca do wskazania obszarów gminy znajdujących się w stanie kryzysowym. Celem prac w drugim etapie było wyznaczenie obszarów zdegradowanych. Przeprowadzono analizę wskaźnikową zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych, pozwalających na diagnozę stanu i delimitację obszarów zdegradowanych z wykorzystaniem metod statystycznych i prezentacji kartograficznej oraz wyników partycypacji społecznej. W ostatnim etapie skoncentrowano się na wskazaniu obszaru rewitalizacji. Obszar zidentyfikowany w wyniku przeprowadzonej analizy stanowi najbardziej problemową część gminy, w granicach której podejmowane będą przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Obszar zdegradowany

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku wystąpienia na nim co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz przynajmniej jednego negatywnego zjawiska z obszaru gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego lub technicznego.

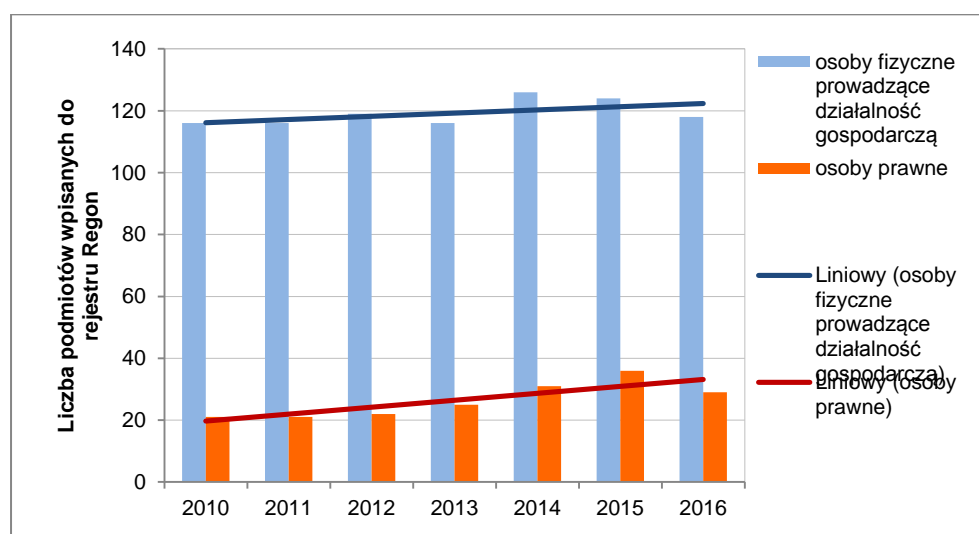
4.1. Sytuacja gospodarcza

Niski poziom przedsiębiorczości na danym terenie może stanowić jedną z przyczyn stanu kryzysowego. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej jest związana z potencjałem kapitału ludzkiego w zakresie podejmowania ryzyka działalności na własny rachunek, ale także jest wypadkową takich zmiennych jak lokalizacja czy wsparcie władz Gminy Klwów w sferze rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

Na obszarze gminy dominującą formą zatrudnienia jest rolnictwo indywidualne. Na terenie gminy brak jest znaczących podmiotów gospodarczych. Z uwagi na rolniczą funkcję gminy dominują drobne zakłady produkcyjne, naprawcze i usługowe. Najwięcej zarejestrowanych podmiotów funkcjonuje w handlu, naprawach pojazdów i budownictwie.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na 31.12.2015 r. wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do rejestru Regon na 1000 ludności dla województwa mazowieckiego wynosi 143 podmioty, dla powiatu przysuskiego przyjmuje wartość 66. Dla Gminy Klwów wskaźnik jest niższy niż dla powiatu i osiąga wartość 50.

Wykres nr 7 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru Regon w latach 2012-2015

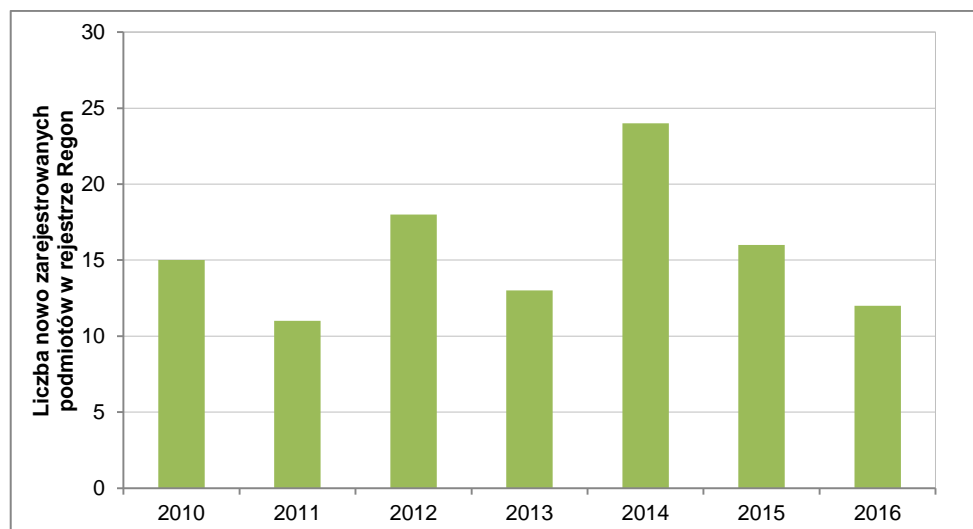

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2010-2016 można zaobserwować wzrost trendu związanego z liczbą podmiotów gospodarczych, zarówno osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, jak również osób prawnych, przy czym zdecydowaną większość podmiotów gospodarczych stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (80%). Jednak szczegółowa analiza wykazuje, że w ostatnich dwóch latach (2015 i 2016) nastąpił spadek liczby jednoosobowych działalności gospodarczych. Świadczy to o zmniejszeniu aktywności gospodarczej mieszkańców. Spadek przedsiębiorczości jest stosunkowo niewielki, dlatego też zdaniem mieszkańców należy jak najszybciej podjąć działania zmierzające do poprawy sytuacji w tym zakresie. W ramach partycypacji wskazywali oni na potrzebę organizacji

szkoleń w zakresie przedsiębiorczości oraz ułatwień w zakresie rozpoczynania własnej działalności, w szczególności gdy zakładana jest ona po raz pierwszy. Bardzo ważnym czynnikiem jest również zachęcanie mieszkańców poprzez promowanie różnych form samozatrudnienia.

Wykres nr 8 Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze Regon w latach 2010-2015

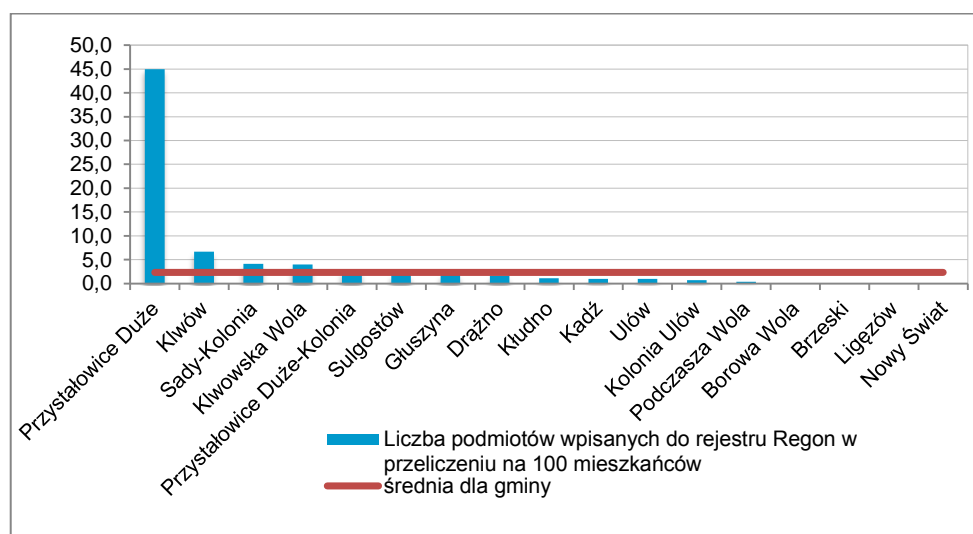
Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zmniejszona aktywność gospodarcza mieszkańców uwidacznia się również w malejącej liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie gminy. Ostatni wzrost zarejestrowany został w roku 2014, natomiast od tamtego czasu liczba ta systematycznie spada, osiągając w 2016 wartość 12.

Liczba podmiotów wpisanych do rejestru Regon w przeliczeniu na 100 mieszkańców (WG1)

Do analizy przyjęto dane Urzędu Gminy Klwów w zakresie ewidencji działalności gospodarczej oraz dane z Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego. Z analizy wyłączono podmioty w likwidacji bądź upadłości. Łącznie na terenie gminy do ewidencji działalności gospodarczej wpisanych jest 77 podmiotów, a do Krajowego Rejestru Sądowego – 5 podmiotów. Według stanu na 2016 r. najwięcej firm prowadzi działalność na terenie sołectwa Klwów (26), co stanowi 34% wszystkich przedsiębiorstw działających w Gminie. W sołectwach: Przysiałowice Duże, Sady Kolonia oraz Głuszyna działalność prowadzą łącznie 23 firmy (odpowiednio 9, 7 i 7). W sołectwach Drażno, Kadź, Klwowska Wola, Kłudno, Podczasza Wola, Przysiałowice Duże Koloni, Sulgostów oraz Ulów funkcjonuje od 1 do 5 firm. W pozostałych sołectwach (Borowa Góra, Brzeski, Ligęzów, Nowy Świat) nie funkcjonują żadne przedsiębiorstwa.

Wykres nr 9 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru Regon w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostek urbanistycznych (WG1)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Klwów posiada pewien potencjał turystyczny. Przesądza o tym znajdująca się na jej terenie dolina rzeki Drzewiczki. Teren gminy jest atrakcyjny dla rozwoju turystyki i agroturystyki dzięki lasom, czystemu środowisku, niepowtarzalnym walorom krajobrazowym i przyrodniczo-historycznym. Możliwe jest uprawianie zarówno turystyki kwalifikowanej, jak i pobytowej. Miłośnicy wędkarstwa mają możliwość uprawiania tego sportu przede wszystkim na rzece Drzewiczce. Grzybiarze zbierają runo leśne na terenach pokrytych lasami i łąkach. Niewykorzystane są walory turystyczne rzeki Drzewiczki przepływającej przez teren gminy. Już obecnie notowany jest wzrost wykorzystania rzeki do organizacji spływów kajakowych.

4.2. Sytuacja środowiskowa

Stan środowiska przyrodniczego jest istotnym czynnikiem, mającym wpływ na jakość życia mieszkańców. Diagnoza sytuacji środowiskowej na terenie Gminy Klwów powiązana jest ze standardami jakości środowiska, w tym gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska.

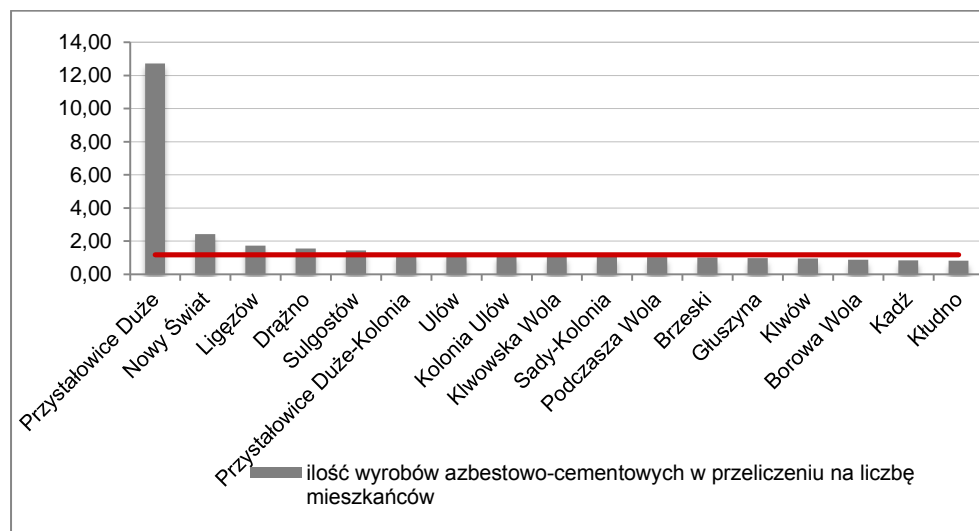
Ilość wyrobów azbestowo-cementowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców (WŚ1)

Na mocy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.) azbest jest substancją stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska. Po demontażu wyrobów zawierających azbest, powstałe odpady są traktowane jako odpady niebezpieczne.²⁷ Łącznie na terenie Gminy Klwów wykorzystywanych jest 3910

²⁷ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz. U. z 2014 r., poz. 1923.

ton wyrobów azbestowo-cementowych, z tego najwięcej w Ułowie, Drażnie i Klwowie, a następnie w Sulgostowie i Głuszynie, najmniej zaś – w Ligęzowie, Nowym Świecie i Klwowskiej Woli. Porównując ilość wyrobów w przeliczeniu na liczbę mieszkańców najwyższym wskaźnikiem charakteryzują się: Przysiałowice Duże (ponad 12 ton na osobę), zaś najniższym (poniżej 1 tony na osobę) – Borowa Wola, Kadź i Kłudno.

Wykres nr 10 Ilość wykorzystywanych wyrobów azbestowo-cementowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jednostek urbanistycznych (WŚ1)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Wyroby te stanowią pokrycia dachowe obiektów budowlanych, zarówno mieszkalnych, jak i gospodarczych. Z uwagi na ich niekorzystny wpływ na zdrowie mieszkańców, powinny być one unieszkodliwione zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Proces ten może zostać przeprowadzony przy okazji termomodernizacji budynków, na co wskazywali mieszkańcy gminy w ramach partycypacji społecznej. W szczególności dotyczy to budynków użyteczności publicznej, które są wykorzystywane przez dużą liczbę osób.

Udział powierzchni zielonych w jednostkach urbanistycznych (WŚ2)

Obiektami prawnie chronionymi na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 r., Nr 92, poz. 880 z późn. zm.), na terenie Gminy Klwów są: Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina rzeki Pilicy i Drzewiczki”, Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Dolina Pilicy”, Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Dolina Dolnej Pilicy”.²⁸

Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina rzeki Pilicy i Drzewiczki” obejmuje północno-zachodnią część terenu gminy. Obszar ten obejmuje tereny chronione ze względu na wyjątkowy krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach. Pełni on funkcję nie tylko turystyczną, ale przede wszystkim stanowi istotny korytarz ekologiczny. Do charakterystycznych zbiorowisk leśnych należą olsy i łągi, występują tu też biocenotyczne łąki oraz szuwały i bagna

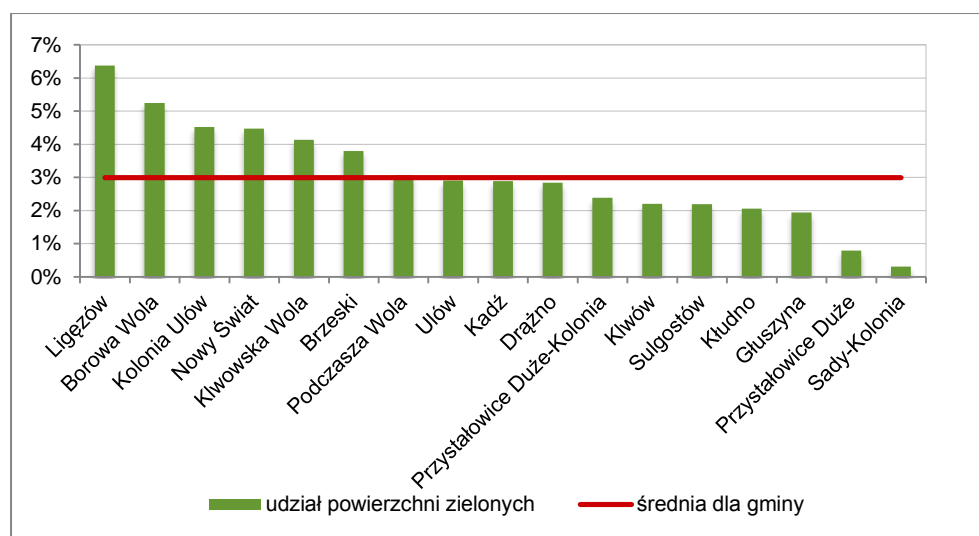
²⁸ Geoserwis Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, <http://geoserwis.gdos.gov.pl>.

z zadrzewieniami i zakrzewieniami. Bogactwo fauny przejawia się w dużej liczbie gatunków ptaków (ok. 140 gniazdujących i ok. 60 wędrujących) oraz ssaków (ponad 40, w tym 11 gatunków nietoperzy).²⁹

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Dolina Pilicy” (PLB140003) obejmuje zachodnią część gminy Klwów. Występuje tu 56 lęgowych gatunków ptaków związanych z siedliskami wodnymi i bagiennymi, a także 575 gatunków roślin naczyniowych. Obszar ten stanowi mozaikowaty układ siedlisk i roślinności. W jego skład wchodzi łąki kserotermiczne, siedliska bagienne, lasy lęgowe, a także pozostałości naturalnych lasów „spalskich”. Występują tu również takie gatunki jak bóbr oraz wydra. Obszar ten jest w dużej mierze wykorzystywany rekreacyjnie, a dominującym typem użytkowania ziemi są tereny rolnicze.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Dolina Dolnej Pilicy” (PLH140016) na obszarze gminy Klwów pokrywa się przestrzennie z Obszarem Specjalnej Ochrony Ptaków „Dolina Pilicy”. Z tego obszaru podawanych jest 10 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 9 gatunków z Załącznika II ww. Dyrektywy. Występują tu co najmniej 32 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG.

Wykres nr 11 Udział terenów zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych (WŚ2)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Na terenie gminy Klwów znajdują się niezbyt wielkie obszary leśne. Powierzchnia lasów na terenie gminy to 1523 ha. W strukturze własnościowej znaczny udział mają lasy stanowiące własność Skarbu Państwa. Lasy pełnią funkcje kształtujące klimat, mają wpływ na skład atmosfery, regulują obieg wody w przyrodzie, przeciwdziałają powodziom i osuwiskom, chronią glebę przed erozją i krajobraz przed stepowaniem. Ponadto wpływają korzystnie na warunki zdrowotne i rekreacyjne dla społeczeństwa.

²⁹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Klwów, przyjęte uchwałą Nr XX/127/2016 Rady Gminy Klwów z dnia 17 października 2016 r.

Tereny zieleni to tereny urządzone wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, pełniące funkcje publiczne, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe, cmentarze, zieleń towarzysząca drogom na terenie zabudowy, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom, dworcom kolejowym oraz obiektom przemysłowym.³⁰W Gminie Klwów funkcjonuje Park Wiejski w Klwowie. Powierzchnie zielone dostępne dla mieszkańców stanowią ważny element krajobrazu obszarów wiejskich i miejsko-wiejskich. Pozwalają na tworzenie wspólnych przestrzeni publicznych odznaczających się wysokim poziomem spójności oraz harmonii ze środowiskiem naturalnym. Miejsca takie są szczególnie ważne dla celów wypoczynkowo-rekreacyjnych, ale także integracyjnych. Mieszkańcy gminy Klwów w ramach partycypacji społecznej wskazali na niewystarczające zagospodarowanie terenów publicznych. Oczekują oni utworzenia nowych bądź uporządkowania i zagospodarowania istniejących przestrzeni publicznych, służących spędzaniu wolnego czasu oraz integracji mieszkańców. Szczególnie ważne było przy tym zagospodarowanie centrów miejscowości oraz adaptacja terenów przy zbiornikach wodnych. Działania te prowadzić będą do poprawy jakości życia, wzmocnienia spójności społecznej, a także w istotny sposób mogłyby wpłynąć na podniesienie jakości turystycznej gminy, a co z tym związane z nowymi miejscami pracy dla mieszkańców dzięki wykorzystaniu turystycznemu walorów gminy, tj. rzeki Drzewiczki i Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Pilicy i Drzewiczki”.

4.3. Sytuacja przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Sfera przestrzenno-funkcjonalna odgrywa istotną rolę w ocenie komfortu jakości życia mieszkańców danego obszaru.

Gminna infrastruktura techniczna

Na obszarze Gminy Klwów nie funkcjonuje scentralizowany system ciepłowniczy. Zapotrzebowanie ludności Gminy Klwów w zakresie ciepłownictwa w przeważającej części jest pokrywane w indywidualny sposób przez samych użytkowników. Stosują oni różne rozwiązania, jednak z przewagą wykorzystania węgla, używany jest również olej opałowy oraz gaz płynny. Gmina nie jest podłączona do systemu dystrybucji gazu ziemnego z krajowego systemu gazowniczego. W indywidualnych gospodarstwach domowych wykorzystywane są przede wszystkim piece na paliwo stałe. Wiąże się to z negatywnym efektem w postaci zwiększonej emisji dwutlenku węgla do atmosfery, co w przypadku niekorzystnych warunków atmosferycznych może prowadzić do powstawania smogu. Efekt ten stanowi negatywny czynnik jakości życia, a jego eliminacja wymaga podjęcia działań zmierzających do ograniczenia niskiej emisji poprzez m.in. wymianę źródeł ciepła na bardziej wydajne i energooszczędne, a także termomodernizację budynków prowadzącą do zmniejszenia zużycia energii. Potrzeby w zakresie poprawy jakości powietrza znalazły swoje

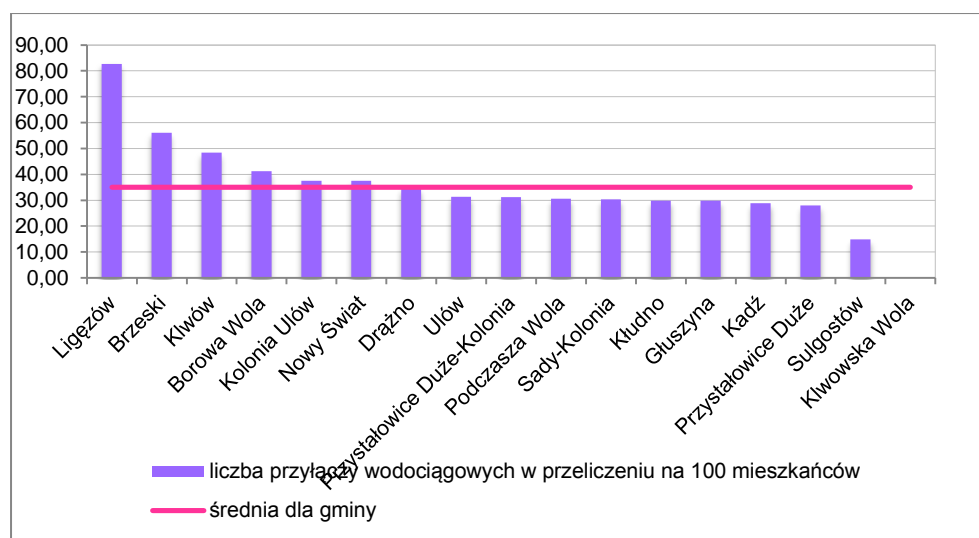
³⁰ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880, z późn. zm.

odzwierciedlenie w postulatach mieszkańców dotyczących prowadzenia termomodernizacji budynków. Mieszkańcy zwracali także uwagę na konieczność prowadzenia działań edukacyjnych w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej, w szczególności skutków spalania w piecach wszelkiego rodzaju odpadów.

Operatorem systemu dystrybucyjnego energii elektrycznej na terenie Gminy Klwów jest PGE Dystrybucja S.A. Zasilanie Gminy Klwów energią elektryczną SN 15kV odbywa się przez stację GPZ Drzewica 110/15kV o mocy transformatora 10 MVA. Z tej stacji wyprowadzone są linie 15kV Domaszno i Zakościele, które zasilają lokalne stacje transformatorowe 15/0,4kV zlokalizowane na terenie Gminy Klwów. Te z kolei zaopatrują w energię elektryczną niskiego napięcia podmioty przyłączone do poszczególnych stref stacji transformatorowych.³¹

Obszar gminy jest praktycznie w pełni zwodociągowany. Ogółem z instalacji wodociągowej korzysta około 99% mieszkańców. Całkowita długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 79,2 km i obsługuje ona 1147 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.

Wykres nr 12 Liczba przyłączy wodociągowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców (WF3)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Głównym problemem Gminy Klwów są występujące dysproporcje pomiędzy rozwiniętą siecią wodociągową a rozwojem sieci kanalizacyjnej. W 2015 r. czynna sieć kanalizacyjna miała długość 3,8 km. Zaledwie 7% ogółu mieszkańców korzystało z instalacji kanalizacyjnej.³² Konieczność rozbudowy sieci kanalizacyjnej była bardzo często poruszana w trakcie partycypacji społecznej. Brak możliwości odprowadzania ścieków powoduje bowiem obniżenie jakości życia, ale również negatywnie wpływa na środowisko naturalne z uwagi na często występujące nieszczelności szamb, powodujące przesiąkanie zanieczyszczeń do

³¹ Na podstawie: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Klwów na lata 2015-2020.

³² Na podstawie: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Klwów na lata 2015-2020 oraz Główny Urząd Statystyczny.

gleby. Podłączenie budynków do sieci kanalizacyjnej pozwoli rozwiązać powyższe problemy, przyczyni się także do podniesienia jakości życia mieszkańców.

Sieć drogową Gminy Klwów tworzą: droga krajowa (nr 48), droga wojewódzka (nr 727) oraz drogi powiatowe i gminne. Przez teren Gminy przebiega łącznie około 60 km dróg. Drogi Gminy Klwów charakteryzują się dobrą jakością techniczną, jednak należy nadal podejmować działania obejmujące ich przebudowę i modernizację. Zdaniem mieszkańców powinny zostać podjęte działania w kierunku utwardzenia nawierzchni dróg bądź też naprawy tej nawierzchni. Jednocześnie mieszkańcy wskazali na potrzebę wybudowania nowych ścieżek rowerowych oraz chodników. Wszystkie te działania przyczynią się to do poprawy bezpieczeństwa, a także podniesienia standardu życia. Zwiększona zostanie również dostępność gminy zarówno dla mieszkańców, jak i osób przyjeżdżających.

Gminna infrastruktura społeczna

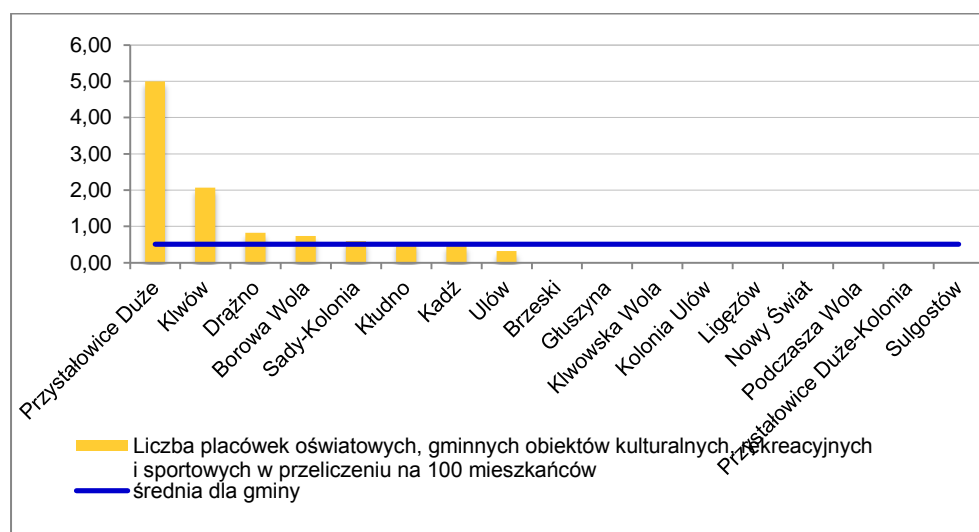
Jednym z zadań samorządu gminy jest zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności. Rozwój gminy zależy także od umiejętności gospodarowania zasobami i od tego, jak władze gminy będą wykorzystywały swoje mocne strony w tym zakresie. Infrastruktura społeczna obejmuje zadania z zakresu oświaty, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, kultury i sportu, niezbędne do funkcjonowania lokalnej społeczności.

W Gminie Klwów funkcjonują: Publiczne Przedszkole „Lepsze jutro” w Klwowie, Publiczna Szkoła Podstawowa w Kłudnie oraz Zespół Szkół Samorządowych w Klwowie, obejmujący Publiczne Gimnazjum i Publiczną Szkołę Podstawową im. Lotników Polskich.

Dostęp do placówek służby zdrowia jest zapewniony przez Gminny Ośrodek Zdrowia w Klwowie, który stanowi jednostkę Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Nowym Mieście nad Pilicą. Na terenie gminy nie funkcjonują domy kultury. Zadania z zakresu kultury realizowane są w szkołach oraz w remizach strażackich i świetlicach wiejskich zlokalizowanych na terenie gminy. Na terenie gminy znajdują się obiekty sportowe i rekreacyjne. W Klwowie są to dwa boiska sportowe (w tym jedno przyszkolne) oraz hala sportowa (przyszkolna). Boiska sportowe znajdują się również w jednostkach: Borowa Wola, Drażno, Kłudno, Sady-Kolonia oraz Ulów.

W ramach partycypacji społecznej mieszkańcy wskazywali na potrzebę zorganizowania miejsc dla wspólnego, aktywnego spędzania wolnego czasu, w tym przeznaczonych również na organizację imprez o charakterze kulturalnym lub sportowym. Mieszkańcy proponowali, aby dążyć do zagospodarowania centrów miejscowości, jak również wskazywali na potrzebę przystosowania do wyżej wymienionych celów terenów znajdujących się wokół zbiorników wodnych w Klwowie i Drażnie. W przypadku Klwowa interesariusze sugerowali ponadto budowę nowego, dodatkowego zbiornika, który stanowiłby dla mieszkańców miejsce do wspólnego spędzania wolnego czasu i wzajemnej integracji.

Wykres nr 13 Liczba placówek oświatowych, gminnych obiektów kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców (WF2)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

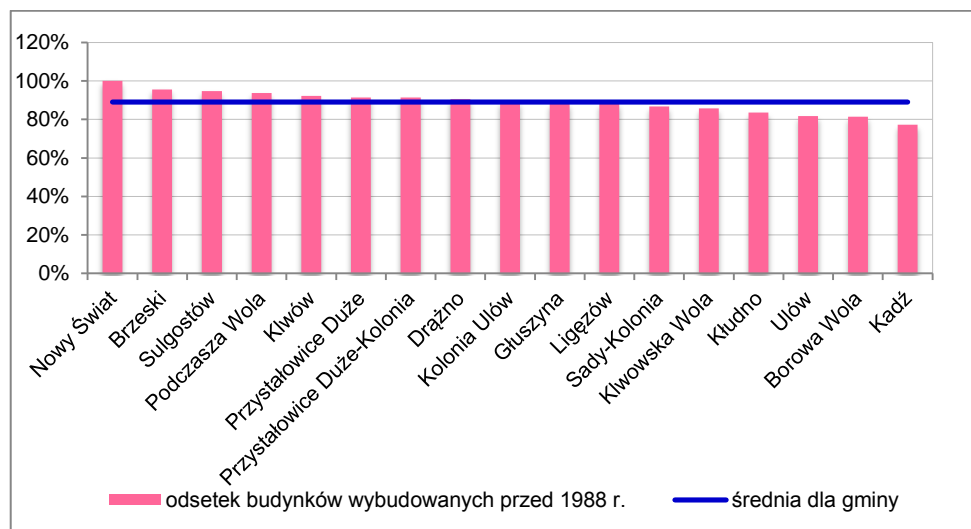
Gmina Klwów, ze względu na swoje położenie nad rzeką Drzewiczką, dysponuje również niewykorzystanym potencjałem turystycznym. Dlatego też mieszkańcy wskazywali na potrzebę wykorzystania tego potencjału poprzez udostępnienie turystyczne, przy czym jako najbardziej odpowiednie wskazywali zorganizowanie przystani kajakowej. Realizacja tego działania przyczyni się bowiem nie tylko do zwiększenia ruchu turystycznego, który umożliwi podejmowanie działalności zarobkowej w sektorze usług turystycznych, ale przede wszystkim do zwiększenia aktywności mieszkańców oraz ich dalszej integracji.

Stan techniczny obiektów budowlanych

Stan techniczny budynków jest związany z datą budowy budynków, obowiązujących wówczas norm i przepisów, a także z prowadzonymi pracami remontowymi czy termomodernizacyjnymi. Prawie 45% budynków w Gminie Klwów zostało wybudowanych przed 1970 r., kolejne 26% budynków ma więcej niż 28 lat, a pozostałe 9% zostało wzniesione po 1989 r.³³ Konieczne jest zatem wykonanie przeglądów technicznych budynków oraz przeprowadzenie bieżących remontów, a ponadto wykonanie konserwacji i kompleksowej termomodernizacji. Mieszkańcy w trakcie partycypacji społecznej wskazywali na konieczność prowadzenia prac termomodernizacyjnych, w szczególności dotyczących budynków mieszkalnych.

³³ Dane Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl

Wykres nr 14 Odsetek budynków wybudowanych przed 1988 r. (WF1)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy i GUS

Zużycie energii na potrzeby ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budynkach jest istotną częścią łącznego zużycia energii finalnej w gminie. W związku z powyższym istnieje znaczny potencjał zaoszczędzenia energii cieplnej w budownictwie poprzez zastosowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska. Jednym z możliwych działań do podjęcia jest termomodernizacja, prowadząca do zwiększenia efektywności wykorzystania energii finalnej, a co za tym idzie do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych. Przedsięwzięcia termomodernizacyjne obejmują:

- ulepszenia, w wyniku których następuje zmniejszenie zapotrzebowania na energię dostarczaną na potrzeby ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej oraz ogrzewania do budynków,
- ulepszenia, w wyniku których następuje zmniejszenie strat energii pierwotnej w lokalnych sieciach ciepłowniczych oraz zasilających je lokalnych źródłach ciepła,
- wykonanie przyłącza technicznego do scentralizowanego źródła ciepła, w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła, w wyniku czego następuje zmniejszenie kosztów pozyskania ciepła dostarczanego do budynków,
- całkowita lub częściowa zamiana źródeł energii na źródła odnawialne lub zastosowanie wysokosprawnej kogeneracji.³⁴

Na terenie Gminy Klwów sukcesywnie realizowane są zadania z zakresu termomodernizacji gminnych obiektów użyteczności publicznej. Konieczność poprawy stanu technicznego tych budynków stanowiło jeden z postulatów podnoszonych przez interesariuszy w ramach partycypacji społecznej. Działanie to ma się również przyczynić do poprawy jakości życia, ochrony środowiska oraz poprawy jakości przestrzeni publicznych.

³⁴ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów, Dz.U. 2008, nr 223, poz. 1549 z późn. zm.

Gminne obszary przestrzeni publicznej

Obszary przestrzeni publicznej to obszary o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne.³⁵ Infrastruktura sportowo-rekreacyjna znajduje się głównie przy budynkach szkół. W gminie funkcjonują liczne boiska, z których mogą korzystać mieszkańcy. Właścicielem obiektów jest Gmina Klwów. Mieszkańcy gminy zgłaszali potrzebę zagospodarowania centrów miejscowości w celu organizacji przestrzeni publicznej i udostępnienia jej do celów wspólnego spędzania wolnego czasu. W trakcie partycypacji społecznej wskazywali również zbiorniki wodne jako obiekty, wokół których koncentrować się może aktywność związana z wypoczynkiem i rekreacją, ale także z działalnością usługową w zakresie usług turystycznych.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Na terenie Gminy Klwów znajdują się obiekty dziedzictwa kulturowego. Historia tego ośrodka sięga bowiem XIII wieku, kiedy to przebiegał przez ten obszar trakt Opoczno-Radom. Miasto Klwów zostało ulokowane w 1413 roku na prawie magdeburskim. W 1491 roku w miejsce drewnianego powstał murowany kościół parafialny, który stanowi jeden z najcenniejszych zabytków tego obszaru. Na uwagę zasługuje również historyczny zespół urbanistyczny oraz pozostałości założenia obronnego. Na terenie gminy znajdują się również liczne stanowiska archeologiczne, wśród których na uwagę zasługują stanowiska z epoki paleolitu schyłkowego w Przysiałowicach Dużych, stanowiska z okresu neolitu i wczesnej epoki brązu w Brzeskach, Drażnie, Klwowskiej Woli i Ligęzowie, a także datowane na I-III w n.e. osada i cmentarzysko, na których odkryto groby, fragmenty bruku, piece oraz jamy gospodarcze. Do rejestru zabytków nieruchomości prowadzonego przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie wpisane zostały łącznie dwa obiekty z terenu gminy:

1. Klwów – kościół par. p.w. św. Macieja, nr rej. 288/A z 24.04.1985 r.
2. Sady - (Sady Kolonia) – kościół par. p.w. Najświętszego Serca Jezusowego, nr rej. 390/A z 30.08.1988 r.

Dziedzictwo kulturowe stanowi podstawę budowania lokalnej tożsamości, wspierającej integrację i wspólne dążenie do celów. Działania podejmowane w ramach rewitalizacji powinny zatem brać pod uwagę również ten aspekt życia mieszkańców, szczególnie w obliczu zgłaszanego w ramach partycypacji społecznej problemu odpływu młodych ludzi poza gminę. W ramach kultywowania tradycji wspierane powinny być również imprezy kulturalne nawiązujące do obszaru gminy i związane z jej tradycjami. Organizacja corocznych dożynek Święta Papryki, jarmarków produktów lokalnych i rękodzieła, przyczyni się do zacieśnienia więzi między mieszkańcami oraz przyczyni się do zwiększenia spójności społecznej. Wyniki

³⁵ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2012 r., poz. 647 z późn. zm.

partycypacji społecznej wskazują jednak, że mieszkańcy oczekują większej liczby imprez o charakterze kulturalnym, co wskazuje na istniejące obecnie braki w tym zakresie.

4.4. Delimitacja obszarów zdegradowanych

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Po przeanalizowaniu stanu Gminy w zakresie sytuacji społecznej do uznania obszaru gminy jako zdegradowanego konieczna jest diagnoza stanu w zakresie sytuacji gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Przyjęto dodatkowe wskaźniki delimitacyjne, poszerzając zbiór wskaźników w zakresie sytuacji społecznej o następujące:

- Liczba podmiotów wpisanych do rejestru Regon w przeliczeniu na 100 mieszkańców (WG1).
- Ilość wyrobów azbestowo-cementowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców (WŚ1).
- Udział powierzchni zielonych w jednostkach urbanistycznych (WŚ2).
- Odsetek budynków wybudowanych przed 1988 r (WF1).
- Gminne obszary przestrzeni publicznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców (WF2).
- Liczba przyłączy wodociągowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców (WF3).

Wyliczone wartości wskaźników dla poszczególnych sfer: gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej zostały zestawione z wynikami analizy sfery społecznej. Kolorem czerwonym wyróżniono wartości, dla których wskaźniki przyjmują wartość niższą niż wartość średniej dla gminy.

Tabela nr 4 Wartości wskaźników w sferze gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej

Lp.	Nazwa jednostki urbanistycznej	WG1	WŚ1	WŚ2	WF1	WF2	WF3
1	Borowa Wola	0,00	0,89	5,24%	81%	0,74	41,18
2	Brzeski	0,00	1,02	3,79%	96%	0,00	56,03
3	Drażno	1,65	1,55	2,84%	90%	0,82	34,57
4	Głuszyna	1,91	0,98	1,94%	88%	0,00	29,78
5	Kadź	0,98	0,84	2,88%	77%	0,49	28,78
6	Klwowska Wola	4,00	1,08	4,13%	86%	0,00	0,00
7	Klwów	6,72	0,96	2,20%	92%	2,07	48,32
8	Kłudno	1,15	0,82	2,06%	84%	0,57	29,80
9	Kolonia Ulów	0,69	1,13	4,52%	89%	0,00	37,50
10	Ligęzów	0,00	1,73	6,38%	88%	0,00	82,61
11	Nowy Świat	0,00	2,43	4,47%	100%	0,00	37,50

Lp.	Nazwa jednostki urbanistycznej	WG1	WŚ1	WŚ2	WF1	WF2	WF3
12	Podczasza Wola	0,39	1,04	3,07%	94%	0,00	30,59
13	Przystałowice Duże	45,00	12,73	0,79%	91%	5,00	28,50
14	Przystałowice Duże-Kolonia	2,89	1,26	2,38%	91%	0,00	31,21
15	Sady-Kolonia	4,17	1,06	0,30%	87%	0,60	30,36
16	Sulgoszów	1,95	1,44	2,19%	95%	0,00	14,84
17	Ulów	0,96	1,25	2,90%	82%	0,32	31,31
	Razem	2,33	1,18	2,99%	89%	0,51	35,00

Na podstawie przeprowadzonych analiz wyznaczono obszar zdegradowany na terenie Gminy Klwów, w których oprócz negatywnych zjawisk społecznych, zdiagnozowano występowanie negatywnych zjawisk w co najmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

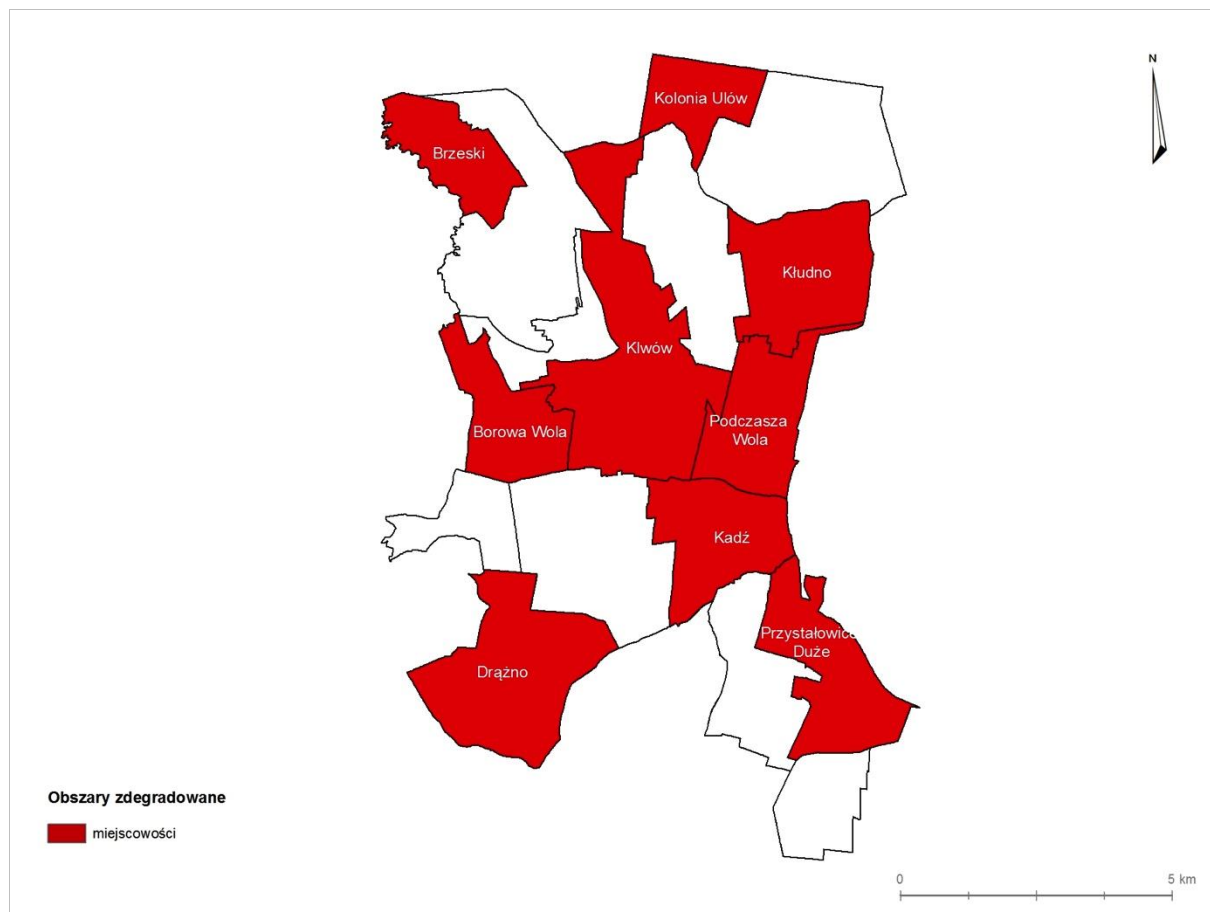
Tabela nr 5 Wybór obszaru zdegradowanego

Lp.	Nazwa jednostki urbanistycznej	sytuacja kryzysowa w sferze społecznej	negatywne zjawiska w sferze gospodarczej	negatywne zjawiska w sferze środowiskowej	negatywne zjawiska w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej	obszar zdegradowany
1	Borowa Wola	tak	tak	tak	nie	tak
2	Brzeski	tak	tak	nie	tak	tak
3	Drażno	tak	tak	tak	tak	tak
4	Głuszyna	nie				
5	Kadź	tak	tak	tak	tak	tak
6	Klwowska Wola	nie				
7	Klwów	tak	nie	tak	tak	tak
8	Kłudno	tak	tak	tak	nie	tak
9	Kolonia Ulów	tak	tak	tak	tak	tak
10	Ligęzów	nie				
11	Nowy Świat	nie				
12	Podczasza Wola	tak	tak	nie	tak	tak
13	Przystałowice Duże	tak	nie	tak	tak	tak
14	Przystałowice Duże-Kolonia	nie				
15	Sady-Kolonia	nie				
16	Sulgoszów	nie				
17	Ulów	nie				

Rożmieszczenie przestrzenne obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Klwów

zostało przedstawione na mapie nr 12.

Mapa nr 12 Obszar zdegradowany na terenie Gminy Klwów

4.5. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Na wyznaczonym obszarze zdegradowanym Gminy Klwów mieszka 53% ludności, a powierzchnia tych obszarów stanowi 50% łącznej powierzchni gminy. Synteza wyników uzyskanych z przeprowadzonej diagnozy stanu oraz badań ilościowych i jakościowych sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w Gminie Klwów, a także oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności wyrażone w ramach partycypacji społecznej oraz zamierzenia strategiczne rozwoju gminy, wyrażone w „Strategii Rozwoju Gminy Klwów na lata 2016-2025”, pozwoliły na wyodrębnienie obszaru rewitalizacji na terenie gminy, który cechuje się największą kumulacją negatywnych zjawisk i problemów. Zgodnie

z *Instrukcją* wykorzystano dodatkowe analizy, ankiety i wywiady pogłębione z interesariuszami *Programu* w celu określenia obszaru, mającego istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gminy, a który powinien zostać objęty procesem rewitalizacji. Z powierzchni obszaru rewitalizacji wyłączono tereny zalesione.

Tabela nr 6 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonego obszaru rewitalizacji

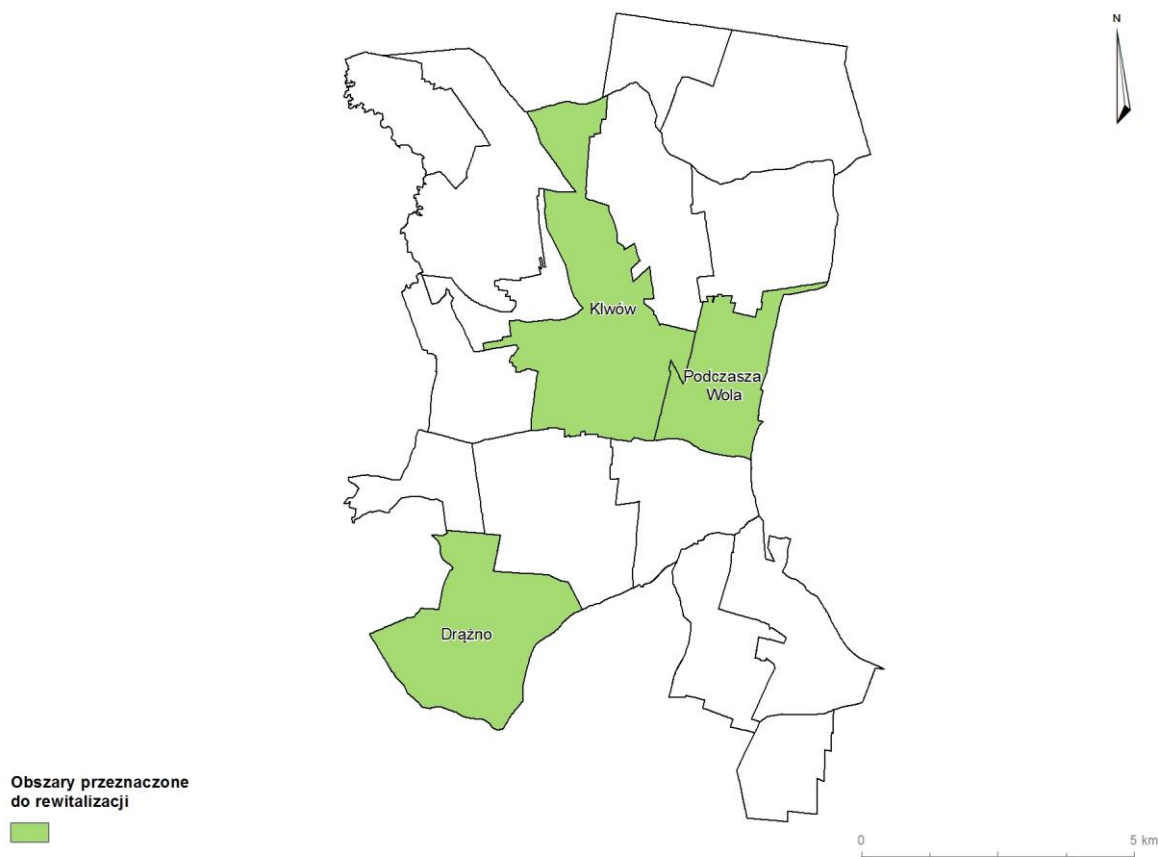
Lp.	Symbol	Nazwa jednostki urbanistycznej	Liczba mieszkańców [os.]	Powierzchnia [ha]
1	III	Drążno	243	523
2	VII	Klwów	387	801
3	XII	Podczasza Wola	255	311
Razem			885	1635
Udział			27%	19%

Wyznaczony obszar rewitalizacji, zgodnie z wymogami ustawy, stanowi nie więcej niż 20% powierzchni gminy oraz jest zamieszkały przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy, tj. odpowiednio 27% powierzchni gminy, zamieszkiwane przez 19% ludności. Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje trzy następujące podobszary: **Drążno, Klwów i Podczasza Wola.**

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się kumulacją problemów społecznych. Głównym problemem jest migracja ludności i niski przyrost naturalny. Dla mieszkańców gminy istotnym problemem jest starzejące się społeczeństwo oraz wyludnianie się gminy. Powoduje to konieczność podjęcia działań zmierzających do podniesienia atrakcyjności gminy, a także wsparcia dla osób starszych. Problem ten został także podniesiony w „Strategii Rozwiązywania Gminy Klwów na lata 2016-2025”. Problem starzejącego się społeczeństwa został również uwidoczniony w postulatach mieszkańców, którzy w ramach partycypacji społecznej wskazali na potrzebę budowy Domu Pomocy Społecznej w Drążnie. Będzie on zarówno stanowił miejsce zamieszkania dla osób starszych wymagających wsparcia, jak również pozwoli na integrację i aktywizację tych osób.

Na wyznaczonym obszarze mieszka 23% łącznej liczby bezrobotnych. Ponad 80% łącznej liczby bezrobotnych mieszkających w granicach obszaru rewitalizacji to osoby długotrwale pozostające bez pracy.. Wśród bezrobotnych przeważają osoby młode do 34 roku życia, a 37% zarejestrowanych bezrobotnych to osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym. W związku z brakiem miejsc pracy na terenie gminy, młodzi ludzie coraz częściej poszukują źródeł zarobku poza granicami gminy. Odływ młodych ludzi poza gminę jest uznawane przez mieszkańców jako jedno z największych zagrożeń społecznych w gminie. Związany jest z tym również problem bezrobocia wśród mieszkańców tego obszaru, co znalazło swoje odzwierciedlenie w problemach zdiagnozowanych w trakcie partycypacji społecznej.

Mapa nr 13 Obszar rewitalizacji Gminy Klwów

Na wyznaczonym obszarze 4% mieszkańców korzysta z pomocy świadczonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Klwowie, przy czym stanowią oni ponad 30% spośród łącznej liczby osób korzystających z tej pomocy. Na obszarze występuje także podwyższony poziom przestępczości w porównaniu z obszarami nie znajdującymi się w stanie kryzysowym. Ponad 85% przestępstw zostało popełnionych na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji bądź w jego sąsiedztwie. Jednocześnie obserwowana jest niższa aktywność społeczna mieszkańców.

Na wybranym obszarze rewitalizacji wystąpiły także niekorzystne zjawiska w sferze gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej. Stosunkowo niska jest przedsiębiorczość mieszkańców, a więc chęć prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Istotne jest zatem podjęcie działań w zakresie promowania form samozatrudnienia oraz odpowiednio dostosowanych zajęć szkoleniowo-doradczych dla osób chcących rozpocząć własną działalność gospodarczą. Należy także zintensyfikować działania, mające na celu wykorzystanie potencjału turystycznego gminy w oparciu o dolinę rzeki Drzewiczki. Wymaga to jednak zagospodarowania i uporządkowania terenów wokół zbiorników wodnych, budowę odpowiedniej infrastruktury do uprawiania turystyki, np. przystani kajakowej, ścieżek rowerowych, itp. Konieczne będzie także zapewnienie odpowiednich warunków bytowych dla potencjalnych turystów oraz zagospodarowania centrów miejscowości. Możliwe będzie

wówczas świadczenie usług turystycznych, co pozwoli mieszkańcom na podjęcie działalności gospodarczej w tym zakresie czy też zatrudnienia, co powinno przyczynić się do zmniejszenia bezrobocia i poziomu ubóstwa w gminie.

Zagospodarowanie przestrzeni wspólnych oraz działania termomodernizacyjne budynków podniosą jakość przestrzeni publicznej Gminy Klwów, a co z tym związane będą stanowiły istotną przesłankę do rozwoju agroturystyki w gminie w obliczu braku przemysłu i przedsiębiorstw zatrudniających mieszkańców. Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w poszczególnych miejscowościach gminy ma negatywny wpływ na zdrowie mieszkańców. Nie wszystkie budynki mieszkalne są podłączone do sieci wodociągowej, a siecią kanalizacyjną objęta jest tylko jedna miejscowość gminy. Elementy te wymagają poprawy aby - zdaniem mieszkańców - możliwe było wyprowadzenie tych obszarów ze stanu kryzysowego. W ramach partycypacji społecznej interesariusze wskazywali na potrzebę rozbudowy sieci kanalizacyjnej, gdyż brak przyłączy kanalizacyjnych jest mocno odczuwalny jako czynnik obniżający jakość życia. Istotnym elementem dla mieszkańców jest również poprawa jakości dróg, które przede wszystkim wymagają zmiany nawierzchni na utwardzoną (asfaltową), ale też gruntownej modernizacji.

Wyznaczony obszar rewitalizacji jest istotny z punktu widzenia rozwoju lokalnego, budowania tożsamości lokalnej oraz tworzenia miejsc integracji społecznej. Obszar ten stanowi również potencjalne miejsce pracy, pod warunkiem dostosowania poziomu kwalifikacji zawodowych mieszkańców do wymagań rynku pracy. Na obszarze znajdują się m.in.:

- Urząd Gminy,
- Kościół Parafialny p.w. św. Macieja w Klwowie
- Przedszkole „Lepsze Jutro” w Klwowie,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Klwowie,
- Publiczne Gimnazjum w Klwowie,
- Gminny Ośrodek Zdrowia,
- Gminna Biblioteka Publiczna,
- świetlice wiejskie,
- boiska i hala sportowa,
- zbiornik wodny „Trzcianka”,
- zbiornik wodny w Klwowie i Drążnie,
- oddziały OSP.

Na wyznaczonym obszarze organizowane są wydarzenia o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym i integracyjnym o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym, jednak w opinii mieszkańców powinno ich być więcej. Zgłosili oni potrzebę organizacji większej liczby imprez o charakterze kulturalnym i sportowym, a także miejsc do wspólnego spędzania wolnego czasu w centrach miejscowości oraz przy zbiornikach wodnych. Mieszkańcy wskazali również na możliwości wykorzystania obszarów zalewowych rzeki Drzewiczki dla celów turystycznych. Mając na uwadze powyższe, stwierdzono, iż obszar jednostek Drążno, Klwów i Podczasza Wola charakteryzuje się nagromadzeniem problemów społecznych współwystępujących

z problemami w pozostałych sferach przy jednoczesnym dostępie do przestrzeni i infrastruktury niezbędnej do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Powyższe cechy pozwalają wskazać go jako obszar przeznaczony do rewitalizacji.

Wnioski płynące z partycypacji społecznej pokrywają się z opracowaną diagnozą stanu. Jako mocne strony rozwoju gminy mieszkańcy uznawali najczęściej atrakcyjne położenie gminy, rozwinięte rolnictwo, w szczególności uprawa papryki, wysokie walory środowiskowe terenów gminy, aktywne podmioty gospodarcze oraz aktywność Ochotniczych Straży Pożarnych. Dogodne położenie komunikacyjne, a także bliskość dużych ośrodków miejskich oraz atrakcyjne tereny gminy przeznaczone pod inwestycje i agroturystykę, mogą stanowić istotny czynnik rozwoju gminy, prowadzący do wyprowadzania obszarów ze stanu kryzysowego poprzez zmniejszenie bezrobocia, a co z tym związane skali ubóstwa. Konieczne jest jednakże w tym celu podjęcie działań prowadzących do zagospodarowania przestrzeni wspólnych w gminie. Mieszkańcy wskazywali na potrzebę wykorzystania potencjału gminy wynikającego z jej położenia nad rzeką Drzewiczką, proponując adaptację terenu zalewowego na potrzeby budowy przystani kajakowej. Wskazywali też na potrzebę promowania form samozatrudnienia oraz organizacji szkoleń, w celu podniesienia poziomu przedsiębiorczości mieszkańców.

Z kolei słabe strony gminy to we wskazaniach ankietowanych to przede wszystkim wysokie bezrobocie, które powinno być ograniczane poprzez działania zmierzające do poprawy zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Migracja ludzi młodych do miast została wskazana jako kolejny słaby punkt gminy, brak zakładów przemysłowych, w których można by podjąć zatrudnienie, gospodarka oparta głównie na rolnictwie, słabo rozwinięty rynek usług, niska aktywność mieszkańców gminy, mała liczba zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży, słaba jakość dróg gminnych, słaba opieka zdrowotna oraz niewielka oferta kulturalna. Mieszkańcy wskazali ponadto na konieczność podjęcia dalszej rozbudowy systemów kanalizacji, poprawy połączeń komunikacyjnych z najbliższymi miastami, stworzenia polityki zachęt dla potencjalnych inwestorów, rozwoju turystyki i agroturystyki, rozbudowy infrastruktury sportowej oraz promocji gminy.

5. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji jest spójna z wizją rozwoju Gminy zdefiniowaną w „Strategii Rozwoju Gminy Klwów na lata 2016-2025” oraz pozostałych dokumentach strategicznych gminy.

Obszar rewitalizacji to miejsce przyjazne mieszkańcom, wspierające aktywność społeczną i gospodarczą, zapewniające dostęp do wysokiej jakości infrastruktury.

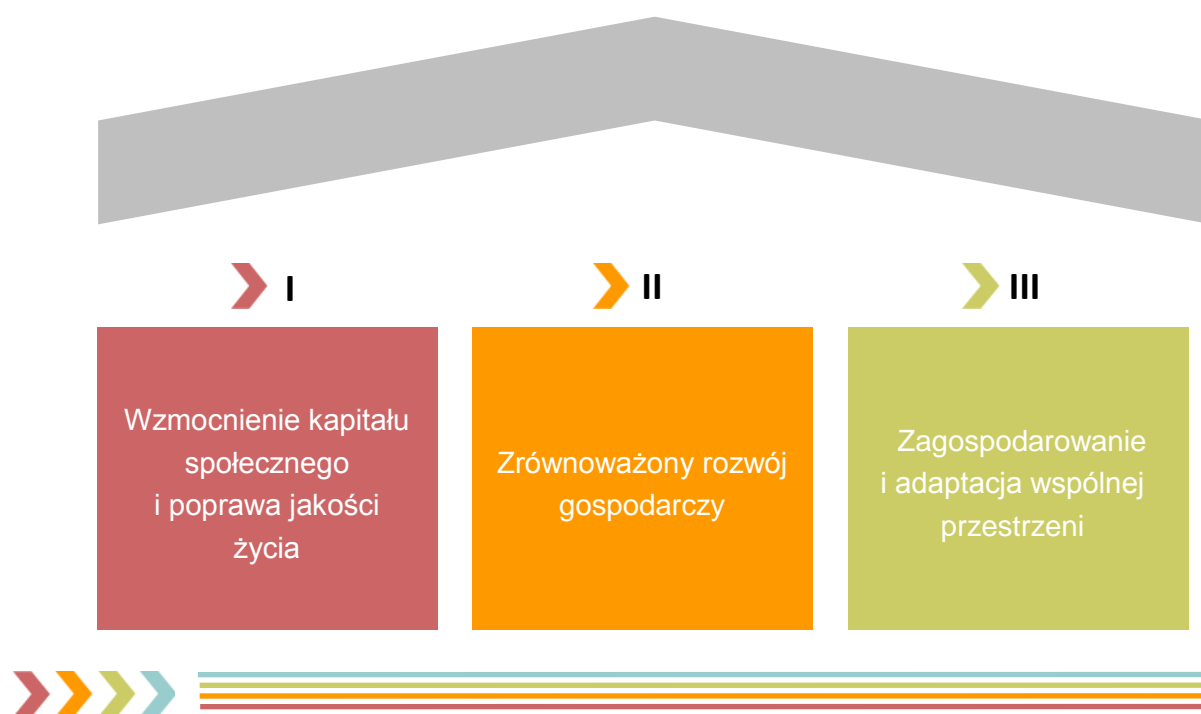
Wizja sformułowana powyżej będzie realizowana przez trzy główne cele strategiczne oraz związane z nimi kierunki działań. Zadania wyznaczone do ich realizacji stanowią odpowiedź na wyniki partycypacji społecznej, a także potrzeby rewitalizacyjne zgłaszane przez mieszkańców gminy oraz wyniki przeprowadzonej diagnozy stanu.

Działania rewitalizacyjne dla Gminy Klwów, obejmujące Drążno, Klwów i Podczaszą Wolę przebiegały będą we wszystkich sferach życia społeczno-gospodarczego gminy. Działania rewitalizacyjne ukierunkowane będą na wspieranie integracji społecznej oraz włączenie społeczne, pozwalające zmniejszać problem poziomu bezrobocia i ubóstwa, co wpłynie pozytywnie na zahamowanie procesu odpływu młodych ludzi poza obszar gminy w poszukiwaniu pracy zarobkowej. Gmina Klwów stanie się obszarem zapewniającym mieszkańcom atrakcyjne warunki do życia, aktywności społecznej i zawodowej oraz integracji, a także będzie stanowiła forum aktywnej współpracy pomiędzy administracją publiczną, mieszkańcami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji pozytywnie wpłynie na całą społeczność gminy. Podejmowane działania w zakresie opieki nad osobami starszymi spowodują, iż nie będą one wykluczone społecznie. Zakładana organizacja przestrzeni publicznych powinna zachęcić wszystkie grupy społeczne, tj. rodziny, dzieci i młodzież, seniorów, osoby niepełnosprawne do integracji społecznej poprzez udział w formach aktywności proponowanych na terenie gminy. W sferze gospodarczej nastąpi aktywizacja gospodarcza mieszkańców, prowadzone będą działania nakierunkowane na wsparcie mieszkańców w zakresie przedsiębiorczości, a gmina będzie obszarem, gdzie istnieją korzystne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności w sektorze agroturystyki i usług towarzyszących. W sferze środowiskowej gmina będzie dążyła do jakościowej poprawy terenów rekreacyjnych, termomodernizacji budynków, przechodzenia w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, pozwalającej na zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy dwutlenkiem węgla, a także usuwania wyrobów azbestowych z budynków na terenie Gminy. W sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej obszar rewitalizacji będzie cechował się wysokiej jakości strukturą przestrzenną, nastąpi poprawa stanu obiektów mieszkalnych i zabytkowych, estetyki przestrzeni, infrastruktury drogowej oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej. Zrewitalizowane obszary będą atrakcyjne dla mieszkańców i podmiotów gospodarczych, a odnowiona przestrzeń i infrastruktura będzie stanowiła przyczynek do podejmowania działań, zmierzających do poprawy estetyki pozostałych obszarów gminy.

6. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Głównym celem prowadzenia procesu rewitalizacji jest społeczne i gospodarcze ożywienie zdegradowanych obszarów Gminy. W oparciu o przeprowadzoną diagnozę stanu w zakresie sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w Gminie Klwów, z wykorzystaniem wniosków i postulatów zebranych w ramach partycypacji społecznej w formie ankietyzacji, warsztatów oraz spacerów studyjnych w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji oraz ustalenia hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych i uwzględnieniu celów i kierunków wyznaczonych w dokumentach programowych Gminy, wyznaczone zostały cele rewitalizacji gminy.

Cele rewitalizacji, stanowiące odpowiedź na problemy zidentyfikowane przy opracowaniu diagnozy i będące przełożeniem wizji stanu obszaru po rewitalizacji oraz wynikiem konsultacji społecznych, zostały zdefiniowane w niniejszym *Programie* jako:

Uwzględniając postulat spójności działań, programowanie rewitalizacji jest komplementarne z planowaniem przestrzennym i gminną polityką społeczną, a także z zadaniami z zakresu edukacji, sportu oraz z polityką kulturalną gminy.

Postawione cele stanowią przełożenie wizji we wszystkich kluczowych obszarach tematycznych związanych z rewitalizacją Gminy Klwów i obejmujących rozwój społeczny, przestrzenny i gospodarczy na obszarze rewitalizacji, a także wspierającym dążenie do polepszenia warunków w pozostałych obszarach Gminy.

Wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia

- Aktywne przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego, w tym bezrobociu i ubóstwu. Obejmuje organizowanie szkoleń skierowanych w szczególności do osób bezrobotnych, a także informowanie o szkoleniach dla tej grupy mieszkańców. Działanie wynika z przeprowadzonej diagnozy stanu, a także ze zgłoszonych podczas partycypacji społecznej problemów bezrobocia, biedy i ubóstwa oraz oczekiwanych działań w zakresie organizacji szkoleń, doradztwa oraz promocji form samozatrudnienia, w szczególności rozwój agroturystyki.
- Motywowanie i wspieranie mieszkańców do podejmowania działań na rzecz lokalnej społeczności. Działanie wynika ze zgłaszanych postulatów podczas partycypacji społecznej. Aktywność społeczna mieszkańców przejawiająca się chęcią działania na rzecz wspólnego dobra ma istotny wpływ na wyprowadzanie obszarów ze stanu kryzysowego, w szczególności wsparcie dla osób ubogich.
- Tworzenie przestrzeni wspólnych, miejsc do spotkań, umożliwiających integrację mieszkańców i wzmacnianie spójności społecznej, zagospodarowanie centrów miejscowości wyznaczonych jako obszar rewitalizacji, adaptacja terenów zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie zbiorników wodnych, budowa nowego zbiornika wodnego, a także zagospodarowanie turystyczne obszarów zalewowych rzeki Drzewiczki. Podczas partycypacji społecznej mieszkańcy zwracali szczególną uwagę na potrzebę organizacji miejsc do wspólnych spotkań, podczas których możliwa byłaby integracja mieszkańców. Zwracali uwagę na brak odpowiedniego zagospodarowania centrów miejscowości, w których brakuje zorganizowanych miejsc do spędzania wolnego czasu. Z powyższymi postulatami wiąże się również zgłaszany w trakcie partycypacji społecznej problem niewystarczającej liczby imprez o charakterze kulturalnym i sportowym.
- Zapewnienie dostępu i wysokiego poziomu edukacji mieszkańcom wszystkich grup wiekowych. Głównym elementem w tym zakresie, zgłaszanym przez mieszkańców podczas partycypacji społecznej, była potrzeba organizacji dodatkowych zajęć w szkole, ale również organizacja zajęć szkoleniowych i doradczych przeznaczonych dla osób bezrobotnych oraz osób chcących rozwinąć własną działalność gospodarczą. Zwiększenie poziomu edukacji pozwoli w dłuższej perspektywie na wzrost kompetencji zawodowych i lepszą sytuację na rynku pracy.
- Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację. Realizacja działań w tym kierunku przyczyni się do umocnienia więzi mieszkańców z gminą oraz uwydatnienie jej walorów przyrodniczych i kulturowych. Pozwoli to na ograniczenie odpływu młodych ludzi poza gminę oraz powrotu tych, którzy gminę opuścili np. w celu zdobycia wykształcenia. Istotnym elementem pozwalającym na zbudowanie tożsamości lokalnej jest zdaniem mieszkańców

również wykorzystanie walorów rzeki Drzewiczki, która dla wielu mieszkańców stanowi jeden z symboli gminy.

Zrównoważony rozwój gospodarczy

- Aktywizacja zawodowa mieszkańców, polegająca na organizacji szkoleń dla osób pozostających bez pracy oraz pośredniczeniu w kontaktach pomiędzy bezrobotnymi a potencjalnymi pracodawcami. Aktywizacja zawodowa i realizacja działań w tym zakresie pozwoli na podniesienie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych, a co za tym idzie na zwiększenie ich szans na rynku pracy oraz podjęcie zatrudnienia. Problem bezrobocia jest jednym z głównych problemów zgłaszanych przez interesariuszy podczas partycypacji społecznej, jako czynnik generujący inne negatywne zjawiska w obszarze rewitalizacji, takie jak ubóstwo i zwiększona przestępczość, w tym przemoc w rodzinie. Zmniejszenie bezrobocia zdaniem mieszkańców przyczyni się do zmniejszenia tych negatywnych zjawisk.
- Wsparcie rozwoju działalności gospodarczej. W ramach partycypacji społecznej mieszkańcy zgłaszali potrzebę zwiększenia poziomu samozatrudnienia w obszarze rewitalizacji, co ostatecznie prowadzi do podniesienia jakości życia mieszkańców tego obszaru. Konieczne jest zatem promowanie różnych form prowadzenia własnej działalności gospodarczej oraz zapewnienie doradztwa w tym zakresie.

Zagospodarowanie i adaptacja wspólnej przestrzeni

- Poprawa stanu technicznego i jakości wyposażenia obiektów użyteczności publicznej. Wyniki partycypacji społecznej wskazują na potrzebę realizacji działań w tym zakresie, poprzez m.in. termomodernizację budynków.
- Poprawa jakości infrastruktury i wyposażenia obiektów kulturalnych i sportowych. Zwiększenie liczby organizowanych wydarzeń kulturalnych i sportowych jest postulatem zgłaszanym podczas partycypacji społecznej. Wiąże się to z potrzebą zorganizowania przestrzeni w centrach miejscowości oraz adaptacją terenów przy zbiornikach wodnych.
- Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej. Wyniki partycypacji społecznej pokazują, że potrzebne jest zagospodarowanie wspólnych przestrzeni w centrach miejscowości, a także zagospodarowanie turystyczne obszarów zalewowych. Zdaniem mieszkańców brakuje bowiem miejsc do wspólnego spędzania wolnego czasu, w tym realizacji różnych aktywności. Interesariusze w ankietach wskazali również na niewystarczające zagospodarowanie terenów publicznych.

- Poprawa stanu technicznego budynków oraz wykorzystanie rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną. Zły stan techniczny budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej został wskazanych przez część interesariuszy biorących udział w partycypacji społecznej. Wskazali oni na potrzebę prowadzenia prac modernizacyjnych pozwalających z jednej strony na zwiększenie efektywności energetycznej tych budynków, a z drugiej na poprawę ich estetyki. Zabiegi termomodernizacyjne były najczęściej wskazywane w tej grupie działań.
- Dbłość o estetykę obiektów budowlanych i małej architektury. Postulaty w tym zakresie pokrywają się z postulatami zgłaszanymi w odniesieniu do stanu technicznego budynków oraz w odniesieniu do zagospodarowania wspólnych przestrzeni w centrach miejscowości. Działania te bowiem pozwolą na zwiększenie atrakcyjności tych obiektów i miejsc, poprzez zwiększenie ich estetyki oraz polepszenie organizacji przestrzennej.
- Poprawa jakości systemu komunikacyjnego. Mieszkańcy w trakcie partycypacji społecznej zgłaszali problemy związane z niewystarczającym dostępem do infrastruktury drogowej, z jej złym stanem technicznym, a także brakiem infrastruktury bezpieczeństwa. Zdaniem mieszkańców problemy te powinny być rozwiązane poprzez działania modernizacyjne, polegające głównie na utwardzaniu lub renowacji nawierzchni drogowej, a także poprzez budowę chodników i ścieżek rowerowych.
- Modernizacja infrastruktury technicznej i zwiększenie dostępności mieszkańców do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Szczególnie mocno akcentowany w tym zakresie był problem braku sieci kanalizacji sanitarnej. Jej rozbudowa była przez interesariuszy postrzegana jako czynnik zwiększający jakość życia na obszarze rewitalizacji, a także jako czynnik pozytywnie wpływający na jakość środowiska naturalnego.
- Zwiększenie wykorzystania zasobów kulturowych i krajobrazowych. Położenie gminy Klwów nad rzeką Drzewiczką zdaniem interesariuszy biorących udział w partycypacji społecznej stanowi jej ogromny atut, który należy wykorzystać w celu poprawy jakości życia mieszkańców. Zagospodarowanie turystyczne obszarów nad rzeką, w tym m.in. budowa przystani kajakowej, pozwoli na ożywienie turystyczne tych obszarów i związane z tym ożywienie gospodarcze. Przyczyni się w ten sposób do zmniejszenia negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji i przyspieszy wyjście z sytuacji kryzysowej.
- Zagospodarowanie terenów zielonych na potrzeby rekreacyjne mieszkańców. Kierunki działań w tym zakresie związane są z postulatami mieszkańców dotyczącymi niewystarczającego zagospodarowania terenów publicznych. Miejscem realizacji tych działań powinny być centra miejscowości, które wymagają uporządkowania i zagospodarowania przestrzennego, aby mogły stanowić miejsce spotkań oraz miejsce wypoczynku dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.

7. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Rewitalizacja to narzędzie społecznego i gospodarczego ożywiania obszarów zdegradowanych, a wynikiem działań, mających na celu wyprowadzenie obszarów ze stanu kryzysowego, powinien być rozwój kapitału społecznego na rewitalizowanym obszarze. Istotne jest więc podejmowanie działań aktywizujących i sprzyjających budowaniu tożsamości lokalnej i tworzeniu więzi międzyludzkich. Silne poczucie tożsamości i więzi daje pozytywne efekty zarówno w kontaktach międzyludzkich, prowadzących do działań na rzecz lokalnej społeczności, ale także w sferze przestrzeni publicznej, wyrażające się podejmowaniem inicjatyw na rzecz poprawy jakości otoczenia, zwiększenia poczucia bezpieczeństwa i zmniejszenia poziomu wykluczenia społecznego.

W niniejszym *Programie* zaplanowane zostały projekty zintegrowane, rozumiane jako sekwencje powiązanych ze sobą działań, mających na celu wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanów kryzysowych, łączące aspekty społeczne z przedsięwzięciami infrastrukturalnymi jako zapewniającymi całościowe podejście do procesu rewitalizacji Gminy. Kompleksowość ujęcia projektów zapewni osiągnięcie trwałych efektów rewitalizacji, przyczyniających się do odnowy i rozwoju obszaru, a w konsekwencji także jego otoczenia. Każdy z interesariuszy posiadał możliwość zgłaszania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych do ujęcia w *Programie*.

Założenia niniejszego *Programu* będą realizowane poprzez konkretne projekty rewitalizacyjne. Lista podstawowych projektów rewitalizacyjnych nie stanowi zamkniętego katalogu działań, ale będzie podlegała corocznemu monitoringowi i aktualizacji, w tym także w szczególności w odniesieniu do harmonogramu realizacji projektów i możliwości pozyskania finansowania z różnych źródeł. Cele rewitalizacji nie powinny być rozpatrywane rozłącznie, gdyż mają charakter komplementarny, a ich realizacja w ramach projektów zintegrowanych umożliwi zrealizowanie wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. W zamierzeniach zaplanowane działania wspierają dążenie do spójności społecznej obszaru rewitalizacji, ale także całego obszaru gminy.

1. POPRAWA ZDOLNOŚCI DO ZATRUDNIENIA OSÓB NIEAKTYWNYCH ZAWODOWO I OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Podmioty realizujące	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Miejsce realizacji	ul. Opoczyńska 35, 26-415 Klwów
Zakres projektu	W ramach przedsięwzięcia zakłada się realizację m.in. następujących działań: <ul style="list-style-type: none"> ➤ aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo, w tym osób młodych, osób po 50. roku życia i osób długotrwale bezrobotnych,

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ szkolenia dla osób bezrobotnych, ➤ prowadzenie prac społecznie użytecznych, umożliwiających zdobywania doświadczenia zawodowego, ➤ ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3, ➤ organizacja staży dla osób bez doświadczenia zawodowego w celu ułatwienia im podjęcia pierwszej pracy, ➤ aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, ➤ wsparcie w zakresie zakładania własnej działalności gospodarczej. <p>Przy realizacji projektu zakłada się współpracę Powiatowego Urzędu Pracy w Przysusze.</p>
<p>Planowany termin realizacji</p>	<p>Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2023</p>
<p>Szacowana wartość</p>	<p>250 000 zł</p>
<p>Proponowane źródła finansowania</p>	<p>RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 8. 1. <i>Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP</i>, działanie 8.2 <i>Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo</i>, działanie 9.1 <i>Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</i>), Powiatowy Urząd Pracy (działanie 8. 1. <i>Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP</i>), Program Wiedza Edukacja Rozwój (działanie 1.2 <i>Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy</i>), środki własne Gminy</p>
<p>Prognozowane rezultaty</p>	<p>Efektami realizacji przedsięwzięcia będzie ograniczenie skali zjawiska bezrobocia na terenie obszaru rewitalizacji, gdyż projekt dedykowany jest osobom pozostającym bez zatrudnienia. Ograniczona w ten sposób zostanie także skala ubóstwa, podniesione zostaną kwalifikacje zawodowe uczestników kursów, a także zmniejszy się liczba osób korzystających z pomocy społecznej. Wszystkie te działania doprowadzą w dłuższej perspektywie do większej spójności społecznej i wzmocnienia więzi, a pośrednio do poprawy wizerunku obszaru rewitalizacji.</p> <p>Wsparcie osób i rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym realizowane będzie z wykorzystaniem usług aktywnej integracji i poszukiwania pracy, o charakterze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym. Planowane kierunki działań obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ diagnozę indywidualnych potrzeb i potencjałów uczestników projektu, ➤ podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy, ➤ pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego, ➤ wspieranie samozatrudnienia i powstawania nowych miejsc pracy, ➤ pracę socjalną, ➤ usługi asystenckie, w tym m.in. usługi asystenta osoby niepełnosprawnej, asystenta rodziny, ➤ inicjatywy przygotowujące do podjęcia zatrudnienia (m.in. staże, praktyki zawodowe),

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ poradnictwo psychologiczne, prawne i obywatelskie, ➤ kursy i szkolenia, mające na celu nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji. <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji.</p>
<p>Wskaźniki rezultatu</p>	<p>Liczba zorganizowanych szkoleń dla osób pozostających bez pracy – 4 szt.</p> <p>Liczba osób bezrobotnych, objętych wsparciem w programie aktywizacji społeczno-zawodowej – 30 os., tj. 54% osób bezrobotnych w obszarze rewitalizacji</p> <p>Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu aktywizacji społeczno-zawodowej – 30 os., tj. 54% osób bezrobotnych w obszarze rewitalizacji</p>
<p>Spójność z celami rewitalizacji</p>	<p>I. Wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia.</p> <p>II. Zrównoważony rozwój gospodarczy.</p>
<p>Komplementarność</p>	<p>Projekt jest powiązany z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, promocja samozatrudnienia, oraz rozwój ekonomii społecznej poprzez wsparcie dla projektów i inicjatyw w obszarze działalności gospodarczej, które łączą cele społeczne i ekonomiczne.</p>

2. INTEGRACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW PRZEZ WSPÓLNE DZIAŁANIE

<p>Podmioty realizujące</p>	<p>Stowarzyszenie „Drażnianki”, „Planeta Kobiet”, Stowarzyszenie na rzecz promocji i rozwoju gminy Klwów, Lokalna Grupa Działania „Wszyscy Razem”, Stowarzyszenie „Gmina Klwów - Wspólne Marzenia”, Stowarzyszenie Oświatowe Gminy Klwów, Stowarzyszenie „Babska Rzeczpospolita Klwów”, Gminny Klub Sportowy, Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich „Gosposie”, „Wystrzałowe Babki”, Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych „Na Plus”, Ochotnicze Straże Pożarne, Gminna Biblioteka Publiczna, Gmina Klwów</p>
<p>Miejsce realizacji</p>	<p>obszar rewitalizacji</p>
<p>Zakres projektu</p>	<p>W ramach realizacji przedsięwzięcia zakłada się wykorzystanie zasobów Gminy Klwów poprzez wspólne i aktywne spędzanie wolnego czasu całych rodzin z obszaru rewitalizacji, integracji międzypokoleniowej i społecznej. Do planowanych wydarzeń organizowanych w świetlicach wiejskich i remizach strażackich będą należały m.in.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ warsztaty teatralne i wieczorki poetyckie, ➤ "Święto Papryki", ➤ festyny rodzinne, ➤ zawody strażackie, ➤ spotkania gospodyń,

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ jarmarki produktów lokalnych i rękodzieła, ➤ imprezy sportowe.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2023
Szacowana wartość	300 000 zł
Proponowane źródła finansowania	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (działanie M19 – <i>Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność)</i>), Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Edukacja Kulturalna”, środki własne Gminy
Prognozowane rezultaty	Efektom realizacji przedsięwzięcia będzie poprawa wizerunku Gminy jako obszaru atrakcyjnego kulturowo, w którym możliwy będzie rozwój agroturystyki, turystyki rowerowej i kajakowej. Mieszkańcy będą mieli możliwość integracji sąsiedzkiej, a także do prezentacji własnych zainteresowań i osiągnięć. Budowana będzie tożsamość regionalna, a społeczność lokalna będzie postrzegana jako środowisko otwarte. Działania o charakterze kulturalnym i integracyjnym aktywizują społeczność lokalną, wpływają na spójność społeczną i postawy obywatelskie. Zakłada się poprawę świadomości historycznej, zachowanie dziedzictwa lokalnego i wzrost wiedzy na temat Ziemi Przysuskiej. Działania będą jednocześnie służyły wsparciu środowiska lokalnego w aktywności społecznej jako realizację potrzeb inicjowania przedsięwzięć integrujących społeczność lokalną. Do realizacji zadania konieczne jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury, tj. zagospodarowanie i uporządkowanie centrów miejscowości oraz zbiorników wodnych. Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Klwów
Wskaźniki rezultatu	Liczba zorganizowanych imprez o charakterze społeczno-kulturalnym: 2017 r. – 4 szt., 2023 r. - 8 szt. Liczba uczestników imprez o charakterze społeczno-kulturalnym: 2017 r. 150 os., 2023 r. – 200 os.
Spójność z celami rewitalizacji	I. Wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia. II. Zrównoważony rozwój gospodarczy.
Komplementarność	Projekt jest powiązany z projektem podstawowym pn. zagospodarowanie centrum miejscowości Klwów, zagospodarowanie centrum miejscowości Podczasza Wola, adaptacja terenów wokół zbiornika w miejscowości Klwów, adaptacja terenów wokół zbiornika w miejscowości Drażno, budowa zbiornika wodnego w miejscowości Klwów, opieka nad osobami starszymi, a także z następującymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację, organizacje pozarządowe.

3. ZAGOSPODAROWANIE CENTRUM MIEJSCOWOŚCI KLWÓW

Podmioty realizujące	Gmina Klwów
Miejsce realizacji	26-415 Klwów, dz. ew. 142303_2.0008.1033
Zakres projektu	<p>W ramach przedsięwzięcia planowana jest rozbiórka zniszczonego budynku i zagospodarowanie odzyskanego terenu na potrzeby mieszkańców miejscowości. Planowane działania obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ budowę placu zabaw, ➤ budowę siłowni zewnętrznej, ➤ przebudowa i wyposażenie świetlicy wiejskiej w Klwowie.
Planowany termin realizacji	<p>Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2022</p>
Szacowana wartość	350 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), środki własne Gminy, budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	<p>Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni wiejskich, pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienie jakości życia, a w perspektywie krótkookresowej pozwoli na zmniejszenie bezrobocia, przyczyniając się do zapewnienia miejsc pracy przy budowie infrastruktury, a następnie jej utrzymaniu. Zdobyte doświadczenia zawodowego ułatwi bezrobotnym podjęcie pracy zarobkowej, zmniejszając w ten sposób poziom bezrobocia w gminie i przyczyni się jednocześnie do zmniejszenia poziomu ubóstwa. Jednocześnie umożliwi ona rozwój agroturystyki, turystyki rowerowej i kajakowej, co także powinno pozytywnie wpłynąć na zmniejszenie bezrobocia w gminie poprzez podjęcie pracy w sektorze usługowym. Planuje się, iż zmodernizowane centrum miejscowości będzie pełniło funkcję lokalnego centrum spotkań mieszkańców obszaru rewitalizacji. W odnowionej świetlicy prowadzone będą zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży, umożliwiające im podnoszenie kompetencji, a następnie dobrej jakości edukację w szkołach ponadgimnazjalnych, których nie ma terenie gminy. Planowane działania przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego</p>

Wskaźniki rezultatu	<p>czasu i umożliwią prowadzenia działalności stowarzyszeniom i organizacjom pozarządowym.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji.</p>
Spójność z celami rewitalizacji	<p>Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu: 2017 r. - 0 os., 2022 r. – 140 os.</p> <p>I. Wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia. II. Zrównoważony rozwój gospodarczy. III. Zagospodarowanie i adaptacja wspólnej przestrzeni.</p>
Komplementarność	<p>Projekt jest powiązany z projektem podstawowym pn. Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie oraz z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację, organizacje pozarządowe, podnoszenie jakości przestrzeni publicznych</p>

4. ZAGOSPODAROWANIE CENTRUM MIEJSCOWOŚCI PODCZASZA WOLA

Podmioty realizujące	Gmina Klwów
Miejsce realizacji	26-415 Podczasza Wola, dz. ew. 142303_2.0013.164 i 166
Zakres projektu	W ramach przedsięwzięcia planowane jest zagospodarowanie centrum miejscowości na potrzeby mieszkańców. Planowane działania obejmują budowę Centrum Kultury (świetlicy wiejskiej) oraz zagospodarowanie terenu przyległego.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2022
Szacowana wartość	400 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), środki własne Gminy, budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych, a w perspektywie krótkookresowej pozwoli na zmniejszenie bezrobocia, przyczyniając się do zapewnienia miejsc pracy przy budowie infrastruktury, a następnie jej utrzymaniu. Zdobyć doświadczenia zawodowego

	<p>ułatwi bezrobotnym podjęcie pracy zarobkowej, zmniejszając w ten sposób poziom bezrobocia w gminie i przyczyni się jednocześnie do zmniejszenia poziomu ubóstwa. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni wiejskich, pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienie jakości życia. Planuje się, iż zmodernizowane centrum miejscowości będzie pełniło funkcję lokalnego centrum spotkań mieszkańców obszaru rewitalizacji. W świetlicy prowadzone będą zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży, umożliwiające im podnoszenie kompetencji, a następnie dobrej jakości edukację w szkołach ponadgimnazjalnych, których nie ma terenie gminy. Planowane działania przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu i umożliwią prowadzenia działalności stowarzyszeniom i organizacjom pozarządowym.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji.</p>
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu: 2017 r. - 0 os., 2022 r. – 15 os.
Spójność z celami rewitalizacji	<p>I. Wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia.</p> <p>II. Zrównoważony rozwój gospodarczy.</p> <p>III. Zagospodarowanie i adaptacja wspólnej przestrzeni.</p>
Komplementarność	Projekt jest powiązany z projektem podstawowym pn. poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz integracja przez wspólne działanie, a także z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację, organizacje pozarządowe, podnoszenie jakości przestrzeni publicznych.

5. ADAPTACJA TERENÓW DLA MIESZKAŃCÓW

Podmioty realizujące

Gmina Klwów

Miejsce realizacji

Klwów, 26-415 Klwów, dz. ew. 142303_2.0008.933 i 934

Miejsce realizacji

Drążno, 26-415 Klwów, dz. ew. 142303_2.0003.1868

Miejsce realizacji

Klwów, 26-415 Klwów, dz. ew. 142303_2.0008.109, 1999 i 2000/1

Zakres projektu

1. Wokół zbiornika w Klwowie

W ramach przedsięwzięcia planowane jest zagospodarowanie terenów wokół zbiornika wodnego „strażackiego” w Klwowie. Planowane działania obejmują:

- uporządkowanie przestrzeni,
- zagospodarowanie terenów zielonych w formie kompozycji zieleni uzupełniających,
- wyodrębnienie terenów do wypoczynku,
- budowę oświetlenia parkowego,
- budowę pozostałych elementów wyposażenia, tj. kosze na śmieci, stojaki na rowery, itp.

Szacowana wartość: 250 000 zł

2. Wokół zbiornika w Drążnie

W ramach przedsięwzięcia planowane jest zagospodarowanie terenów wokół zbiornika wodnego w Drążnie. Planowane działania obejmują:

- uporządkowanie przestrzeni,
- zagospodarowanie terenów zielonych w formie kompozycji zieleni uzupełniających,
- budowę oświetlenia parkowego,
- budowa ścieżki spacerowej,
- wyodrębnienie terenów do wypoczynku,
- budowę pozostałych elementów wyposażenia, tj. kosze na śmieci, stojaki na rowery, itp.

Szacowana wartość: 250 000 zł

3. Budowa zbiornika w Klwowie

W ramach przedsięwzięcia planowana jest budowa zbiornika wodnego „Trzcianka”. Planowane działania obejmują:

- uporządkowanie przestrzeni,
- budowa zbiornika wodnego,
- zagospodarowanie terenów zielonych w formie kompozycji zieleni uzupełniających,
- wyodrębnienie terenów do uprawiania wędkarstwa,
- budowę pozostałych elementów wyposażenia terenu, tj. oświetlenia, koszy na śmieci.

Szacowana wartość: 20 000 000 zł

Planowany termin realizacji

Rozpoczęcie: 2017

Zakończenie: 2023

Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), środki własne Gminy, budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	<p>Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych, a w perspektywie krótkookresowej pozwoli na zmniejszenie bezrobocia, przyczyniając się do zapewnienia miejsc pracy przy budowie infrastruktury, a następnie jej utrzymaniu. Zdobyte doświadczenia zawodowe ułatwi bezrobotnym podjęcie pracy zarobkowej, zmniejszając w ten sposób poziom bezrobocia w gminie i przyczyni się jednocześnie do zmniejszenia poziomu ubóstwa. Jednocześnie umożliwi ona rozwój agroturystyki, turystyki rowerowej i kajakowej, co także powinno pozytywnie wpłynąć na zmniejszenie bezrobocia w gminie poprzez podjęcie pracy w sektorze usługowym. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni wiejskich, pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienie jakości życia.</p> <p>Planuje się, iż zrewitalizowane tereny zalewowe będą pełniły funkcję lokalnego centrum spędzania wolnego czasu. Planowane działania przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu. Jednocześnie możliwy będzie rozwój turystyki rowerowej i kajakowej, który także pośrednio przyczyni się do zwiększenia działalności mieszkańców w sferze usługowej, co także powinno prowadzić do zmniejszenia poziomu ubóstwa w gminie.</p>
Wskaźniki rezultatu	Beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu: 2017 r. - 0 os., 2023 r. – 140 os.
Spójność z celami rewitalizacji	I. Wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia. II. Zrównoważony rozwój gospodarczy. III. Zagospodarowanie i adaptacja wspólnej przestrzeni.
Komplementarność	Projekt jest powiązany z projektem podstawowym pn. poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz integracja przez wspólne działanie, a także z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację, organizacje pozarządowe, podnoszenie jakości przestrzeni publicznych.

6. OPIEKA NAD OSOBAMI STARSZYMI

Podmioty realizujące	Gmina Klwów
Miejsce realizacji	Drażno, 26-415 Klwów, dz. ew. 142303_2.0003.954
Zakres projektu	<p>W ramach przedsięwzięcia planowana jest budowa Domu Pomocy Społecznej w Drażnie. Planowane działania obejmują m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ budowę Domu Opieki Społecznej, ➤ instalacja urządzeń towarzyszących (instalacje wodociągowe, kanalizacyjne, elektryczne, c.o. itp) ➤ uporządkowanie przestrzeni, ➤ zagospodarowanie terenów zielonych w formie kompozycji zieleni uzupełniających, ➤ budowę pozostałych elementów wyposażenia, tj. oświetlenia, koszy na śmieci, miejsc parkingowych, itp.
Planowany termin realizacji	<p>Rozpoczęcie: 2018 Zakończenie: 2023</p>
Szacowana wartość	3 000 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), środki własne Gminy, budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	<p>Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę nadania obszarom zdegradowanym nowych funkcji społeczno-gospodarczych oraz na zdiagnozowany problem starzejącego się społeczeństwa w gminie.. Celem projektu jest zapewnienie odpowiedniej opieki dla osób starszych lub niesamodzielnych, które nie mogą otrzymać niezbędnego wsparcia w miejscu zamieszkania, a w perspektywie krótkookresowej pozwoli na zmniejszenie bezrobocia, przyczyniając się do zapewnienie miejsc pracy przy budowie infrastruktury, a następnie jej utrzymaniu. Zdobycie doświadczenia zawodowego ułatwi bezrobotnym podjęcie pracy zarobkowej, zmniejszając w ten sposób poziom bezrobocia w gminie i przyczyni się jednocześnie do zmniejszenia poziomu ubóstwa. W Dziennym Domu Seniora znajdują zatrudnienie osoby bezrobotne z terenu gminy.</p> <p>Planuje się, iż Dom Opieki Społecznej będzie pełnił funkcję wsparcia, aktywizacji i rehabilitacji osób w starszym wieku, zapobiegając jednocześnie ich wykluczeniu społecznemu i stanowiąc dla nich lokalne centrum spędzania wolnego czasu. Planowane działania przyczynią się do wsparcia osób starszych również poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu. Będą organizowane zajęcia dzienne dla osób starszych.</p>

Wskaźniki rezultatu	Beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Liczba osób korzystających z Domu Opieki Społecznej: 2017 r. - 0 os., 2023 r. – 50 osób (średniomiesięcznie)
Spójność z celami rewitalizacji	I. Wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia. II. Zrównoważony rozwój gospodarczy. III. Zagospodarowanie i adaptacja wspólnej przestrzeni.
Komplementarność	Projekt jest powiązany z projektem podstawowym pn. poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz integracja przez wspólne działanie, a także z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, organizacje pozarządowe, podnoszenie jakości przestrzeni publicznych

7. POPRAWA JAKOŚCI INFRASTRUKTURY WODOCIĄGOWEJ

Podmioty realizujące	Gmina Klwów
Miejsce realizacji	Głuszyna, 26-415 Klwów, dz. ew. 142303_2.0004.674/1 i 674/3
Zakres projektu	W ramach przedsięwzięcia planowana jest budowa stacji uzdatniania wody w Głuszynie.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2018 Zakończenie: 2022
Szacowana wartość	1 000 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 1. <i>Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii</i>), budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę wzmocnienia potencjału rozwojowego gminy poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury, a w perspektywie krótkookresowej pozwoli na zmniejszenie bezrobocia, przyczyniając się do zapewnienia miejsc pracy przy budowie infrastruktury. Zdobyte doświadczenia zawodowego ułatwi bezrobotnym podjęcie pracy zarobkowej, zmniejszając w ten sposób poziom bezrobocia w gminie i przyczyni się jednocześnie do zmniejszenia poziomu ubóstwa. Celem projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie dostępu do

Wskaźniki rezultatu	<p>zasobów wodnych dobrej jakości na obszarze rewitalizacji.</p> <p>Planowane działania przyczynią się do zapewnienia gospodarstwom domowym możliwości dostępu do sieci wodociągowej z wodą dobrej jakości.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji.</p>
Spójność z celami rewitalizacji	<p>Liczba osób korzystających sieci wodociągowej z wodą dobrej jakości: 2017 r. - 0 os., 2022 r. – 100 os.</p> <p>I. Wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia. II. Zrównoważony rozwój gospodarczy. III. Zagospodarowanie i adaptacja wspólnej przestrzeni.</p>
Komplementarność	<p>Projekt jest powiązany z projektem podstawowym pn. poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz integracja przez wspólne działanie, a także z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych, podnoszenie jakości przestrzeni publicznych</p>

8. TERMOMODERNIZACJA BUDYNKÓW

Podmioty realizujące	Gmina Klwów
Miejsce realizacji	Klwów, dz. ew. 142303_2.0008.1948/1
Zakres projektu	<p>W ramach przedsięwzięcia planowana jest termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Klwów. Planowane działania obejmują m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ termomodernizację (ocieplenie ścian zewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwi zewnętrznych), ➤ likwidację barier architektonicznych, ➤ wymianę źródeł ciepła, ➤ wymianę/modernizację instalacji wewnętrznej.
Planowany termin realizacji	<p>Rozpoczęcie: 2017</p> <p>Zakończenie: 2018</p>
Szacowana wartość	100 000 zł
Proponowane źródła finansowania	<p>RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 4.2. <i>Efektywność energetyczna</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M10 - <i>Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne</i>), Fundusz Termomodernizacji i Remontów Banku Gospodarstwa Krajowego, środki własne Gminy</p>
Prognozowane rezultaty	<p>Głównym celem projektu jest podniesienie efektywności energetycznej budynków komunalnych, a także ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza i poprawa warunków zamieszkania w budynkach. Założony cel jest zgodny z celem strategicznym realizacji „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Klwów”, jakim jest redukcja emisji dwutlenku węgla do 2020 r. w stosunku do przyjętego roku bazowego. Redukcja emisji dwutlenku węgla będzie wynikiem zmniejszenia zużycia energii finalnej, a także zwiększenia udziału odnawialnych</p>

	<p>źródeł energii w wytwarzaniu energii na terenie Gminy Klwów. W perspektywie krótkookresowej projekt pozwoli na zmniejszenie bezrobocia, przyczyniając się do zapewnienia miejsc pracy przy budowie infrastruktury. Zdobyte doświadczenia zawodowe ułatwi bezrobotnym podjęcie pracy zarobkowej, zmniejszając w ten sposób poziom bezrobocia w gminie i przyczyni się jednocześnie do zmniejszenia poziomu ubóstwa.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Klwów</p>
Wskaźniki rezultatu	Liczba budynków podlegających termomodernizacji: 2017 r. - 0 szt., 2018 r. – 1 szt.
Spójność z celami rewitalizacji	<p>I. Wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia.</p> <p>II. Zrównoważony rozwój gospodarczy.</p> <p>III. Zagospodarowanie i adaptacja wspólnej przestrzeni.</p>
Komplementarność	Projekt jest powiązany z projektem podstawowym pn. poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz integracja przez wspólne działanie, a także z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych, podnoszenie jakości przestrzeni publicznych.

9. ROZBUDOWA SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ

Podmioty realizujące	Gmina Klwów
Miejsce realizacji	Klwów, Podczasza Wola, Głuszyna, Kłudno, Borowa Wola, Nowy Świat, Sulgostów, Drażno, Kadź, Przystałowice Duże, Przystałowice Duże-Kolonia, Sady Kolonia, Ulów, Kolonia Ulów, Brzeski, Ligęzów.
Zakres projektu	W ramach przedsięwzięcia planowana jest rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej poprzez budowę nowych przyłączy i połączeń kanalizacji sanitarnej. Projekt wykracza poza obszar rewitalizacji, jednak ze względu na techniczny aspekt budowy konieczne jest włączenie obszarów miejscowości: Kłudno, Nowy Świat, Kadź, Przystałowice Duże - Kolonia, Sady Kolonia, Kolonia Ulów i Ligęzów. Realizacja projektu wpisuje się w wizję rozwoju obszaru gminy wyrażoną w głównych celach strategicznych, tj. „Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu potencjału rozwojowego gminy”, a także stanowi odpowiedź na zdiagnozowany problem braku dostępu mieszkańców do sieci kanalizacyjnej.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2019 Zakończenie: 2023
Szacowana wartość	3 600 000 zł
Proponowane źródła finansowania	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 1. <i>Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii</i>), Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie (program priorytetowy

Prognozowane rezultaty	<p>„Realizacja przedsięwzięć ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych”, środki własne Gminy</p> <p>Głównym celem projektu jest przyłączenie do sieci kanalizacyjnej budynków z terenu miejscowości Klwów, Podczasza Wola, Głuszyna, Borowa Wola, Sulgostów, Drażno, Przystałowice Duże, Ulów i Brzeski, a tym samym do zwiększenia dostępu do usług komunalnych, poprawy stanu technicznego zabudowy, rozwoju infrastruktury technicznej, wpływając zarówno na jakość życia mieszkańców, jak i stan środowiska naturalnego. W perspektywie krótkookresowej projekt pozwoli na zmniejszenie bezrobocia, przyczyniając się do zapewnienia miejsc pracy przy budowie infrastruktury. Zdobyte doświadczenia zawodowe ułatwi bezrobotnym podjęcie pracy zarobkowej, zmniejszając w ten sposób poziom bezrobocia w gminie i przyczyni się jednocześnie do zmniejszenia poziomu ubóstwa.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy obszaru rewitalizacji</p>
Wskaźniki rezultatu	<p>Liczba nowych przyłączy kanalizacyjnych: 2017 r. - 0 szt., 2023 r. – 100 szt.</p>
Spójność z celami rewitalizacji	<p>I. Wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia. II. Zrównoważony rozwój gospodarczy. III. Zagospodarowanie i adaptacja wspólnej przestrzeni.</p>
Komplementarność	<p>Projekt jest powiązany z projektem podstawowym pn. poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz integracja przez wspólne działanie, a także z następującymi uzupełniającymi rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych: poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych, podnoszenie jakości przestrzeni publicznych.</p>

Harmonogram realizacji podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Tabela nr 7 Harmonogram realizacji podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Projekt	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym							
Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie							
Zagospodarowanie centrum miejscowości Klwów							
Zagospodarowanie centrum miejscowości Podczasza Wola							
Adaptacja terenów dla mieszkańców							
Opieka nad osobami starszymi							

Projekt	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Poprawa jakości infrastruktury wodociągowej		▶					
Termomodernizacja budynków	▶						
Rozbudowa kanalizacji sanitarnej			▶				

8. Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych stanowią projekty, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno jest zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. Włączenie projektów uzupełniających w ramach obszarów tematycznych pozwoli na wsparcie wyników uzyskanych w związku z realizacją projektów kluczowych i podstawowych. Polegają one na szeroko rozumianej aktywizacji społeczności lokalnej i stanowią istotny element realizacji *Programu*.

Cel 1: Wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia

- Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach działań wspierane będą projekty ukierunkowane na: aktywizację społeczno-zawodową, wsparcie rodzin wielodzietnych, rozwój dziennych form wsparcia, tworzenie i rozwijanie miejsc opieki nad dziećmi, usług środowiskowych, usług społecznych, pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, wsparcie osób niepełnosprawnych.
- Edukacja przedszkolna. W ramach działań wspierane będzie tworzenie miejsc wychowania przedszkolnego, wydłużanie godzin pracy placówek wychowania przedszkolnego, doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli wychowania przedszkolnego.
- Organizacje pozarządowe. W ramach działań wspierana będzie działalność organizacji pozarządowych, akcje informacyjne i edukacyjne wśród mieszkańców do podejmowania działań na rzecz lokalnej społeczności.
- Poprawa efektywności kształcenia. W ramach działań wspierane będą projekty, których celem będzie poprawa wyników nauczania uzyskanych przez uczniów, zajęcia dodatkowe, różne formy rozwijające uzdolnienia, nowe formy i programy nauczania, zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne dzieci, kółka zainteresowań, np. fotograficzne, filmowe, plastyczne, sportowe, muzyczne, teatralne, itp., opieka logopedyczna i psychologiczna. Działania te służyć będą m.in. kształtowaniu już w młodym wieku umiejętności i postaw przydatnych i ułatwiających funkcjonowanie na rynku pracy, a także stanowiących podstawę i kształtujących nawyk uczenia się przez całe życie. W zakresie kształcenia kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy wspierane będą projekty w zakresie porozumiewania się w językach obcych, kompetencji matematyczno-przyrodniczych, kompetencji informatycznych oraz właściwych postaw i umiejętności, tj. kreatywności, innowacyjności, umiejętności pracy zespołowej czy postaw przedsiębiorczych.
- Realizacja programów stypendialnych. Stypendia będą skierowane do uczniów z wysokimi wynikami w nauce przedmiotów ogólnych oraz za wybitne osiągnięcia w dziedzinie sztuki i kultury.
- Upowszechnianie kompetencji kluczowych wśród osób dorosłych. W ramach działania wspierane będą projekty i kursy dla osób dorosłych w zakresie podnoszenia kwalifikacji i kompetencji cyfrowych i językowych.

- Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację. W ramach działania podejmowane będą inicjatywy, mające na celu zainteresowanie historią, kulturą i lokalnymi tradycjami. Zakłada się organizację wydarzeń kulturalnych, artystycznych i edukacyjnych, w tym o charakterze cyklicznym, tj. wieczorki poetyckie, "Święto Papryki". Planuje się także realizację zajęć sportowo-rekreacyjnych. Działania będą realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Cel 2: Zrównoważony rozwój gospodarczy

- Promocja samozatrudnienia. Celem działania w tym obszarze będzie wsparcie zaangażowania na rzecz osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej. Planowane formy wsparcia są następujące: doradztwa, szkoleń lub poprawy w dostępie do finansowania mikroprzedsiębiorstw. Przy realizacji zadań przewidziana jest współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Przysusze.
- Rozwój ekonomii społecznej poprzez wsparcie dla projektów i inicjatyw w obszarze działalności gospodarczej, które łączą cele społeczne i ekonomiczne. Realizacja projektów będzie służyła budowaniu potencjału społecznego na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Istotną kwestią jest współpraca z władzami samorządowymi, tworzenie partnerstwa dla realizacji określonych przedsięwzięć dla rozwoju lokalnego.

Cel 3: Zagospodarowanie i adaptacja wspólnej przestrzeni

- Poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych. W ramach planowanych przedsięwzięć zakłada się poprawę stanu budynków, remonty, naprawy, modernizacje, wyposażenie w infrastrukturę techniczną, w tym termomodernizacje obiektów (ocieplenie ścian zewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwi zewnętrznych, wymiana/modernizacja instalacji wewnętrznej).
- Poprawa stanu technicznego budynków gospodarczych. W ramach działań zakłada się remonty, naprawy, modernizacje budynków gospodarczych i uporządkowanie otoczenia.
- Rozbudowa sieci kanalizacyjnej oraz podłączenie nowych odbiorców.
- Rozbudowa sieci wodociągowej oraz podłączenie nowych odbiorców. W ramach działań wykonana zostanie rozbudowa oraz modernizacja istniejącej sieci wodociągowej, łącznie z przyłączeniem nowych odbiorców. Zakłada się również modernizację stacji uzdatniania wody.
- Podnoszenie jakości przestrzeni publicznych. Nadanie terenom funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych i miejsc spotkań i rekreacji dla mieszkańców, w tym modernizacja istniejącej infrastruktury, drzewostanu, małej architektury, budowa miejsc odpoczynku (ławki, grille, altany), miejsc rekreacji (tj. siłownie zewnętrzne, tor crossowy).
- Drogi i chodniki. W ramach działań budowane będą nowe odcinki dróg, wymianie będzie podlegała nawierzchnia dróg i chodników.

- Modernizacja wiat przystankowych. W ramach działań wykonana zostanie modernizacja istniejących wiat przystankowych na bardziej przyjazne pasażerom.
- Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego. W ramach działań wykonana zostanie modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne, rozbudowa oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem energooszczędnych lamp oświetleniowych, wykorzystanie OZE do oświetlania.
- Systematyczne usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest.
- Ograniczanie niskiej emisji poprzez wymianę pieców węglowych na ekologiczne źródła ciepła w gospodarstwach domowych zlokalizowanych na terenie Gminy.
- Wymiana źródeł ciepła i sprzętów gospodarstwa domowego na energooszczędne i niskoemisyjne.
- Montaż paneli fotowoltaicznych, kolektorów słonecznych oraz pomp ciepła w gospodarstwach domowych.
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.
- Zagospodarowanie terenów zielonych, stanowiących własność Gminy, na tereny rekreacyjne dla mieszkańców.
- Poprawa atrakcyjności turystycznej gminy, poprzez zagospodarowanie turystyczne obszarów wiejskich (agroturystyka, szlaki turystyczne, parkingi i miejsca postojowe), likwidację dzikich wysypisk śmieci, zagospodarowanie terenów przy zbiornikach wodnych.

9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach:

- przestrzennej, oznaczającej konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji *Programu* wzajemnych powiązań pomiędzy projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi realizowanymi na obszarze rewitalizacji i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji,
- problemowej, oznaczającej konieczność realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wzajemnie dopełniających się tematycznie, sprawiając, że *Program* będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich aspektach, tj. społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym,
- proceduralno-instytucjonalnej, tj. konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania *Programem*, który umożliwi efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur,
- międzyokresowej, czyli konieczności dokonania rozeznania, analizy i oceny oraz sformułowania wniosków odnośnie dotychczasowego sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania *Programu*,
- źródeł finansowania zakłada, iż projekty rewitalizacyjne, wynikające z *Programu* zakładają konieczność uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.

Komplementarność przestrzenna

Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest efektywne oddziaływanie *Programu* na cały obszar, dotknięty stanem kryzysowym, tak aby poszczególne projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii. Prowadzone działania nie powinny skutkować przenoszeniem problemów na inne obszary, ani wystąpieniem negatywnych efektów społecznych.

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się natężeniem problemów społecznych, a także niezadowolającym stanem obiektów mieszkalnych i zabytkowych, estetyki przestrzeni, infrastruktury drogowej oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej. W trakcie partycypacji społecznej mieszkańcy wskazali na występowanie negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Poprawa jakości życia na tym obszarze jest kluczowym elementem koniecznym do realizacji w ramach podejmowanych kierunków działań. W *Programie* zaplanowano do realizacji projekty, które są ukierunkowane na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej oraz funkcjonalno-przestrzennej. Zakłada się,

że ich realizacja w obszarze rewitalizacji pozytywnie wpłynie na jego otoczenie i docelowo pozytywne efekty realizacji obejmą swym zasięgiem obszar Gminy. Prawidłowe funkcjonowanie sfery społecznej nie jest możliwe bez odpowiedniego urządzenia i zagospodarowania sfery przestrzenno-funkcjonalnej. Realizacja przedsięwzięć w granicach obszaru rewitalizacji, zarówno w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, w tym obiekty budowlane, tereny gminnej przestrzeni publicznej, obiekty zabytkowe, jak i społecznej, prowadzącej do zwiększenia aktywności społecznej oraz adresowanie działań do grup społecznych zagrożonych wykluczeniem powoduje, że oczekiwane jest kompleksowe oddziaływanie na obszar rewitalizacji. Zakłada się, iż wyprowadzenie obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego doprowadzi w dłuższej perspektywie czasowej do przenoszenia pozytywnych wzorców na inne obszary Gminy.

Zaplanowane w ramach projektów zintegrowanych działania obejmują projekty nastawione na poprawę zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, integrację społeczną mieszkańców przez wspólne działanie, zagospodarowanie centrum miejscowości Klwów i Podczasza Wola, adaptację terenów wokół zbiornika w miejscowości Klwów, adaptację terenów wokół zbiornika w miejscowości Drażno, budowę zbiornika wodnego w miejscowości Klwów, opiekę nad osobami starszymi, budowę stacji uzdatniania wody, termomodernizację budynków użyteczności publicznej i rozbudowę kanalizacji sanitarnej.

Ponadto zaplanowano do realizacji szereg komplementarnych projektów, których celem jest dopełnienie osiągnięcia zamierzonej wizji rewitalizacji. Zasięg oddziaływania projektów dotyczących szeroko pojętej integracji społecznej oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców może wykraczać poza obszar rewitalizacji, obejmując swym zakresem także osoby wykluczone, zamieszkujące poza wyznaczonym obszarem.

Komplementarność problemowa

Celem zapewnienia komplementarności problemowej jest przeciwdziałanie fragmentaryzacji działań, przy jednoczesnej koncentracji na całościowym spojrzeniu na przyczyny występowania kryzysu na danym obszarze. Konieczne jest więc określenie pożądanego stanu realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz ich parametryzacja, ułatwiająca dobór mierników osiągania celów *Programu*. Skuteczna komplementarność problemowa prowadzi do powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach działania, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań jednostki samorządu terytorialnego.

Wszystkie zaplanowane działania w ramach *Programu* zostały zaprojektowane w taki sposób, aby się wzajemnie dopełniały tematycznie. Projekty rewitalizacyjne stanowią odpowiedź na problemy zdiagnozowane w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, które przyczyniły się do powstania obszarów

zdegradowanych na terenie Gminy. Całościowe spojrzenie na przyczyny wystąpienia sytuacji kryzysowej prowadzi do kompleksowej realizacji projektów przewidzianych w ramach *Programu*, zarówno projektów zintegrowanych, projektów komplementarnych, jak również projektów wskazanych przez interesariuszy w ramach partycypacji społecznej.

W zintegrowanych projektach rewitalizacyjnych połączono działania skierowane na aktywizację mieszkańców oraz zapobieganie powstawaniu zjawiska wykluczenia społecznego, a także zagospodarowanie przestrzeni publicznej Gminy i ochronę środowiska naturalnego.

Tabela nr 8 Komplementarność problemowa podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Projekt / Problem	Starzejące się społeczeństwo	Bezrobocie	Pomoc społeczna	Przestępczość	Aktywność społeczna	Niska przedsiębiorczość	Przestrzeń wspólna,	Brak sieci kanalizacyjnej	Stan techniczny budynków
Poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym		X	X	X		X			
Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie	X		X	X	X		X		
Zagospodarowanie centrum miejscowości Klwów		X	X	X	X	X	X		X
Zagospodarowanie centrum miejscowości Podczasza Wola		X	X	X	X	X	X		
Adaptacja terenów dla mieszkańców		X	X	X	X	X	X		
Opieka nad osobami starszymi	X	X	X	X	X	X	X		
Poprawa jakości infrastruktury wodociągowej		X	X	X		X			
Termomodernizacja budynków		X	X	X	X				X
Rozbudowa kanalizacji sanitarnej		X	X			X		X	X

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne, ujęte w *Programie*, charakteryzują się komplementarnością problemową. Zgłoszone projekty stanowią połączenie działań ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej z działaniami społecznymi, co zostało szczegółowo wykazane w charakterystyce planowanych przedsięwzięć. Warta jest podkreślenia komplementarność problemowa pomiędzy realizowanymi projektami, tj. wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia, zrównoważony rozwój gospodarczy oraz

zagospodarowanie i adaptacja wspólnej przestrzeni. Wymienione projekty wykazują ścisły związek z przedsięwzięciami w zakresie aktywizacji społeczno- zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W celu zapewnienia komplementarności proceduralno-instytucjonalnej konieczne jest umiejscowienie systemu zarządzania *Programem* rewitalizacji w przyjętym w Gminie systemie zarządzania procesami. W zakresie komplementarności proceduralno-instytucjonalnej należy podkreślić ważną rolę wszystkich interesariuszy rewitalizacji na etapie opracowania i wdrażania *Programu*. Procedury wdrażania *Programu*, zaprojektowane w rozdziale 12, wymagają współdziałania w ramach Zespołu ds. Rewitalizacji, którego trzon stanowią będą pracownicy Urzędu Gminy.

Komplementarność międzyokresowa

Zachowanie ciągłości programowej, polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013, ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Istotnym jest, aby przedsięwzięcia zrealizowane w latach poprzednich dopełnić projektami komplementarnymi, realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020.

Projekty zaplanowane do realizacji w ramach *Programu* są komplementarne z dotychczas zrealizowanymi. Poniżej zestawiono najważniejsze działania o charakterze rewitalizacyjnym zrealizowane w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013 w Gminie Klwów.

Tabela nr 9 Zestawienie projektów zrealizowanych przez Gminę Klwów w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2007-2013

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Wartość całkowita [zł]	Kwota dofinansowania [zł]
1	Budowa, remont i wyposażenie przedszkolnych i szkolnych obiektów w Gminie Klwów	2008-2014	6 777 949,74	5 979 103,23
2	Poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez montaż paneli fotowoltaicznych na terenie Gminy Klwów	2015	1 048 590,89	825 996,00
3	Zakup witaczy dla Gminy Klwów	2011-2014	21 402,00	10 400,00
4	Budowa ścieżki rowerowej Klwów - Odrzywół	2012-2014	267 622,63	174 661,00
5	Budowa Wiejskiego Centrum Kultury w Przysławowicach Dużych	2009-2011	444 021,26	175 000,00
6	Odnowa parku w centrum	2009-2010	713 112,33	335 047,00

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Wartość całkowita [zł]	Kwota dofinansowania [zł]
	miejscowości Klwów			
7	Budowa gminnej infrastruktury kanalizacyjno - ściekowej w miejscowościach Klwów i Klwowska Wola, Gmina Klwów	2010-2013	5 095 881,35	2 956 837,00
8	Przedszkole - Lepsze Jutro	2009-2011	931 066,00	911 066,00
9	Lepszy start	2012-2013	315 200,00	311 000,00

Komplementarność źródeł finansowania

Istotna jest zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania. Koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych w szczególności w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji.

W związku z powyższym na liście projektów podstawowych i komplementarnych ujętych w *Programie*, znajdują się przedsięwzięcia dotyczące sfery społecznej i przestrzenno-funkcjonalnej, zapewniając tym samym koncentrację celów, ich wzajemne powiązanie i synergii. Należy podkreślić, że ujęte w *Programie* przedsięwzięcia zakładają spełnienie wymogu komplementarności źródeł finansowania, tj. wykorzystanie zewnętrznych, wspólnotowych mechanizmów finansowania, tj. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny i Fundusz Spójności, funduszy publicznych krajowych, np. Bank Gospodarstwa Krajowego S.A., ale również zaangażowanie środków własnych Gminy i funduszy prywatnych zarówno osób fizycznych, prawnych, jak i organizacji pozarządowych, w tym formuły partnerstwa publiczno-prywatnego.

10. Indykatywne ramy finansowe

Zestawienie projektów stanowi tzw. indykatywną listę projektów kluczowych. Indykatywny charakter list oznacza, iż podane w nich informacje dotyczące poszczególnych projektów mają charakter orientacyjny, są odzwierciedleniem najlepszej wiedzy w momencie tworzenia listy. Dopuszczalne są więc modyfikacje zakresu projektów, wartości i harmonogramu, a realizacja poszczególnych zadań będzie uzależniona od możliwości finansowych podmiotów i instytucji odpowiedzialnych za ich wdrażanie. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do podstawowych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych zostały przedstawione w tabeli nr 15.

Wybór możliwości finansowania przedsięwzięć dokonany zostanie z zachowaniem zasady dodatkowości. Niezbędna jest więc koordynacja możliwości wykorzystania środków pomocowych funduszy europejskich ze środkami przewidzianymi w ramach polityk sektorowych i instrumentów krajowych. Zaangażowane więc powinny zostać środki publiczne pochodzące z budżetu państwa, budżetu gminy, ale także środki pozostałych interesariuszy *Programu* i realizujących przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Tabela nr 10 Indykatywne ramy finansowe

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
1	Poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	250 000 zł	RPO WM działanie 8. 1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP, dofinansowanie 100% Fundusz Pracy RPO WM Działanie 8.2 Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo, dofinansowanie 95%, z tego 80% EFS, 15% Budżet państwa, pozostałe 5% wkład własny RPO WM Działanie 9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, dofinansowanie 95%, z tego 80% EFS, 15% Budżet państwa, pozostałe 5% wkład własny RPO WM Działanie 9.3 Rozwój ekonomii społecznej, dofinansowanie 95%, z tego 80% EFS, 15% Budżet państwa, pozostałe 5% wkład własny Program Wiedza Edukacja Rozwój Działanie 1.2 Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy, dofinansowanie 95%, z tego 80% EFS, 15% Budżet państwa, pozostałe 5% wkład własny
2	Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie	300 000 zł	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (działanie M19 – Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność), intensywność pomocy wynosi do 100% kosztów

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
	Stowarzyszenie „Drażnianki”, „Planeta Kobiet”, Stowarzyszenie na rzecz promocji i rozwoju gminy Klwów, Lokalna Grupa Działania "Wszyscy Razem", Stowarzyszenie „Gmina Klwów - Wspólne Marzenia”, Stowarzyszenie Oświatowe Gminy Klwów, Stowarzyszenie „Babska Rzeczpospolita Klwów”, Gminny Klub Sportowy, Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich „Gospodie”, „Wystrzałowe Babki”, Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych „Na Plus”, Ochotnicze Straże Pożarne, Gminna Biblioteka Publiczna, Wiejskie Centrum Kultury, Gmina Klwów		kwalifikowalnych operacji, w zależności od kategorii beneficjenta, rodzaju operacji oraz zapisów LSR Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Edukacja kulturalna”, maksymalny % poziom dotacji w budżecie zadania wynosi 50% lub 80%
3	Zagospodarowanie centrum miejscowości Klwów Gmina Klwów	350 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny
4	Zagospodarowanie centrum miejscowości Podczasza Wola Gmina Klwów	400 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny
5	Adaptacja terenów <u>dla mieszkańców</u> Gmina Klwów	20 500 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
			wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny
6	Opieka nad osobami starszymi Gmina Klwów	3 000 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny.
7	Poprawa jakości infrastruktury wodociągowej Gmina Klwów	1 000 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny.
8	Termomodernizacja budynków Gmina Klwów	100 000 zł	RPO Województwa Mazowieckiego Działanie 4.2. Efektywność energetyczna, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie M10 - Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do gruntów ornych w wysokości: a. 100% stawki podstawowej – za powierzchnię od 0,10 ha do 50 ha, b. 75% stawki podstawowej - za powierzchnię powyżej 50 ha do 100 ha, c. 60% stawki podstawowej - za powierzchnię powyżej 100 ha. Fundusz Termomodernizacji i Remontów Banku Gospodarstwa Krajowego, wysokość premii termomodernizacyjnej wynosi 20% kwoty kredytu wykorzystanego na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego.
9	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej Gmina Klwów	3 600 000 zł	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 1. Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
			Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie (program priorytetowy „Realizacja przedsięwzięć ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych”, dofinansowanie w formie pożyczki wynosi do 100% kosztów kwalifikowanych.

11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów w proces rewitalizacji

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wskazują na potrzebę określenia stopnia realizacji zasady partnerstwa i partycypacji w odniesieniu do programu rewitalizacji, zarówno na etapie jego przygotowania, jak również na etapach wdrażania i oceny jego efektów.³⁶

Prowadzenie procesu rewitalizacji wiąże się z zaangażowaniem lokalnej społeczności do działania na różnych poziomach: wytyczania kierunków, współpracy partnerskiej, realizacji przedsięwzięć i utrzymanie efektów wprowadzanych zmian. Organizowanie społeczności lokalnej to proces wspierania ludzi w podejmowaniu wspólnych działań na rzecz ulepszenia własnego środowiska, a także metoda działania, którego celem jest mobilizowanie społeczności do podejmowania niezbędnych wysiłków zmierzających do poprawy jej sytuacji.

Istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający udział interesariuszy, tj. m.in.³⁷

- mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdujące się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- organy władzy publicznej i inne podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział wszystkich interesariuszy, polegający na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- prowadzeniu działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji oraz o przebiegu tego procesu,
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji,
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy

³⁶ Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, op. cit.

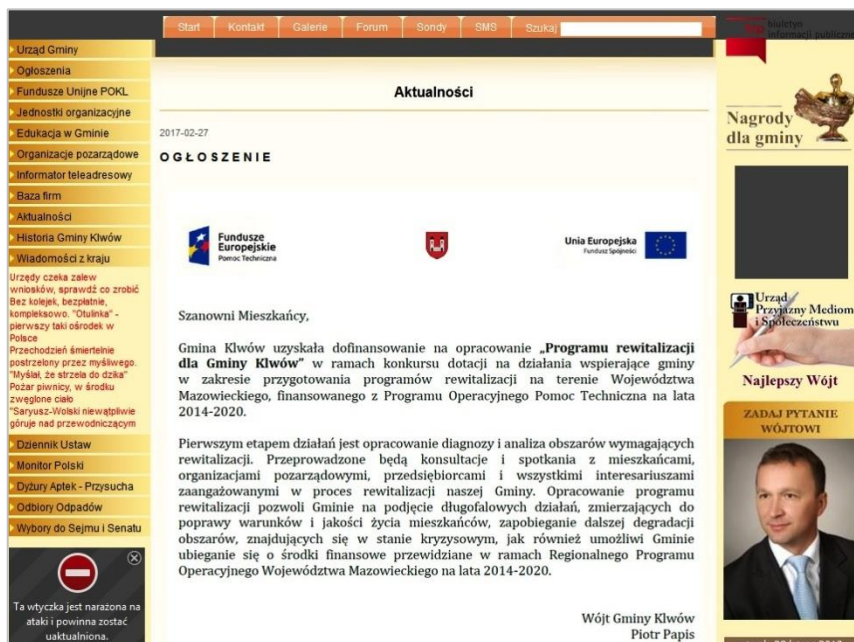
³⁷ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, op. cit.

- w przygotowaniu i realizacji programu rewitalizacji,
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.³⁸

Niniejszy *Program* został wypracowany przez samorząd gminny i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę stanu w zakresie sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Zakładana jest współpraca wszystkich interesariuszy w trakcie realizacji i aktualizacji *Programu* z uwzględnieniem różnych poziomów ich zaangażowania – od informowania poprzez konsultacje aż do pełnej partycypacji oznaczającej aktywne uczestnictwo.

Interesariuszami Programu są w szczególności: Gmina Klwów i jej jednostki organizacyjne, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Biblioteka Publiczna, mieszkańcy Gminy Klwów, a przede wszystkim obszaru rewitalizacji, przedsiębiorcy, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty zainteresowane procesem rewitalizacji.

Interesariusze zostali zaangażowani we wszystkich etapach opracowania *Programu*. Zostali poinformowani o przystąpieniu do projektu. Ogłoszenie zostało zamieszczone na stronie internetowej Gminy (www.klwow.pl) oraz w sposób zwyczajowy przyjęty, tj. na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy.

Rys. nr 1 Informacja o przystąpieniu do projektu

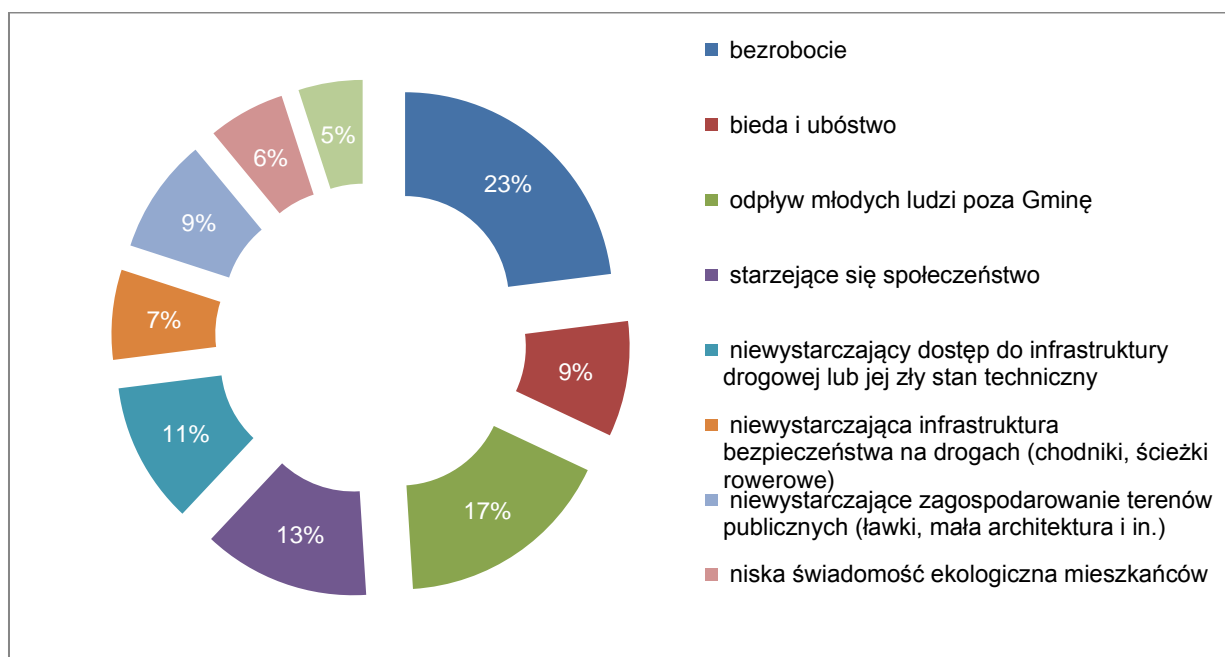
³⁸ Tamże

Opracowanie Programu

Punktem wyjściowym jest zaangażowanie interesariuszy w ramach procesu wspierania zmiany zachowań, który jest niezbędnym uzupełnieniem działań przyjętych w „Programie rewitalizacji dla Gminy Klwów”, a także gwarantem powodzenia jego realizacji, zarządzania i monitorowania. Interesariuszami są wszystkie strony, które są zainteresowane wdrażaniem Programu, mają wpływ na jego realizację, a także odnoszą korzyści z jego wdrażania. Pierwszym etapem prac była diagnoza problemów i potrzeb mieszkańców gminy, a następnie opracowanie diagnozy stanu Gminy Klwów, która została poddana procesowi konsultacji społecznych. Interesariusze zostali włączeni w proces wyboru obszaru rewitalizacji, mieli możliwość wskazania problemów, które występują w Gminie, a także wskazania pożądanego kierunku działań w celu wyprowadzenia zdiagnozowanych obszarów z sytuacji kryzysowej. Przygotowano ankiety, które zostały rozdyskrebowane wśród interesariuszy. Ankiety były dostępne w formie papierowej i elektronicznej. Wskazanie atutów i słabych stron Gminy umożliwiło wybór obszaru rewitalizacji.

W ramach partycypacji społecznej wpłynęło 38 wypełnionych ankiet. Dla 23% ankietowanych najbardziej istotnym problemem jest bezrobocie. Kolejne 17% wskazało na odpływ młodych mieszkańców z Gminy, a dla 13% negatywnym zjawiskiem jest starzejące się społeczeństwo. Mieszkańcy oraz pozostali interesariusze wskazywali ponadto na problem ubóstwa, co jest ściśle związane z poziomem bezrobocia, sytuacją na rynku pracy oraz poziomem kwalifikacji zawodowych.

Wykres nr 15 Problemy zdiagnozowane przez mieszkańców Gminy

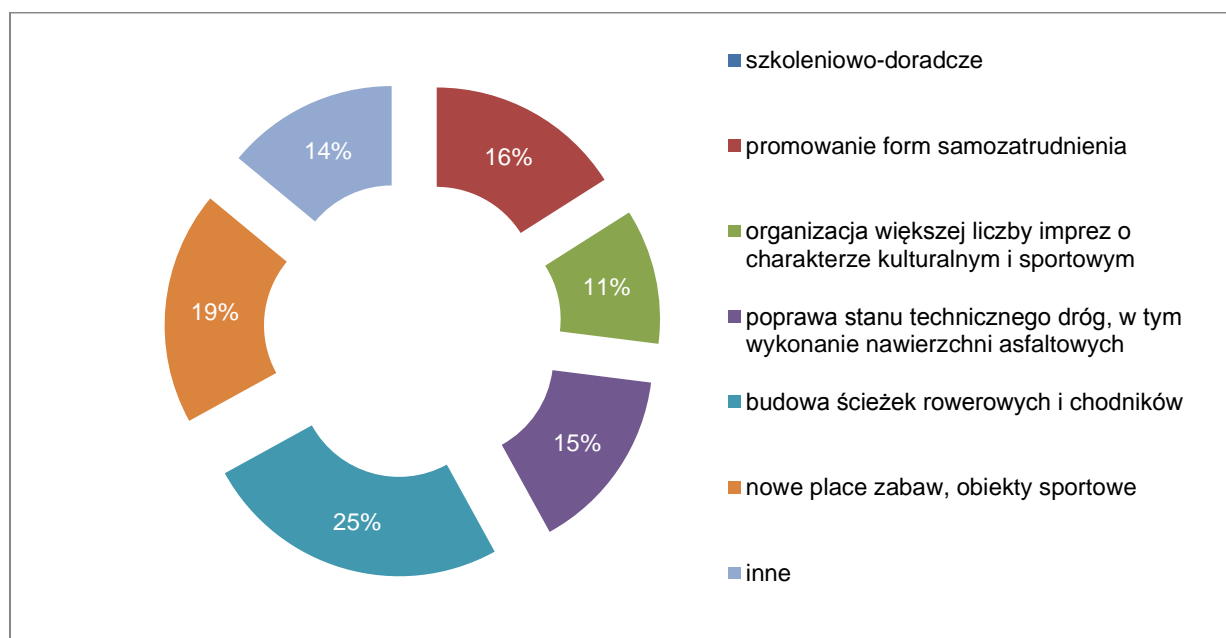

Zdaniem mieszkańców na terenie obszaru rewitalizacji brakuje miejsc do wspólnego spędzania wolnego czasu, przez co brak jest możliwości integracji mieszkańców. Brakuje

również infrastruktury przeznaczonej do aktywnego spędzania czasu. Kolejnym elementem wskazywanym przez mieszkańców jest niewystarczająca ilość uporządkowanych i dobrze zagospodarowanych przestrzeni publicznych, co negatywnie wpływa na estetykę przestrzeni publicznych i hamuje rozwój agroturystyki, która mogłaby stanowić miejsce zatrudnienia dla mieszkańców gminy. Wśród istotnych z punktu widzenia interesariuszy problemów wskazać należy również zły stan techniczny budynków mieszkalnych, w tym komunalnych oraz braki w infrastrukturze, w szczególności brak kanalizacji sanitarnej oraz niedostateczna jakość dróg.

Wśród pożądaných kierunków działań rewitalizacyjnych mieszkańcy wymieniali potrzebę zagospodarowania centrów miejscowości, w celu umożliwienia organizacji spotkań mieszkańców oraz spędzania wolnego czasu w aktywny sposób. 25% mieszkańców wymieniło budowę ścieżek rowerowych i chodników jako element infrastruktury zwiększający poziom życia mieszkańców. 19% interesariuszy wskazało na potrzebę budowy obiektów sportowych i placów zabaw. Związany jest z tym również problem niewystarczającej ilości imprez o charakterze sportowym i kulturowym, co również zostało zgłoszone w ramach partycypacji społecznej. 16% mieszkańców wskazało na konieczność promowania samozatrudnienia, co ma ogromne znaczenie w kontekście występującego na obszarze rewitalizacji bezrobocia. Dzięki podejmowanym działaniom w tym zakresie, jak również w zakresie edukacji młodych ludzi, możliwe będzie rozwijanie nowych umiejętności wśród osób poszukujących pracy, a co za tym idzie możliwe będzie zwiększenie ich szans na rynku pracy. W efekcie może się to przyczynić do redukcji poziomu bezrobocia w obszarze rewitalizacji oraz do pozytywnych zmian w zakresie ubóstwa i przestępczości.

Wykres nr 16 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wskazane przez mieszkańców Gminy

Dla większości ankietowanych atutem Gminy jest wykorzystanie przez Gminę środków unijnych, przeprowadzone termomodernizacje budynków użyteczności publicznej, estetyka i wygląd budynków instytucji publicznych, wyremontowanie dróg gminnych, budowa sieci

wodociągowej, a także dbałość o stan środowiska naturalnego. Słabą stroną jest natomiast bezrobocie, odpływ młodych ludzi poza gminę oraz ubóstwo i starzejące się społeczeństwo. Wśród aspektów, które wymagają poprawy bądź zmiany mieszkańcy wskazywali na brak miejsc do rekreacji i spędzania wolnego czasu, w tym rozwój turystyki rowerowej i kajakowej, a także braki w infrastrukturze - przede wszystkim występujący problem niedostatecznie rozwiniętej sieci kanalizacyjnej, której brak zdaniem mieszkańców negatywnie wpływa na jakość życia. Zdaniem mieszkańców konieczne jest także zapewnienie dostępu do wody pitnej wysokiej jakości poprzez budowę stacji uzdatniania wody. Niezadowolająca jest również jakość dróg i ilość dróg o utwardzonej nawierzchni. Jednocześnie konieczne jest zwiększanie ilości chodników oraz ścieżek rowerowych, aby poprawić poziom bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej.

Mieszkańcy zwracali również uwagę na niewystarczający poziom włączenia osób starszych w życie społeczne. Dlatego też wśród zgłaszanych propozycji znalazły się postulaty zwiększenia integracji międzypokoleniowej oraz zapewnienie opieki dla osób starszych i niesamodzielnych, w celu zapobiegania ich wykluczeniu społecznemu. W ramach działań podejmowanych w tym kierunku wskazano na konieczność budowy domu opieki społecznej, który pełniłby funkcje opiekuńcze i integracyjne dla osób starszych.

W ramach partycypacji mieszkańcy wskazywali również na potrzebę zagospodarowania centrów miejscowości, uporządkowania przestrzeni w tych miejscach oraz udostępnienia tych obszarów mieszkańcom w celu wykorzystania jako miejsce aktywnego spędzania wolnego czasu. Nie mniej istotnym elementem wskazywanym w ramach partycypacji społecznej jest potrzeba zagospodarowania terenów wokół zbiorników wodnych oraz zwiększenie przestrzeni rekreacyjnej poprzez budowę nowego zbiornika. Również zagospodarowanie obszarów zalewowych rzeki Drzewiczki na potrzeby rozwoju turystyki było wskazywane jako pożądaný kierunek działań. Przyczyni się to bowiem nie tylko do powstania nowych miejsc aktywnego spędzania czasu przez mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale również poprzez napływ ruchu turystycznego związanego np. z turystyką kajakową, powstaną nowe miejsca pracy oraz rozwinąć się może agroturystyka. Zwiększy to poziom przedsiębiorczości mieszkańców i przyczyni się do zmniejszenia poziomu ubóstwa.

Kolejnym elementem koniecznym do realizacji, wskazywanym w trakcie partycypacji społecznej przez interesariuszy, jest zapewnienie estetyki w przestrzeni publicznej oraz dbałość o środowisko naturalne, w szczególności o czystość powietrza. Wiąże się to z potrzebą termomodernizacji budynków, zarówno użyteczności publicznej jak też budynków mieszkalnych. Pozwoli to bowiem na realizację obu założeń jednocześnie, a więc poprawę wyglądu budynków oraz poprawę ich efektywności energetycznej.

Opracowana diagnoza stanu Gminy Klwów w zakresie sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, poddana została konsultacjom społecznym. Celem konsultacji było poznanie potrzeb oraz oczekiwań

wszystkich interesariuszy, jak również wypracowanie spójnych działań w procesie rewitalizacji gminy. Konsultacje odbywały się w okresie 8 marca - 10 kwietnia 2017 r.

The screenshot shows the website www.klwow.pl with a search bar and navigation tabs: Start, Kontakt, Galerie, Forum, Sondy, SMS, Szukaj. The main content area is titled "Aktualności" and contains the following text:

2017-03-30

Szanowni Mieszkańcy,

W związku z opracowaniem **DIAGNOZY STANU** do „Programu rewitalizacji dla Gminy Klwów” mam przyjemność poinformować, iż w dniu 10 kwietnia 2017 r. przeprowadzone zostaną konsultacje społeczne dotyczące wyznaczenia obszaru rewitalizacji gminy.

Celem konsultacji, będących formą partycypacji społecznej, jest poznanie potrzeb oraz oczekiwań wszystkich interesariuszy, jak również wypracowanie spójnych działań w procesie rewitalizacji gminy. W trakcie konsultacji zorganizowane zostaną warsztaty i spotkania informujące o procesie rewitalizacji, o jego istocie, celach i zasadach prowadzenia działań rewitalizacyjnych.

Konsultacje przeprowadzone będą w formie spotkania z interesariuszami rewitalizacji w formie warsztatów, których celem jest omówienie i ocena propozycji wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy, a także wyrażenie opinii, zgłaszanie propozycji i uwag. Spotkania odbędą się w następujących terminach:

- 10 kwietnia 2017 r. w budynku Urzędu Gminy Klwów przy ul. Opoczyńskiej 35 w Sali Konferencyjnej w godzinach 12:00-13:20, dedykowane w szczególności przedstawicielom organizacji pozarządowych oraz pracownikom Urzędu Gminy Klwów oraz jego jednostek organizacyjnych,
- 10 kwietnia 2017 r. w budynku Urzędu Gminy Klwów przy ul. Opoczyńskiej 35 w Sali Konferencyjnej w godzinach 13:30-15:00, dedykowane w szczególności mieszkańcom i podmiotom gospodarczym.

W trakcie spotkań przeprowadzone zostaną także ankiety oraz wywiady.

Zachęcam do wypełnienia ankiety, dostępnej na stronie www.mrozy.pl oraz zgłaszania propozycji, uwag i opinii z wykorzystaniem formularza ankiety. Wypełnione formularze można dostarczyć:

- drogą elektroniczną na adres: piotr.regula@klwow.pl lub ug@klwow.pl
- drogą pocztową lub osobiście do Urzędu Gminy Klwów, ul. Opoczyńska 35, 28-415 Klwów

The sidebar on the right includes a clock showing 10:42:18, a photo of the Mayor (Najlepszy Wójt), and a calendar for Tuesday, April 4, 2017.

Rys. nr 2 Ogłoszenie konsultacji społecznych

W trakcie konsultacji zorganizowane zostały warsztaty i spotkania informacyjne dla mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych i innych interesariuszy. Istotny element działań komunikacyjnych w ramach prac nad *Programem* stanowiły działania edukacyjne, dotyczące istoty procesu rewitalizacji, kierunków jej prowadzenia, a także możliwych do podjęcia działań rewitalizacyjnych i zasad ich

prowadzenia. Wykorzystane zostały materiały tekstowe, prezentacje multimedialne oraz infografiki. Celem przeprowadzenia warsztatów dla interesariuszy było omówienie i ocena propozycji wyznaczenia obszaru rewitalizacji gminy, a także wyrażenie opinii, zgłaszanie propozycji i uwag, a także zgłaszania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W trakcie warsztatów przeprowadzono także wywiady pogłębione. Spotkania odbyły się w następujących terminach:

- 10 kwietnia 2017 r. w budynku Urzędu Gminy Klwów, ul. Opoczyńska 35, Klwów, w sali konferencyjnej w godzinach 12:00-13:20, dedykowane w szczególności przedstawicielom organizacji pozarządowych oraz pracownikom Urzędu Gminy Klwów oraz jego jednostek organizacyjnych. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Ochotniczych Straży Pożarnych, Gminnej Biblioteki Publicznej, dyrektorzy szkół i sołtysi.
- 10 kwietnia 2017r. w budynku Urzędu Gminy Klwów, ul. Opoczyńska 35, Klwów, w sali konferencyjnej w godzinach 13:30-15:00, dedykowane w szczególności mieszkańcom i podmiotom gospodarczym. W spotkaniu wzięli udział mieszkańcy gminy Klwów.

Kluczowym elementem programu rewitalizacji jest lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową. Wszyscy zainteresowani zapisami *Programu* zostali zaproszeni do składania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych do ujęcia w „Programie rewitalizacji dla Gminy Klwów”. Wskazano, iż zgłaszane pomysły powinny się przyczyniać do ożywienia społeczno-gospodarczego i poprawy warunków i jakości życia w naszym mieście, a projekty mogą dotyczyć kwestii społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych oraz odpowiadać na potrzeby lokalnej społeczności. Propozycje projektów rewitalizacyjnych do ujęcia w *Programie*, zgłaszane na opracowanym formularzu (załącznik nr 4), można było zgłaszać:

- drogą elektroniczną na adres: piotr.regula@klwow.pl lub srodowisko@wgs84.pl
- drogą pocztową lub osobiście do Urzędu Gminy, ul. Opoczyńska 35, Klwów.

Informację o możliwości zgłaszania projektów rewitalizacyjnych, uwag i wniosków rozpowszechniono również za pośrednictwem plakatów, które zostały rozwieszane na tablicach informacyjnych Urzędu Gminy w Klwowie oraz miejscach zwyczajowo przyjętych w Gminie.

Rys. nr 3 Plakat dotyczący programu rewitalizacji Gminy Klwów

W ramach partycypacji społecznej w sprawie wyznaczenia obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Klwów, w dniu 10 kwietnia 2017 r. zorganizowany został spacer badawczy po obszarze zdegradowanym przewidzianym do rewitalizacji w gminie. W trakcie spaceru można było zapoznać się z obszarem wybranym do rewitalizacji oraz wyrazić opinie co do miejsc wymagających podjęcia działań interwencyjnych. Zbierane były także wnioski i uwagi, a także propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wszystkie zebrane opinie i postulaty zostały uwzględnione przy opracowaniu „Programu rewitalizacji dla Gminy Klwów” oraz przeanalizowane w ramach partycypacji społecznej. Propozycje, które wpisywały się w charakter planowanych do osiągnięcia efektów, zostały włączone do niniejszego Programu.

W trakcie opracowywania *Programu* wykorzystano następujące formy prowadzenia konsultacji społecznych:

- zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej,
- spotkania i warsztaty,
- spacerzy badawcze w miejscowościach Klwów, Drążno i Podczasza Wola,
- ankiety,
- wywiady,
- wykorzystanie grup przedstawicielskich,
- zbieranie uwag ustnych.

Wszelkie informacje odnośnie *Programu* zostały udostępnione na stronie internetowej gminy www.klwow.pl w zakładce Aktualności. W połączeniu z akcją informacyjną zrealizowaną w trakcie opracowywania niniejszego dokumentu można przyjąć, iż kolejne działania podejmowane przez władze Gminy Klwów spotykać się będą ze zrozumieniem interesariuszy. Na tym etapie udało się zbudować podstawę dla społecznego poparcia w procesie podejmowania strategicznych decyzji dotyczących wdrażania *Programu*.

Wdrażanie i okresowa ocena *Programu*

Istotnym elementem powodzenia realizacji procesu wyprowadzania obszarów ze stanów kryzysowych jest włączenie mieszkańców Gminy na każdym etapie wdrażania i oceny okresowej postępów prac rewitalizacyjnych. Niezbędne jest zatem rozpoznanie realnych potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążenie do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami.

Interesariusze rewitalizacji zostaną zaangażowani w proces zarządzania *Programem*, a także w proces monitorowania realizacji jego zapisów, zgodnie z zasadami zarządzania i oceny opisanymi w rozdziale 12. Szeroko rozumiana partycypacja społeczna stanowi kluczowy element w ramach aktualizacji działań i projektowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Proponowany katalog działań obejmuje m.in. :

- powołanie Zespołu ds. rewitalizacji,

- cykliczne spotkania Zespołu ds. rewitalizacji otwarte dla potencjalnych zainteresowanych postępowaniem prac,
- konsultacje społeczne dotyczące wyboru projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- opracowanie zakładki informacyjnej na stronie internetowej Gminy,
- podnoszenie tematyki rewitalizacji w trakcie spotkań z mieszkańcami, także w ramach zebrań sołeckich,
- udostępnianie wniosków z posiedzeń Zespołu ds. rewitalizacji na stronie internetowej gminy, a co za tym idzie umożliwienie zapoznania się z postępowaniem prac wszystkim zainteresowanym,
- udział w realizacji projektów zgłoszonych przez podmioty sektora prywatnego,
- działalność organizacji pozarządowych i ich wsparcie dla podejmowanego procesu rewitalizacji w Gminie, w tym w szczególności w ramach Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- podejmowanie zadań rewitalizacyjnych w trakcie imprez kulturalnych i sportowych organizowanych w Gminie,
- organizację konkursów, wystaw, spotkań edukacyjnych,
- umieszczanie informacji o ogłaszanych przez odpowiednie jednostki naborach wniosków na realizację projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych na stronie internetowej Gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej,
- umieszczanie informacji na tablicach ogłoszeń w miejscach publicznie dostępnych.

Zaproponowane formy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji obejmują zarówno działania informacyjne czy konsultacji planowanych i podejmowanych działań władz lokalnych, a także dążące do zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska, w szczególności w odniesieniu do zgłaszanych i realizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

12. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji

Zarządzanie procesem rewitalizacji ma na celu wdrażanie działań, aby możliwe było wyprowadzenie obszaru ze stanu degradacji, a tym samym poprawa jakości życia mieszkańców, przy zaangażowaniu interesariuszy i środków finansowych, pochodzących z różnych źródeł. Niniejszy *Program* będzie realizowany w strukturach organizacyjnych Urzędu Gminy Klwów. Odpowiedzialnym za realizację „Programu rewitalizacji dla Gminy Klwów” w zakresie obszaru administracyjnego gminy jest Wójt Gminy.

We wdrażanie „Programu rewitalizacji dla Gminy Klwów” zaangażowane zostaną następujące podmioty:

- Urząd Gminy Klwów,
- Jednostki organizacyjne Gminy Klwów, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Biblioteka Publiczna,
- mieszkańcy Gminy i sołtysi,
- przedsiębiorcy, prowadzący działalność gospodarczą na terenie Gminy,
- Ochotnicze Straże Pożarne i inne organizacje pozarządowe i społeczne, działające na terenie Gminy,
- inne podmioty zainteresowane procesem rewitalizacji.

Zaangażowanie różnych podmiotów we wdrażanie *Programu* prowadzi do wzajemnego uzupełniania się działań różnych instytucji zarówno na etapie opracowywania programu, jak i jego wdrażania i monitorowania postępów prac.

W ramach zarządzania działaniami, zaprojektowanymi w *Programie*, zostanie powołany przez Wójta Gminy zespół programowo-doradczy, tj. Zespół ds. Rewitalizacji ze wskazanym zakresem odpowiedzialności, co do przygotowania i przeprowadzenia naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, opiniowanie zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, weryfikacji kierunków działań, konsultacji zapisów dokumentów strategicznych, zamówień publicznych i finansowania realizacji *Programu*, a także jego promocji. Funkcjonowanie Zespołu jest oparte na partycypacyjnym modelu współpracy pomiędzy przedstawicielami samorządu gminnego oraz interesariuszami procesu rewitalizacji. Decyzje w ramach prac Zespołu będą podejmowane większością głosów. Uprawnieni do głosowania są wszyscy członkowie zespołu rewitalizacji.

W skład Zespołu ds. Rewitalizacji wejdą delegowani przedstawiciele Urzędu Gminy, zajmujący się problematyką gospodarki komunalnej, edukacji, kultury, planowania przestrzennego, ochrony środowiska, zamówień publicznych oraz finansów, a także przedstawiciele jednostek organizacyjnych, które mają wpływ na realizację zadań własnych Gminy, tj. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Gminna Biblioteka Publiczna oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców. Zadaniem sołtysów w realizacji *Programu* będzie współpraca z Zespołem oraz lokalną społecznością. Do obowiązków sołtysa należy m.in. wpływanie na wykorzystanie aktywności mieszkańców

służącej poprawie gospodarki i warunków życia w sołectwie, reprezentowanie mieszkańców sołectwa wobec Rady Gminy i Wójta Gminy, uczestniczenie w naradach Sołtysów, zwoływanych okresowo przez Wójta Gminy oraz pełnienie roli męża zaufania w miejscowym środowisku.³⁹

Wyniki prac Zespołu ds. Rewitalizacji będą przedmiotem analizy w ramach cyklicznych spotkań, odbywających się raz na kwartał w siedzibie Urzędu Gminy. W ramach zespołu wybrany zostanie koordynator. Główne zadania Koordynatora Zespołu ds. Rewitalizacji z ramienia Urzędu Gminy będą obejmowały:

- organizowanie spotkań Zespołu ds. Rewitalizacji,
- przygotowanie sprawozdań i raportów kontrolnych dla Wójta Gminy,
- współpraca z wszystkimi interesariuszami *Programu*,
- proponowanie aktualizacji zapisów dokumentu,
- koordynacja zarządzanie zgłaszaniem projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- działania informacyjne,
- działania edukacyjne.

Wyznaczenie Koordynatora Zespołu ds. Rewitalizacji w ramach struktur Urzędu Gminy wynika z faktu, iż samorząd gminny koordynuje proces rewitalizacji jako zadanie własne gminy i będzie zaangażowany w realizację projektów rewitalizacyjnych. Istotną kwestią w realizacji wyznaczonych kierunków działań jest ich implementacja do uchwalanego prawa miejscowego oraz uwzględnienie w dokumentach strategicznych.

Działania podejmowane w związku z realizacją zapisów niniejszego *Programu* powinny być upublicznione z wykorzystaniem Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Klwów (<http://www.bip.klwow.akcessnet.net>).

Komunikacja będzie się odbywała z wykorzystaniem dotychczas funkcjonujących kanałów informacyjnych, tj. w formie wymiany stanowisk, w tym w formie elektronicznej na uprzednio uzgodnione między interesariuszami adresy poczty elektronicznej, poprzez zamieszczenie odpowiednich informacji na tablicach informacyjnych w Urzędzie Gminy, na stronie internetowej gminy (Program rewitalizacji dla Gminy Klwów, skład Zespołu ds. Rewitalizacji, formularz do zgłaszanie wniosków i uwag, informacje na temat wdrażania procesu rewitalizacji oraz zaproszenia na wydarzenia dotyczące rewitalizacji), elektroniczną skrzynkę pocztową zespołu, a także w trakcie spotkań i wydarzeń, organizowanych przez Urząd Gminy oraz organizacje pozarządowe.

³⁹ Uchwała Nr VII/49/2003 Rady Gminy Klwów z dnia 5 grudnia 2003 r. w sprawie uchwalenia statutów sołectw

13. System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu *Programu*

„Program rewitalizacji dla Gminy Klwów” będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji. W pierwszej kolejności sprawdzeniu będzie podlegało, czy zapisy *Programu* są aktualne, tj. czy odpowiadają stanowi faktycznemu w zakresie ustaleń, mających znaczenie dla realizacji *Programu*. Następnie zbadane zostanie, w jakim stopniu działania zaplanowane w *Programie* zostały zrealizowane zgodnie z przyjętym harmonogramem.⁴⁰

Kontrolne wyniki oceny realizacji *Programu* powinny być opracowywane co rok przez Zespół ds. Rewitalizacji jako raport z podjętych działań, który przedkładany będzie Wójtowi Gminy Klwów. Raport z podjętych działań będzie zawierał podsumowanie roczne oraz propozycje ewentualnych zmian do wprowadzenia. Uzyskane wyniki umożliwią ocenę skuteczności zaplanowanych działań rewitalizacyjnych w celu porównania aktualnych wartości wskaźników z wartościami bazowymi, opracowanymi przy diagnozowaniu stanu. Ocena realizacji *Programu* będzie zawierała odniesienie do danych porównawczych z obszaru gminy, pozwalających na ocenę procesu wychodzenia obszaru ze stanu kryzysowego.

Tabela nr 11a Wskaźniki monitorowania realizacji Programu rewitalizacji

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2023)	Sposób oceny i częstotliwość pomiaru	Powiązane z celem rewitalizacji	Źródło danych
1	Udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców	6,3%	4,50%	porównanie wskaźników raz na rok	Cel 1 i 2	Powiatowy Urząd Pracy w Przysusze
2	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie mieszkańców	4%	3%	porównanie wskaźników raz na rok	Cel 1	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
3	Udział osób bez kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie bezrobotnych	36%	40%	porównanie wskaźników raz na rok	Cel 1	Powiatowy Urząd Pracy w Przysusze
4	Liczba nowo utworzonych miejsc pracy	0	10	porównanie wskaźników raz na rok	Cel 1 i 2	Powiatowy Urząd Pracy w Przysusze
5	Wzrost zatrudnienia we wspieranych	0	3	porównanie wskaźników raz na rok	Cel 1 i 2	Powiatowy Urząd Pracy w

⁴⁰ Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej Warszawa, 2016. Dostępny: https://mib.gov.pl/files/0/1796888/Ustawaorewitalizacji_praktycznykomentarz.pdf

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2023)	Sposób oceny i częstotliwość pomiaru	Powiązane z celem rewitalizacji	Źródło danych
	podmiotach (inne niż spółki)					Przysusze
6	Liczba dodatkowych zajęć pozalekcyjnych	0	5	porównanie wskaźników raz na rok	Cel 1	Szkoły

Tabela nr 11b Wskaźniki produktu monitorowania realizacji Programu rewitalizacji

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2023)	Sposób oceny i częstotliwość pomiaru	Powiązane z celem rewitalizacji	Źródło danych
1	Powierzchnia obszaru objętego rewitalizacją (ha)	0	2 207	porównanie wskaźników raz na rok	Cel 1, 2, 3	Urząd Gminy
2	Liczba obiektów infrastruktury wspartych na obszarze rewitalizacji	0	7	porównanie wskaźników raz na rok	Cel 1 i 3	Urząd Gminy
3	Liczba przyłączy kanalizacyjnych [szt.]	66	166	porównanie wskaźników raz na rok	Cel 1	Urząd Gminy
4	Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji [szt.]	0	1	porównanie wskaźników raz na rok	Cel 1	Urząd Gminy
5	Liczba zagospodarowanych przestrzeni publicznych [szt.]	0	5	porównanie wskaźników raz na rok	Cel 3	Urząd Gminy

Monitorowanie osiąganych wskaźników będzie się odbywało każdego roku na podstawie danych, udostępnionych przez:

- wydziały Urzędu Gminy,
- jednostki organizacyjne Gminy Klwów, w tym Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Powiatowy Urząd Pracy w Przysusze,
- Komendę Powiatową Policji w Przysusze,
- Innych interesariuszy, którzy byli zaangażowani w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Procedura sporządzania oceny została określona tak, aby zapewnić partycypacyjny charakter tego procesu. Po akceptacji raportu z podjętych działań i jego akceptacji przez Wójta Gminy, zostanie on upubliczniony poprzez jego publikację na stronie internetowej Gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Zasadniczym celem polityki promocji, jest rozwój zaangażowania społeczności lokalnej w proces rewitalizacji, jej udziału w decyzjach oraz odpowiedzialności za powodzenie realizacji *Programu*. W założeniach polityka promocji *Programu* powinna przybliżyć mieszkańcom korzyści, jakie mogą być osiągnięte dzięki procesowi rewitalizacji, udostępniać wszystkim zainteresowanym stronom rewitalizacji i partnerom informacje o celach i problemach rewitalizacji, pobudzać partnerów programu do wyrażania własnych opinii, zachęcać do przedstawiania własnych projektów. Nowe przedsięwzięcia zgłaszane przez interesariuszy będą uwzględniane w *Programie*. Włączenie nowych inicjatyw do *Programu* jest uwarunkowane możliwościami finansowania, uwarunkowaniami formalnymi i faktycznymi, a także stopniem realizacji założenia celów rewitalizacji.

Aktualizacja zapisów niniejszego dokumentu w przypadku zmiany warunków wewnętrznych bądź zewnętrznych, mających wpływ na realizację zaplanowanych działań i wyników podejmowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wymaga zgłoszenia w formie raportu zmian do Wójta Gminy Klwów przez Koordynatora Zespołu ds. Rewitalizacji. Opracowany projekt aktualizacji będzie poddany procesowi partycypacji społecznej wraz z uwzględnieniem wymogów przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Wszelkie zmiany w dokumencie, zgłoszone Wójtowi Gminy, zostaną wprowadzone stosowną uchwałą Rady Gminy, po wypełnieniu odpowiednich procedur i uzyskaniu opinii właściwych Organów.

14. Ocena oddziaływana na środowisko

Obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko programów rewitalizacji wynika z art. 46 oraz 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą ocenową.

W ramach prowadzenia prac nad przygotowaniem projektu *Programu* Wójt Gminy Klwów pismami BZ.041.4.2017 z dnia 5 kwietnia 2017 r. oraz BZ.041.5.2017 z dnia 5 kwietnia 2017 r. wystąpił do właściwych organów z wnioskiem o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W odpowiedzi:

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie w odpowiedzi na wniosek Wójta pismem znak WOOŚ-III.410.205.2017.ARM z dnia 15 maja 2017 r. odstąpił od konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie w odpowiedzi na wniosek Wójta pismem znak ZS.9022.684.2017 SM z dnia 8 maja 2017 r. odstąpił od konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

15. Wykorzystane źródła danych

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. z 2016 r., poz. 446.
2. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. 2015, poz. 1777, z późn. zm.
3. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2012 r., poz. 647 z późn. zm.
4. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz.U. 2004 r., Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.
5. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów, Dz.U. 2008, nr 223, poz. 1549 z późn. zm.
6. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, Dz. U. z 2013 r., poz. 1235, z późn. zm.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, Dz.U 2011, nr 209, poz. 1245.
8. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz. U. z 2014 r., poz. 1923.

Pozostałe źródła

1. Dane Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, dostępne: <http://www.mwzkz.pl/rejestr-i-ewidencja-zabytkow>.
2. Dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie, http://bip.oke.waw.pl/bip/bip_534GIMNAZJUM_Wstepne%20informacje%20o%20wynikach_OKE.pdf.
3. Dane Państwowej Komisji Wyborczej dostępne: <http://parlament2015.pkw.gov.pl>.
4. Demograficzne i społeczne uwarunkowania rewitalizacji miast w Polsce, praca pod red. Andrzeja Zborowskiego, Instytut Rozwoju Miast, tom 5, Kraków, 2009.
5. Geoserwis Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, <http://geoserwis.gdos.gov.pl>.
6. Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, dostępna: https://funduszedlamazowska.eu/g2/oryginal/2015_12/b985dd226839bc6ef704699740c34dbf.pdf.
7. Parysek J. J., Wojtasiewicz L., 1979. Metody analizy regionalnej i metody planowania regionalnego, Studia KPZK PAN, t. 69, Państwowe Wydawn. Nauk.
8. Pluta W., 1986. Wielowymiarowa analiza porównawcza w modelowaniu ekonometrycznym, PWN, Warszawa.
9. Program Współpracy Gminy Klwów z organizacjami pozarządowymi oraz innymi

- podmiotami w rozumieniu ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2017 rok, przyjęty Uchwałą Nr XXI/132/2016 Rady Gminy Klwów z dnia 30 listopada 2016 r.
10. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Klwów, przyjęte uchwałą nr XX/127/2016 Rady Gminy Klwów z dnia 17.10.2015 r.
 11. Szymła Z., 2000. Determinanty rozwoju regionalnego. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wrocław.
 12. Ubóstwo w Polsce w latach 2013 i 2014, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2015 [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2013-i-2014,1,6.html>]
 13. Uchwała nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku.
 - 14.
 15. Uchwała Nr VII/49/2003 Rady Gminy Klwów z dnia 5 grudnia 2003 r. w sprawie uchwalenia statutów sołectw.
 16. Uchwała Nr XX/127/2016 Rady Gminy Klwów z dnia 17 października 2015 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Klwów na lata 2016 - 2022.
 17. Uchwała Nr XX/127/2016 Rady Gminy Klwów z dnia 17 października 2015 r. w sprawie przyjęcia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Klwów.
 18. Uchwała Nr XVI/99/2016 Rady Gminy Klwów z dnia 11 kwietnia 2016 r. w sprawie przyjęcia "Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Klwów na rok 2016".
 19. Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej Warszawa, 2016. Dostępny: <https://mib.gov.pl/files/0/1796888/Ustawaorewitalizacijpraktycznykomentarz.pdf>
 20. Wpływ potencjału demograficznego i gospodarczego miast wojewódzkich na kondycję województw, 2013, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa.
 21. Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, dostępne: https://www.mr.gov.pl/media/23916/Wytyczne_dot_rewitalizacji_po_aktualizacji-zatwierdzone02082016clear.pdf
 22. Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2008 [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/zasady-metodyczne-statystyki-rynku-pracy-i-wynagrodzen,1,1.html>]

16. Załączniki

Załącznik nr 1 Ankieta

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusze Europejskie

Ankieta

Szanowni Mieszkańcy,

Nasza Gmina przystąpiła do opracowania „Programu rewitalizacji dla Gminy Klwów”. Tylko gminy, które będą posiadały programy rewitalizacji, będą mogły skorzystać ze środków unijnych w perspektywie finansowej 2014-2020. Chcemy poznać Państwa opinie co do problemów, które powinny zostać podjęte w dokumencie. Zwracam się więc z uprzejmą prośbą o wypełnienie niniejszej ankiety. Państwa opinie są dla mnie ważne, dlatego z góry dziękuję za poświęcony czas na wypełnienie niniejszej ankiety.

Z poważaniem,
Wójt Gminy Klwów
Piotr Papis

1. Proszę wskazać obszar naszej Gminy (miejscowość), który Pani/Pana zdaniem wymaga rewitalizacji ze względu na występowanie wielu problemów społecznych (tj. bezrobocie, ubóstwo, przemoc, niska jakość edukacji, słaba aktywność społeczna, itp.), gospodarczych, infrastrukturalnej (wodociąg, kanalizacja, drogi, itp.) i jakości środowiska (zanieczyszczenie środowiska i emisje z opalania domostw węglem):

.....

.....

2. Wskazany powyżej obszar jest dla Pani/Pana:

miejscem zamieszkania

miejscem prowadzenia działalności gospodarczej

miejscem pracy

miejscem uznawanym jako lokalne centrum

miejsce spędzania wolnego czasu

inne, proszę uzupełnić

3. Które z wymienionych poniżej problemów najlepiej Pani/Pana zdaniem opisują sytuację naszej Gminy (można wybrać maksymalnie 5 cech):

bezrobocie

bieda i ubóstwo

odpływ młodych ludzi poza Gminę

przestępczość

starzejące się społeczeństwo

niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców

zanieczyszczenie środowiska naturalnego

niewystarczający dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

ANKIETA DO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY KLWÓW | 1

niewystarczający dostęp do infrastruktury drogowej lub jej zły stan techniczny

niewystarczający dostęp do infrastruktury w zakresie edukacji i ochrony zdrowia

zły stan techniczny budynków mieszkalnych

słaby dostęp do obiektów usługowych i handlowych na terenie Gminy

niewystarczająca infrastruktura bezpieczeństwa na drogach (chodniki, ścieżki rowerowe)

niska estetyka przestrzeni publicznych

niewystarczający dostęp do urządzonych terenów zieleni miejskiej

bariery architektoniczne w budynkach użyteczności publicznej

słabo rozwinięta infrastruktura sportowa i rekreacyjna

niewystarczające oświetlenie publiczne na terenie Gminy

niewystarczające zagospodarowanie terenów publicznych (ławki, mała architektura i in.)

brak dostępu do nowoczesnych technologii (komputer, internet)

niska świadomość ekologiczna mieszkańców

Inne, proszę uzupełnić

4. Proszę wskazać najbardziej potrzebne Pani/Pana zdaniem projekty, które powinny zostać podjęte w ramach rewitalizacji (można wybrać maksymalnie 5 projektów):

szkoleniowo-doradcze

promowanie form samozatrudnienia

zajęcia dodatkowe dla uczniów w szkołach

włączenie osób starszych w realizowane projekty

organizacja większej liczby imprez o charakterze kulturalnym i sportowym

termomodernizacja budynków użyteczności publicznej

rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej

poprawa stanu technicznego dróg, w tym wykonanie nawierzchni asfaltowych

poprawa stanu technicznego budynków komunalnych i socjalnych

budowa ścieżek rowerowych i chodników, wzdłuż ulicy

nowe place zabaw, obiekty sportowe

Inne, proszę uzupełnić

5. Co w Pani / Pana opinii jest atutem Gminy?

.....

.....

6. Czego Pani /Pana zdaniem brakuje w Gminie? Co można zmienić?

.....

.....

7. Metryczka

Płeć kobieta mężczyzna

Wykształcenie wyższe średnie i policealne zawodowe podstawowe brak

Wiek poniżej 18 lat 19-30 lat 31-59 lat powyżej 60 lat

Status zawodowy uczeń/student pracujący prowadzący działalność gospodarczą bezrobotny emeryt/rendista

ANKIETA DO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY KLWÓW | 2

Załącznik nr 2 Karta zgłoszenia propozycji projektu rewitalizacyjnego

 	
Propozycja projektu rewitalizacyjnego do ujęcia w Programie rewitalizacji dla Gminy Klwów	
Nazwa projektu	
Wnioskodawca	Imię i nazwisko lub nazwa podmiotu:
	Adres:
	Tel: e-mail:
Miejsce realizacji projektu	Adres:
	Numer działki ewidencyjnej i obrębu:
Zakres projektu	Krótki opis planowanych działań
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie:
	Zakończenie:
Szacowana wartość zł
Proponowane źródła finansowania	Środki własne (w zł):
	Dotacja z UE (w zł):
	Inne, np. kredyty bankowe (w zł):
Prognozowane rezultaty	Inne (w zł)
	Cel, który zostanie osiągnięty w wyniku realizacji projektu:
	Beneficjenci projektu:
Propozycja projektu rewitalizacyjnego do ujęcia w Programie rewitalizacji dla Gminy Klwów	

 	
Wskaźniki rezultatu	Krótki opis materialnych i niematerialnych efektów realizacji projektu wraz z propozycją ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych dla potrzeb związanych z opracowaniem Programu rewitalizacji dla Gminy Klwów zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.)	
..... Podpis	
Niniejszą propozycję projektu rewitalizacyjnego do ujęcia w Programie rewitalizacji dla Gminy Mrozy można dostarczyć do dnia 4 kwietnia 2017 r.: a) drogą elektroniczną na adres: ug@klwow.pl lub piotr.regula@klwow.pl b) drogą pocztową lub osobiście do Urzędu Gminy Klwów, ul. Opoczyńska, 26-415 Klwów.	
Propozycja projektu rewitalizacyjnego do ujęcia w Programie rewitalizacji dla Gminy Klwów	

Załącznik nr 3 Granice obszaru rewitalizacji

Załącznik nr 4 Pismo Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie dotyczące odstąpienia od wymogu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

**REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W WARSZAWIE**
 WOOŚ-III.410.205.2017.ARM

Warszawa, dnia 25 maja 2017 r.

 Wójt Gminy Klwów
 ul. Opoczyńska 35
 26-415 Klwów

W odpowiedzi na pismo z dnia 05.04.2017 r., znak: BZ.041.4.2017 w sprawie przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. Program rewitalizacji dla gminy Klwów, po zapoznaniu się z przedłożoną dokumentacją, stwierdzam co następuje.

Przedmiotowy projekt nie jest dokumentem, dla którego, zgodnie z art. 46 i art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353, ze zm.), wymagane jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, gdyż z analizy uwarunkowań, o których mowa w art. 49 ww. ustawy wynika, iż:

- realizacja ustaleń przedmiotowego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko,
- realizacja ustaleń przedmiotowego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na obszar Natura 2000,
- przedmiotowy dokument nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Przedmiotowy dokument zawiera m.in. diagnozę, obejmującą analizę negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy Klwów, a także sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Działania rewitalizacyjne będą prowadzone w oparciu o wyznaczone cele rewitalizacji wynikające z przeprowadzonej diagnozy, ukierunkowane przede wszystkim na eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk.

Planowane zadania w ramach Programu obejmują m.in.:

- Poprawę zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- Integrację społeczną mieszkańców przez wspólne działanie,
- Zagospodarowanie centrum miejscowości Klwów,
- Zagospodarowanie centrum miejscowości Borowa Wola,
- Zagospodarowanie centrum miejscowości Podczajowa Wola,
- Zagospodarowanie centrum miejscowości Przysiałowice Duże,
- Zagospodarowanie centrum miejscowości Ulów,
- Zagospodarowanie centrum miejscowości Sulgrzów,
- Adaptację terenów wokół zbiornika w miejscowości Klwów,

1

- Adaptację terenów wokół zbiornika w miejscowości Drażno,
- Budowę zbiornika wodnego w miejscowości Klwów,
- Dom Pomocy Społecznej,
- Zagospodarowanie turystyczne obszarów zalewowych w miejscowości Brzeski,
- Budowę stacji uzdatniania wody,
- Termomodernizację budynków,
- Rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej.

Zamierzenie inwestycyjne dotyczące budowy zbiornika wodnego w miejscowości Klwów, zostało ocenione w ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości Klwów, sporządzonego w związku z uchwałą nr IX/46/2015 Rady Gminy Klwów z dnia 12 sierpnia 2015 r. W dniu 04 kwietnia 2016 r., pismem znak WOOŚ-I.410.161.2016.JD, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie wydał opinię bez uwag do ww. projektu planu.

Zaplanowane w projekcie dokumentu działania/zadania, mają charakter ogólny, i nie można na etapie projektu przedmiotowego dokumentu dokonać kwalifikacji zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz.71). Szczegółowe warunki dla realizacji ewentualnych przedsięwzięć mogących zaszczyć lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, będą określone na etapie wydawania decyzji środowiskowych.

Teren gminy Klwów objęty opracowaniem, zlokalizowany jest częściowo w obszarze Natura 2000 Dolina Pilicy PLB140003, częściowo w obszarze Natura 2000 Dolina Dolnej Pilicy PLH140016 oraz częściowo w Obszarze Chronionego Krajobrazu Dolina rzeki Pilicy i Drzewiczki – dla którego obowiązuje rozporządzenie Nr 43 Wojewody Mazowieckiego z 5 maja 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina rzeki Pilicy i Drzewiczki (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 105, poz. 2950 ze zm.) oraz § 17 Uchwały Nr 341/2 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 18 lutego 2013 r. zmieniającej niektóre rozporządzenia Wojewody Mazowieckiego dotyczące obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Maz., poz. 2486).

Z przedłożonego dokumentu wynika, że w ramach realizacji założeń Programu rewitalizacji gminy Klwów zaplanowano modernizację budynków między innymi poprzez remont i przebudowę elewacji zewnętrznych czy wymianę stolarki budynków.

Prace dotyczące modernizacji budynków, mogą spowodować zniszczenie siedlisk zwierząt, w tym podlegających ochronie gatunkowej na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r., poz. 2134 ze zm.), oraz umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną. Wobec tego budynki przewidziane do modernizacji powinny być poddawane, inwentaryzacji ornitologicznej i chiropterologicznej, gdyż strzychy, stropodachy czy otwory wentylacyjne, a także niewielkie, kilkucentymetrowe średnicy otwory czy szczeliny w budynkach mogą świadczyć o obecności koryciwek wykorzystywanych przez ptaki i nietoperze jako miejsca legowiska czy schronienia. Taki sposób postępowania pozwoli praktycznie na wyeliminowanie ww. oddziaływań. W stosunku do dziko występujących gatunków roślin, grzybów i zwierząt objętych ochroną gatunkową ustawodawca określił w art. 51 ust. 1 i art. 52 ust. 1 ww. ustawy o ochronie przyrody katalog zakazów. Może nastąpić sytuacja, że przeprowadzenie planowanych czynności będzie mogło być realizowane dopiero po uzyskaniu stosownego zezwolenia na odstąpienie od zakazów w stosunku do gatunków chronionych. Ustawodawca w art. 56 ww. ustawy o ochronie przyrody określił, w jakich zasadach mogą mieć miejsce odstępstwa od generalnej reguły, jaką jest ochrona gatunkowa.

REGIONALNY DYREKTOR
 Ochrony Środowiska w Warszawie

Otrzymała:
1) Adresat
2) aa.

2

Załącznik nr 5 Pismo Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie dotyczące odstąpienia od wymogu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

PAŃSTWOWY WOJEWÓDZKI INSPEKTOR SANITARNY W WARSZAWIE
WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W WARSZAWIE
 ul. Żelazna 79, 00-875 Warszawa, NIP: 527-020-98-30, REGON 000291799
 Centrala: (022) 620 90 01/06; 654 79 21/24; Dyrektor: tel. (022) 620 37 19
 www.wsse.waw.pl; e-mail: sekretariat@wsse.waw.pl

Warszawa 08 maja 2017 r.

ZS.9022.684.2017
SM

URZĄD GMINY KLWÓW
 Wpłytygo dnia: 2017-05-16
 Lp. dot.: 112.0
 Podpis: Alicja Kucharska

Wójt Gminy Klwów
ul. Opoczyńska 35
26-415 Klwów

Opinia sanitarna

Na podstawie art. 48 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 58 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353, z późn. zm.) oraz art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2015 r., poz. 1412, z późn. zm.), Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie, po zapoznaniu się z wystąpieniem znak: BZ.041.5.2017, z dnia 05.04.2017 r. (data wpływu do kancelarii WSSE: 11.04.2017 r.), w sprawie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Program Rewitalizacji dla Gminy Klwów”

wyraża opinię

że nie jest konieczne przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Program Rewitalizacji dla Gminy Klwów”.

Uzasadnienie

Wójt Gminy Klwów pismem z dnia 05.04.2017 r. (data wpływu do kancelarii WSSE: 11.04.2017 r.), zwrócił się do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie, o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Program Rewitalizacji dla Gminy Klwów”.

Po zapoznaniu się z aktami sprawy, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie stwierdził, co następuje.

Powyzszy plan określa zadania, które wpłyną na poprawę warunków sanitarnych obszaru objętego opracowaniem. Należy do nich m.in. budowa sieci wodociągowej Głuszyna Kierkut-Klwów; budowa sieci wodociągowej do Pakulanki; modernizacja stacji uzdatniania wody w Głuszynie i Barowej Woli; kontynuacja budowy sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Klwów, budowa kanalizacji w miejscowościach gminy i budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach na terenie Gminy Klwów.

Z analizy akt sprawy wynika, że realizacja postanowień ww. dokumentu nie powinna spowodować znaczącego oddziaływania na środowisko.

Jednocześnie nadmieniam, że analizowana dokumentacja dotyczy wyłącznie obszarów znajdujących się w granicach jednej gminy, co stanowi przesłankę umożliwiającą odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W związku z powyższym Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie, działając zgodnie z posiadającymi kompetencjami, wynikającymi z art. 48 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 58 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353, z późn. zm.), wyraził w sprawie opinię jak w sentencji.

Uwaga:
Dokumentację pozostawiono w aktach Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Warszawie.

 Państwowy Wojewódzki
 INSPEKTOR SANITARNY
 Maria Pawlak

Otrzymuje:
Adresat

2

17. Spis załączników, tabel, wykresów i map

Spis załączników

Załącznik nr 1 Ankieta	105
Załącznik nr 2 Karta zgłoszenia propozycji projektu rewitalizacyjnego.....	106
Załącznik nr 3 Granice obszaru rewitalizacji	107
Załącznik nr 4 Pismo Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie dotyczące odstąpienia od wymogu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	108
Załącznik nr 5 Pismo Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie dotyczące odstąpienia od wymogu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	109

Spis tabel

Tabela nr 1 Jednostki urbanistyczne Gminy Klwów	14
Tabela nr 2 Wartości wskaźników charakteryzujących sytuację społeczną poszczególnych jednostek urbanistycznych Gminy Klwów	34
Tabela nr 3 Jednostki urbanistyczne Gminy Klwów w stanie kryzysowym pod względem sytuacji społecznej	35
Tabela nr 4 Wartości wskaźników w sferze gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej	49
Tabela nr 5 Wybór obszaru zdegradowanego	50
Tabela nr 6 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonego obszaru rewitalizacji.....	52
Tabela nr 7 Harmonogram realizacji podstawowych projektów rewitalizacyjnych	74
Tabela nr 8 Komplementarność problemowa podstawowych projektów rewitalizacyjnych	81
Tabela nr 9 Zestawienie projektów zrealizowanych przez Gminę Klwów w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2007-2013	82
Tabela nr 10 Indykatywne ramy finansowe.....	84
Tabela nr 11 Wskaźniki monitorowania realizacji Programu rewitalizacji	99

Spis wykresów

Wykres nr 1 Liczba ludności Gminy Klwów w latach 1995-2015.....	17
Wykres nr 2 Struktura wiekowa mieszkańców gminy.....	17
Wykres nr 3 Przyrost naturalny w latach 1995-2015.....	18
Wykres nr 4 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2010-2016.....	19
Wykres nr 5 Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2015.....	20
Wykres nr 6 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium w latach 2010-2015	24

Wykres nr 7 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru Regon w latach 2012-2015.....	38
Wykres nr 8 Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze Regon w latach 2010-2015.....	39
Wykres nr 9 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru Regon w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostek urbanistycznych (WG1)	40
Wykres nr 10 Ilość wykorzystywanych wyrobów azbestowo-cementowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jednostek urbanistycznych (WŚ1).....	41
Wykres nr 11 Udział terenów zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych (WŚ2).....	42
Wykres nr 12 Liczba przyłączy wodociągowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców (WF3).	44
Wykres nr 13 Liczba placówek oświatowych, gminnych obiektów kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców (WF2).....	46
Wykres nr 14 Odsetek budynków wybudowanych przed 1988 r. (WF1)	47
Wykres nr 15 Problemy zdiagnozowane przez mieszkańców Gminy.....	90
Wykres nr 16 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wskazane przez mieszkańców Gminy	91

Spis map

Mapa nr 1 Gęstość zaludnienia w jednostkach urbanistycznych Gminy Klwów	15
Mapa nr 2 Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych.....	21
Mapa nr 3 Struktura wiekowa osób bezrobotnych	22
Mapa nr 4 Poziom wykształcenia osób bezrobotnych.....	23
Mapa nr 5 Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych	26
Mapa nr 6 Liczba popełnionych przestępstw w jednostkach urbanistycznych gminy	27
Mapa nr 7 Liczba osób podlegających procedurze niebieskiej karty w jednostkach urbanistycznych gminy	28
Mapa nr 8 Działalność organizacji pozarządowych.....	31
Mapa nr 9 Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w 2014 r.....	32
Mapa nr 10 Liczba osób zapisanych do biblioteki gminnej.....	33
Mapa nr 11 Obszar w stanie kryzysowym na terenie Gminy Klwów.....	36
Mapa nr 12 Obszar zdegradowany na terenie Gminy Klwów	51
Mapa nr 13 Obszar rewitalizacji Gminy Klwów	53